

DE

št. 42

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 22. septembra 1994, št. 42, letnik 53, cena 175 SIT

DVA BREGA IN EN MOST

Rajko Lesjak,
sekretar ZSSS
v intervjuju
na 3. strani:

»Dober sindikalist
ima lahko sto napak,
slab le eno samo –
slab je!«

MANIFEST NEKE KOMISIJE

Komisija za pravičnost in mir pri
škofovski konferenci – v boju za
oblast s socialno demagogijo

Stran 2

VLADA BO POMAGALA KOVINARJEM

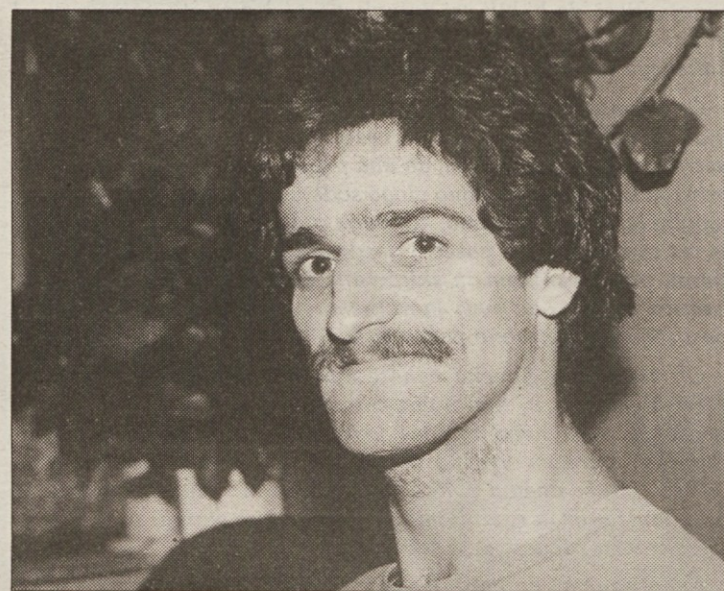
»Priznam, da sta kovinska in elektroindus-
trija nosili večje breme kot podjetja iz drugih
dejavnosti. V vladi smo pričakovali hitrejšo
sanacijo bank in upali, da bodo lahko poma-
gale gospodarstvu. Tudi politika Banke Slove-
nije ne omogoča obnavljanja proizvodnje. Ker
gospodarstvo še naprej nosi zelo težko breme,
smo se v vladi dogovorili za ukrepe, ki bodo
omogočili finančno razbremenitev podjetij.

Vse vaše predloge, ki imajo realno podlago,
bomo upoštevali. Pripravljamo zakon, ki bo
delavcem omogočil uveljavitev listin za raz-
liko do stoočstotnih plač. Vplivali bomo tudi
na delodajalce in jih opozorili na spoštovanje
zakonov in pogodb.«

Tako je dejal Janez Drnovšek na pogovoru
s predstavniki SKEI v torek, 20. septembra.
Več o tem preberite na strani 4.

**FANT,
KI SE NI PREDAL:**
Andrej Mrak iz Kranja
je kljub temu,
da ima cerebralno
paralizo, končal
fakulteto in se
vpisal na tretjo
stopnjo računalništva.

Stran 18

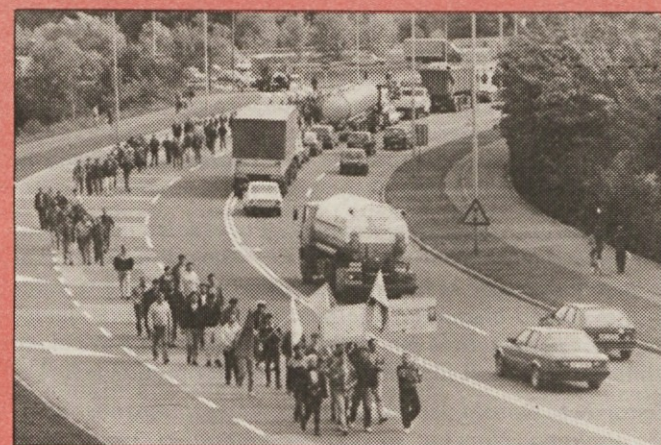

**PRIVATIZACIJSKI
BOJ
ZA KAPITAL
IN OBLAST**

Stran 19

DE, sreda 14⁰⁰
27. septembra
na Glavnem trgu v Mariboru

Na skupnem sestanku vodstva SKEI Slovenije s pred-
sedniki in sekretarji območnih odborov SKEI o protest-
nem shodu SKEI v Mariboru 27. septembra 1994 in dve-
urni stavki v podjetjih kovinske in elektroindustrije smo
se dogovorili:

Članstvo podpira vseslovenski shod v orga-
nizaciji SKEI Slovenije in območnega odbora SKEI Po-
dravja v Mariboru 27. septembra 1994 ob 12. uri na
Glavnem trgu.

Prihode na shod in odhode koordinirajo območni od-
bori SKEI.

Dveurno stavko izvedejo v podjetjih, kjer so se zanjo
odločili.

Vodstvo SKEI predlaga, naj se v vseh podjetjih ob 12.
uri ustavi delo in na zborih delavcem preberejo zahteve in
sporočilo protestnega shoda.

Za splošno stavko v kovinski in elektroindustriji se
bomo odločili, če se zahteve ne bodo uresničile, kasneje.

Albert Vodovnik, predsednik SKEI Slovenije

DE
ČASOPIS SLOVENSkih DELAVCEV

V roke nam je prišel časopis DE. Prosimo, pridite
tudi v našo tovarno, kjer so plače 20.000 SIT z dose-
ženo normo.

Delavke Laboda Novo mesto,
kolektiv v Ljubljani
pri Mlekarnah

Pripis uredništva:
PRIDEMO!

Piše: Ivo Kuljaj

Manifest neke komisije

Človek bere sporočilo komisije za Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci in preprosto ne more verjeti svojim očem. Kot da bi šlo za manifest kakšne nove komunistične partije. Če se ne bi pod pisanje podpisal prof. dr. Anton Stres, bi utegnil mimogrede pomisliti, da gre za potevščino ali humoresko. Tako pa...

Roko na srce: danes v Sloveniji prav gotovo ne bi našli javnega delavca ali intelektualca, ki se ne bi strinjal prav z vsem, kar je zapisala omenjena konferenca. Res je pri nas vse preveč ljudi, ki v želji po hitri obogatitvi segajo po moralno nedovoljenih sredstvih. Prav tako je res, ne da bodo, temveč da so že »nižji sloji prebivalstva in delavstvo najmanj deležni napredka v gospodarstvu«. Seveda se ni mogoče ne strinjati z ugotovitvijo, da »pojavi hitrega in nezasluzenega bogatenja vzbujajo splošni dvom o moralni vrednosti poštenosti«. Enako velja za tisto, da bi »demokracija morala zagotavljati, da bi bili vsi državljani udeleženi pri odločanju in pri skupni blaginji«. Madonca, če niso tile prepisovali iz kakšnega dela Kardeljeve zapuščine!?

Če gremo še malce naprej, se moramo tudi globoko strinjati z ugotovitvami, da se vse svoje oblasti ne odzivajo ustrezno na nepravilnosti, da ima pri preprečevanju nepoštenosti in korupcije posebno vlogo sodstvo, ki jo lahko uspešno izpolni le, če je neodvisno, kar velja tudi za medije, itd. Vse to je res in bralec bi se posebej pozdravil poziv komisije »vsem tistim posameznikom in skupinam, ki se sklicujejo na krščansko moralo, da tudi moralnemu vidiku našega razvoja posvetijo vso potrebno pozornost«.

Ob vsem tem človeka nehote spreleti: hvala bogu, da je v tej hlastajoči in anarhični tranzicijski družbi še kdo, ki opozarja na nebo vpijoče krivice, ki skuša vzpostaviti Človeku ustrezen vrednotni sistem in ki mu končno ni vseeno, kaj se dogaja z množico gmotno in socialno ogroženih, ponižanih in razžaljenih. Potem pa vse skupaj prebereš še enkrat in začneš razmišljati.

Nehote začneš dvomiti. Ko ti pred očmi zaplešejo prizori in dogodki, ki jih vsak dan producirajo procesi denacionalizacije, je strinjanja s pisanjem komisije vse manj. Samo od sebe ti pride: Ali ni ravno katoliška cerkev v Sloveniji tista, ki najbolj vztraja pri vračilu v naravi, zaradi česar ostajajo »nižji sloji prebivalstva in delavstvo brez svojega deleža napredka v gospodarstvu«? Ali ta cerkev ne postaja največji veleposestnik v Evropi? Ali ne ostajajo delavci brez dela tudi zaradi slovenske inačice denacionalizacije in s tem brez gmotnih možnosti za svoje človeško dostojanstvo tudi zato, ker ta zakon skuša zadostiti pravicam enih na račun pravic drugih, kar je v nasprotju z vsemi načeli sodobnega civilizacijskega prava? Je ta komisija dvignila svoj moralni, etični in pravični glas proti temu, predvsem pa takšnemu zakonu? NI! Kaj se torej gre?

Odgovor ponuja sama. Najdemo ga v tistem delu njenega sporočila, kjer se ostro postavlja po robu »liberalističnemu pojmovanju« pa »nevarnosti bolj ali manj odkrite diktature ene, gospodarske, medijsko in politično premočne skupine«. V tem grmu torej tiči zajec!!! Če zraven še upoštevamo, da je to sporočilo zagledalo luč sveta po nekaterih aktualnih političnih dogodkih (izvolitev Jožeta Školca za predsednika parlamenta, odstop Lojzeta Peterleta...), potem te vse bolj prevzema spoznanje, da je to pisanje pravzaprav neposredna in spretno zakamuflirana refleksija prav teh dogodkov.

Za kaj pravzaprav gre tej komisiji? Poskušamo najti odgovor v analizi tehle nekaj njenih misli: »Demokracija bi morala zagotavljati, da bi bili vsi državljani udeleženi pri odločanju in skupni blaginji. To je pozitivno pojmovanje demokracije kot porazdelitve moči, oblasti in blaginje na vse člane skupnosti. Monopoli niso združljivi z demokracijo...«

Tisto, da bi morala demokracija zagotavljati možnost odločanja vsakemu človeku, so rekli že komunisti, vendar jim tega, žal, nikoli ni uspelo uresničiti. V parlamentarnih demokracijah ljudstvo na volitvah zaupa mandat oziroma oblast svojim izvoljenim predstavnikom. Ta demokracija torej državljanom ponuja možnost svobodne izbire njihovih predstavnikov, nikakor pa ne vsesplošne udeležbe pri odločanju. Takšne udeležbe državljanom doslej ni omogočila še nobena demokracija na svetu. Glas komisije torej lahko jemljemo za čisto demagogijo, ki je, paradoksalno, celo na las podobna tisti, s katero so nas več desetletij pitali komunisti.

Takšen sklep ponuja komisija sama, še zlasti v tistem delu, iz katerega je razvidno, da jo motijo monopoli, med njimi še zlasti tisti največji, ki se ji kaže kot »nevarnost bolj ali manj odkrite diktature ene, gospodarske, medijsko in politično premočne skupine«. Kot da bi si ta skupina »monopol« prigrabila z nasiljem in ne na svobodnih volitvah?!

Ker komisijo pri vsej stvari ta »monopol« očitno še najbolj moti, nam v našem razmisleku ne preostane drugega kot ugotovitev, da bi »monopol« ali vsaj njegov del rada pridobila zase. Gre ji torej za oblast! Vse drugo je celofan mokrocuetočih rožic socialne demagogije. Lepa pravičnost, ni kaj!

5.000 podpisov za 5.000 delovnih mest

DE št. 40, 8. 9. 1994

Še beseda ali dve o certifikatih

Občani ste že seznanjeni s potekom zbiranja 40.000 podpisov za izvedbo zakonodajnega referenduma, na katerem se boste odločili o spremembah zakona o lastninjenju. Namen teh sprememb je, da se izdajo dodatni certifikati v višini že izdanih, kar prinese povprečni družini dodatnih 10.000 DEM v obliki lastnine. Da pa ne bi prišlo do razvrednotenja že prejetih certifikatov, zahte-

vamo, da se po enakem postopku lastninijo tudi podjetja, ki so pod Skladom, banke, zavarovalnice in drugi javni zavodi, ki sedaj niso zajeti v procesu lastninjenja. Presežek certifikatov, ki jih ne bo mogoče vložiti v matično podjetje, boste lahko uporabili za zgoraj navedene ustanove.

Občane opozarjamo na dejstvo, da demagogi poskušajo razvrednotiti vrednost certifikatov. Ti so lahko tudi vodeni od privatizerskih lobijev, ki na ta način želijo vplivati na imetnike certifikatov in jim po nizkih cenah odkupiti delnice. Enako velja za posameznike, ki širijo podobno miselnost v podjetjih.

Da so certifikati vrednost, se da jasno dokazati. V pretekli zgodovini je bila največja žolja vsakega sužnja biti svoboden in želja vsakega tlačana postati svoboden kmet. Ali je vaš interes (ki po položaju niste mnogo na boljšem),

postati svoboden človek (ki ima lastnino, s katero se preživlja), dosegljiv danes, je odvisno od vašega sodelovanja. Če ne bi lastnina omogočala neodvisnosti in kvalitete življenja, se v Sloveniji ne bi izvajala (in ne dogajala) divja lastninjenja in kraje. To je argument, ki nakazuje vrednost lastništva. Ekonomsko politična mafija se trudi, da bi na vsak način dokazala javnosti, da to ni res, da bi jo med tem lahko v miru okradla.

Drugi argument, ki govori v prid notranjemu delničarstvu, je, da boste tisti, ki imate delnice, imeli prednost pri ohranitvi delovnega mesta in vaši družinski člani bodo imeli prednost pri zaposlitvi v podjetju (pri enakih pogojih), ker dajete podjetju več kot tisti, ki delnic nima. Naložba certifikatov je zmeraj rizična. Mnogi živijo v prepričanju, da jim bodo družbe naložile certifikate v najboljša podjetja. To se ne bo dogo-

dilo, ker so le-ta v večini že notranje lastninjena. Za zunanje lastninjenje so ostala podjetja podobna vašemu. Ničve vam ne jamči, da ne bodo investicijske hiše vaš certifikat vložile v vaša podjetja in pri tem pobirala provizijo. V povprečju je najvarnejša direktna naložba v matično podjetje, ker vam daje kot lastniku možnost neposrednega upravljanja. Pri dobrem poslovanju podjetja vam bodo delnice prinesle letni dobiček, ki je lahko v večletnem obdobju enak njihovi vrednosti. Lastnina omogoča lastniku preživetje, denar in svobodo.

Zadnji čas je, da se odločite med dvema potema. Želim vam pravo izbiro in odločitev za podporo zahtevi za razpis zakonodajnega referenduma.

Lidiya Leber,
za predsedstvo Neodvisnega sindikata Slovenije

Obvestilo za javnost

Svobodni neodvisni sindikat delavcev v Železniškem prometu in Sindikat strokovnih in vodstvenih delavcev Slovenskih železnic sta si že dalj časa prizadevala za dogovorjanje z vodstvom SZ o vse številnejših negativnih trendih, ki so na SZ vse pogostejši. Žal je vodstvo vsa ta naša prizadevanja ignoriralo, še tudi potem, ko smo zaradi tega odnosa in nemoči za 19. t.m. napovedali pričetek stavke. Namesto da bi prisluhnilo našim sugestijam, ki bi bile za Slovenske železnice še kako koristne, se je vodstvo odzvalo z medijsko propagando:

- da uporabljamo privilegij izsiljevanja za povišanje že tako dobrih plač železničarjev,
- da bomo izničili uspehe vodstva, ki je s pozitivnimi premiki doseglo, da imajo SZ po dolgih letih izgub letos celo 67 milijonov tolarjev dobička,
- o posodabljanju in modernizaciji SZ,
- o uvajanju kvalitete,
- vse večje strokovnosti itd.

O teh uspehih s ponosom v svojih govorih govori celo predsednik SKD gospod Lojze Peterle.

Ob vsem tem ne moremo mimo resnice, kot jo vidimo mi, slovenski javnosti pa želimo jasno in nedvoumno povedati, da so očitki našima sindikatoma o nekakšnih anarholiberalnih prizadevanjih za pridobivanje privilegijev neosnovani. Naš edini cilj je boljše delo Slovenskih železnic in pravičnejše nagrajevanje za delo.

Stavka, ki se bo pričela 19. t.m., ima le en cilj, t.j. pravičnejšo in pravilnejšo delitev sredstev za plače med zaposlenimi, brez kakršne koli zahteve za zvišanje mase sredstev v te namene. To naj bi bil prvi korak k odpravljanju napak, ki so na železnici iz dneva v dan številnejše.

O privilegiju izsiljevanja in uspehih SKD na železnici je resnica, kot jo vidimo mi in je tudi osnovni motiv za stavko, po naše:

Mase denarja za plače ni potrebno zvišati, plače pa je treba deliti pravilneje in pravičneje, ker je po našem mnenju nesprejemljivo razmerje med najnižjimi in najvišjimi plačami na železnici, ki boja znaša več kot 1 : 20. Nevzdržno se nam zdi, da znaša neto osnovna plača diplomirane inženirja s skoraj 20 leti službe na železnici in odličnimi referencami z vsemi dodatki le 65.060,70 SIT ali ekonomista z višjo izobrazbo le 53.130,10 SIT ter ekonomskega tehnika z 10 leti delovne dobe 41.120,20 SIT. Zato je večina strokovnjakov železnice zapustila.

Iz državnega proračuna naj bi Slovenske železnice letos dobile 12,1 milijarde SIT. Povsem nebitveno je, kako se to imenuje, ali subvencija ali pa pokrivanje izgub

ali kako drugače; dejstvo je, da bodo to plačali davkoplačevalci. Postavlja se le vprašanje, od kod tisti dobiček 67 milijonov SIT? Bi imela železnica 1,067 milijarde dobička, če bi ji davkoplačevalci namenili 13,1 milijarde SIT, namesto tistih 12,1? Ob tem so dileme o dobičku še večje, če se za deveto poenostavi tako, da je dobiček ostanek dohodka strokem, ko se iz njega pokrije vse stroške, med drugim tudi stroške vzdrževanja. Teh del SZ letos niso opravile, saj bi morale n. pr. pri 1.200 km proge letno opraviti remont na najmanj 60 km, opravile pa so ga le nekaj več kot 4 km, in to ob medijskem slavju kar dveh ministrov. Pri tem je potrebno povedati, da so SZ v te namene najele 19.507,5 milijona SIT (več kot 19 milijard SIT), ki jih v nobenem primeru ne bodo mogle vrniti. Ob vseh teh dotacijah, kreditih in dejstvu, da potrebna vzdrževalna dela niso opravljena, vodstvo SZ ugotavlja dobiček. Ob dobičku je potrebno še povedati, da so se v zadnjih dveh letih pojavili negativni finančni rezultati v transportni dejavnosti na področjih, kjer so v preteklosti bili vedno pozitivni, ko je železnica izkazovala izgubo.

O posodabljanju in modernizaciji železnice ni duha ne sluha; s tako obetavnimi besedami za javnost poimenujejo nadomeščanje iztrošenih kapacitet, katerih vrednost se, zaradi premajhnega obsega opravljenih del, celo ne nemo zmanjšuje.

Javno podjetje Slovenske železnice se bo reorganiziralo v delniško družbo. Morda je tudi to vzrok za razkorak med propagando SKD o uspehu SZ in dejanskim stanjem. Bog daj, da bi bila to le naša insinucija in ne kruta realnost. Zato menimo, da imamo vso pravico razjasniti te dileme v pogovorih z vodstvom SZ. Evidentno pa je, da je bila grožnja s štrajkom večinskih sindikatov na SZ samo odlična reklama vodstvu SZ, saj je uspelo ob grožnji s stavko izpostaviti »dobiček« na SZ.

Raif Smailović,
Svobodni neodvisni sindikat delavcev v železniškem prometu

Kaj se dogaja v podjetju Intex Jesenice

Zaradi sprememb v Železarni Jesenice je del čistilk že aprila 1991 dobilo odločbo, da so trajni presežek. Prevel jih je zasebni lastnik podjetja INTEX d.o.o., ki je zato dobil od države denar za odpiranje novih delovnih mest. Denarja ni bilo malo, saj je zaposlil 32 delavk. Vendar to niso bila nova delovna mesta, kajti delavke so delale še naprej na istih delovnih mestih, zamenjal se je le delodajalec. Ker jim je železarna zagotovila zaposlitev, ji tako ni bilo treba izplačati odpravnine.

V času do aprila letos se je pri tem zasebniku število delavk zmanjšalo na 21. Za 14 delavk izmed teh pa je s prvim aprilom letos postal pravno močen sklep o prenehanju delovnega razmerja zaradi trajnega prenehanja potreb

po delu. Tri delavke so potem dobile zaposlitev za nedoločen čas v drugem podjetju, kjer pa opravljajo enaka dela kot prej (to je podjetje žene zasebnega delodajalca).

Desetim delavkam preneha delovno razmerje v oktobru letos. Pri tem je zanimivo, da lahko delavke dobijo odpravnino le za čas, ko so delale v novem podjetju – pri zasebniku, dvajsetletno delo v Železarni pa se jim seveda ne šteje.

Zasebnik, direktor Intexa Bratko Košir jim poleg vsega zelo neredno izplačuje sicer zasluženi denar. Dolguje jim del regresa za leto 1992, del regresa za leto 1993 in celoten regres za leto 1994. Dolguje jim tudi plačo za letošnji maj, junij, julij in avgust. Ne plačuje jim prevoznih stroškov niti regresa za malico.

Zaradi velike socialne stiske so se delavke na sindikalnem zboru v ponedeljek, 12. 9. 1994, odločile, da bodo svoje pravice izsilile s stavko in obenem javnost opozorile na nevzdržne razmere. Ker jim direktor Košir niti na pogajanjih ni zagotovil izpolnitve niti ene izmed zahtev v roku enega tedna, se je stavka pričela v ponedeljek, dne 19. 9. 1994, ob 14. uri

in bo trajala do izpolnitve njihovih zahtev.

Območna organizacija Sindikatov Gorenjske izpostava Jesenice

Medijem za objavo

Ministrica za delo, družino in socialne zadeve Rina Klinar je prejšnji teden sprejela delegacijo Zveze društev civilnih invalidov vojne Slovenije, ki jo je vodil predsednik zveze Jože Zupanc. Ob peči problematiki sprejemanja temeljnega zakona o vojnih invalidih, kar je bila glavna tema razgovora, so predstavniki civilnih invalidov vojne ministrico seznanili tudi z drugimi tekočimi problemi. Poudarili so težave pri financiranju invalidskih društev in prostorske težave ter pogoje za delo zveze.

Ministrica za delo, družino in socialne zadeve je njihove pripombe in izrečene težave sprejela na znanje. Sprejet je bil tudi dogovor, da se bodo predstavniki vojnih invalidov, ki jih obravnava zakon, v najkrajšem času delovno srečali s strokovnimi sodelavci ministrstva in skušali uskladiti pripombe na predlog zakona o vojnih invalidih še pred obratnavo na Vladi Republike Slovenije.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

ROKOVNIK - PRIROČNIK '95

V NOVO LETO Z NOVIM ROKOVNIKOM - PRIROČNIKOM 95

- ZAJETNEJŠI, BOGATEJŠI, UPORABNEJŠI

Sestavljajo ga koledarski del, zajeten blok za zapiske in priročnik v obliki brošure z naslednjo vsebino:

- abeceda delničarstva
- kako brati finančna poročila
- pridobivanje lastninske kulture
- izvajanje zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju
- sindikati in soodločanje delavcev pri upravljanju.

Priročnik-rokovnik je nepogrešljiv pripomoček za vsakega sindikalnega zaupnika in člana sveta delavcev v podjetju in ustanovi.

Cena 2.000 SIT, V PREDPLAČILU PA 1500 SIT!

CENA V PREDPLAČILU VELJA DO 31. OKTOBRA.

MOŽNOST NAPISA NA OVITKU (ZA DODATNO PLAČILO), NAD 100 IZVODOV NAPIS BREZPLAČEN.

Vsa naročila in morebitne informacije dobite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon (061) 321-255, fax 311-956.

- NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o)

..... izvod(ov) ROKOVNIK 95. Naročeno pošljite na naslov:

.....

Ulica, poštna št., kraj:

.....

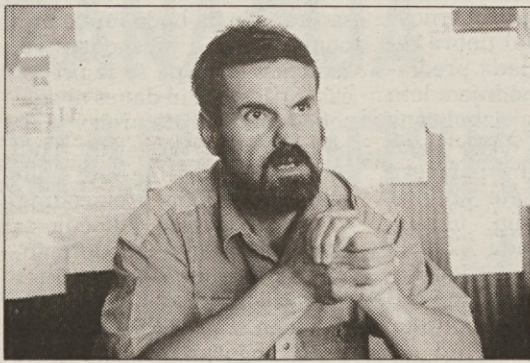
Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku po prednaroč. ceni

2. Želimo napis na ovitku - prilagamo tekst napisa

.....

Naročeno, dne Žig Podpis naročnika

DVA BREGA IN EN MOST

Rajko Lesjak je sekretar organizacije, katere pomemben funkcionar je zavrnil intervju za DE. Seveda sem pogovor z njim moral začeti s tem vprašanjem: Če sindikalist trdi, da bi bil v izjavah za delavsko glasilo prekonkreten in bi s tem naredil škodo, bo tale intervju nekonkreten ali pa bo povzročil škodo?

Verjamem, da je tak dogodek zadrega za novinarja, da je zanj celo nepojmljivo, da sindikalni funkcionar noče spregovoriti za lastno glasilo. Je pa res, da je lažje biti gospodar svojih misli kot suženj svojih besed. To še posebej velja, če pomisliš, da bi lahko svojo umazano žehno pral pred sosedi.«

Umazano žehno?

»Ne vem, kakšno omenjeni funkcionar ima, toda očitno nekaj umazanega perila le je. Končno, kdo ga nima? Nismo pa vsi iste vrste in mnogo je sindikalistov, ki se ne boje spregovoriti, pa naj se nanje potem usipa z leve ali z desne.

Sam sem v javnosti ničkolikokrat izpostavil svoje ime, nastavljal sem hrbet, govoril in pisal za organizacijo, v kateri sem zaposlen, za katero delam in živim...«

In se je usipalo z leve in desne?

»Pritiski so bili včasih tolikšni in takšni, da jih je bilo resnično težko zdržati. Telefonski klici v službo in tudi domov, kar je najhuje, pisma, grožnje, zmerjanje. Najhuje je bilo, kadar smo sindikati stavkali ali protestirali, javno ocenjevali in žigosali nesmiselne, delavstvu krivične poteze oblastnikov.

Nikakor nočem dramtizirati, končno je to značilnost dandanašnje Slovenije in tudi del poklica, ki ga opravljam. Rad bi le pojasnil, da nekateri ljudje temeljito pretehtajo, preden se odločijo javno spregovoriti ali molčati. Včasih pa je vzrok za molk tudi dvom v lastno politiko ali v politiko organizacije.«

Ko govorite o pritiskih, dvomih med molkom in nastopom, v bistvu še vedno odgovarjate na vprašanja o konkretni odločitvi konkretnega funkcionarja. Toda kako bi na to gledal recimo sindikalni zaupnik v podjetju, ki je gotovo najbolj ogrožen?

»Res, tem ljudem je danes zelo zelo hudo. Velikokrat se srečujem z njimi, tudi prijatelji smo in odkrito spregovorimo. So med trdim nakovalom in težkim kladivom.«

Kdo je kladivo, kdo tnal?

»Po eni plati nanje pritiska članstvo, ki upravičeno terjaja, naj kolektivne pogodbe delavcem napolnijo denarnice. Od tega se živi. Pravice, ki so delavcem celo zapisane pičlo, ostajajo na papirju, delo ne uživa zasluženega ugleda, delavcu jemljejo dostojanstvo...«

Na drugi strani pa nerazumevala država, delodajalci z vso svojo kruto močjo, možnostjo kaznovanja, šikaniranja...«

Govirite o pravicah, ki so zgolj papir. Toda tudi sindikati imate v borbi zanje zapisane konkretne metode, oblike boja, pritiska? So tudi te ostale na papirju?

»Lažje jih je zapisati kot uresničiti. Najprej moramo priti do teh zaupnikov in se pri tem ne zadrževati pri ovirah, na kateri ravni bomo stopili do zaupnika...«

???

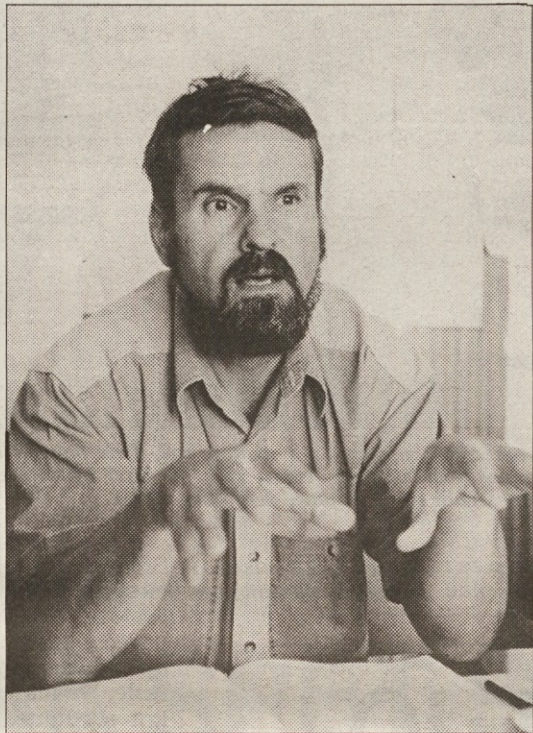
»S tem sem mislil, da se moramo otresti ljubosumja, kdo bo šel do ljudi, kdo prej in po kakšni poti. Bistveno je, da to delamo mi, svobodni sindikati. Smešno je, če mora predsednik ZSSS spraševati, ali lahko gre v tovarno.«

Lahko navedete primer?

»Raje ne.«

Toda očitno se tudi to dogaja?

»Se! Naj nadaljujem – na vsak način moramo priti do zaupnika in mu potem za vsako ceno dati vso podporo. Vsak sindikalni funkcionar mora za vsakega ogroženega zaupnika zastaviti svoje ime, vpliv, čas, znanje, vse! Vsa moč in vpliv organizacije mora stati za njim, ves strokovni servis mu mora biti dostopen, in to vselej in tam, kjer ima težave. Zaupniki podprejo organizacijo, ko se pogaja na državni ravni, ko protestira, ko pokliče k stavki. In organizacija jim mora to podporo vrniti.

Organizacija pravim zato, ker zaupniku ni prav nič mar, ali ga podpre republiški odbor ali območje ali zveza. Hoče in mora občutiti, da stojijo z njim in za njim vsi kolegi.

Zato pa mora tudi dobro poznati politiko svoje organizacije, natančno in sproti mora biti obveščen o vsem.«

V tej številki DE objavljamo pismo delavk Laboda, iz katerega je očitno, da so naš časopis šele zdaj dobile v roke in takoj pričakujejo pomoč. Torej so slabo obveščene...

»Na tem področju smo vsi premalo dejavni. Delavski časopis mora do vsakega sindikalnega zaupnika in do čim več članov. Nerazumljivo oziroma nesprejemljivo je, da Delavsko enotnost bolje poznajo direktorji kot pa delavci. Da bi to presegli, se morajo najti tako sredstva kot energija za odločno akcijo.«

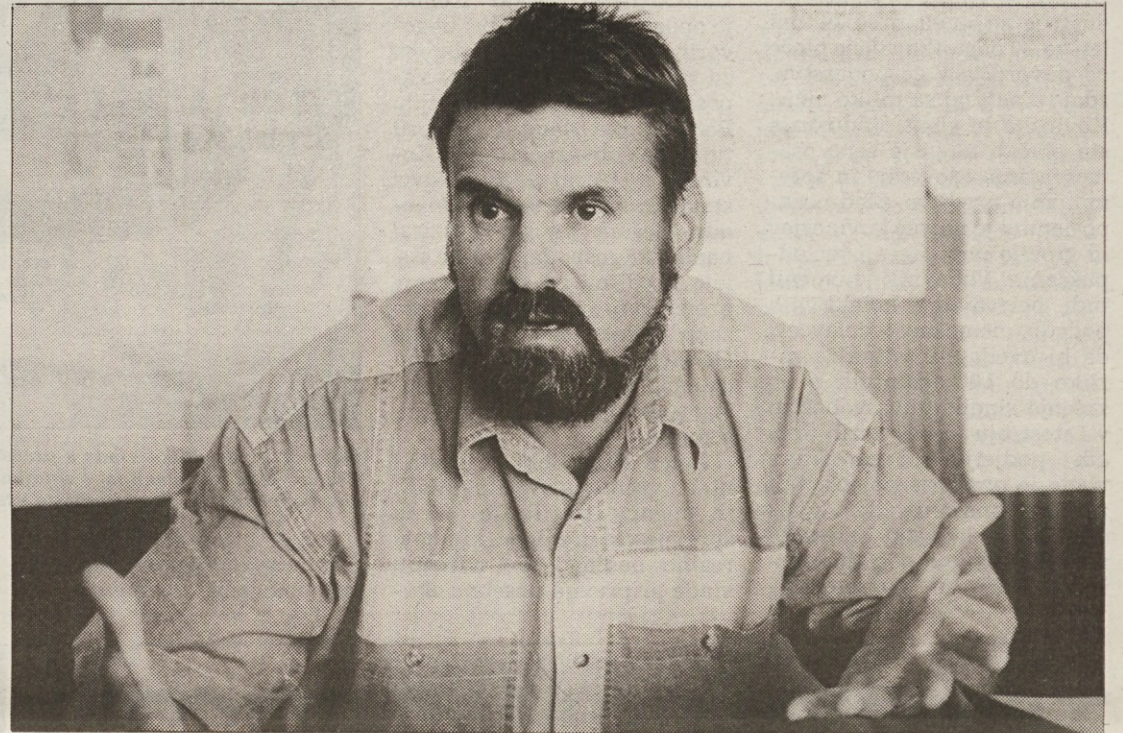
Ne gre ne za novo misel ne za nov poziv k uresničitvi, a delavci še vedno težko pridejo do svojega časopisa. Tudi Dušan Semolič je v intervjuju za DE govoril o dogovorjenem, sklenjenem, pa neuresničenem. Bi lahko strnili spremembe, ki jih je ZSSS doživela v času od prvega kongresa?

»Zdaj imam pred seboj prve teze za poročilo o našem delu med prvim in drugim kongresom. Vsega sklenjenega res nismo postorili, toda ko

takole gledam nazaj, bi nekatere odločitve veliko lažje sprejel. Manj tvegano se zdi vse skupaj kot tedaj, ko so se kolesa vrtela bliskovito in pogosto grozeče.

Kljub vsemu pa drži, da smo to organizacijo pripeljali do drugega kongresa, organizacijo, ki je opravila veliko dela in tudi veliko delo. Ima rezultate, ki bodo pustili sledi, pa naj jih ta hip kdo priznava ali zanika. Ostajajo kot dejstva.

Ta čas pravzaprav delim na dve obdobji. Prvo seže do konference v Velenju in zari je

značilno, da smo se v svobodnih sindikatih verjetno preveč ukvarjali sami s seboj. Končno je to čas, ko je cvetel Demos, in njegovi cvetovi so bili za našo organizacijo strupeni. Napadali so nas z vsem orožjem, a nam je kljub temu uspelo ohraniti članstvo, postaviti široko in močno mrežo zaupnikov in organizacijo, kakršna je danes.

Članstvo smo 'novačili' na nov način, svobodno, korektno, brez spletk in umazanih igric. Dobili smo ga z osebnim izjavljanjem.

Tudi na tekočo politiko smo se odzivali sproti in gotovo vselej v smeri, ki je bila v prid našim članom in vsem delavcem. Na to smo lahko ponosni, saj gre za dosežke kljub hipoteki, ki so nam jo skušali podtikati stalno in nepošteno.

Obdobje po konferenci je čas kadrovske spremembe, iskanja zaupnic z glasovanjem, kovanja nove vsebine našega dela, utrjevanje novih funkcij sindikatov, novih nalog in drugačnih metod v sindikatih dejavnosti in v območjih.

Družba pa je ta čas sprejemala novo zakonodajo, vrsto zakonov, ki so resnično usodni. Naj omenim le lastninsko zakonodajo pa zakon o soodločanju, zadržgah, denacionalizaciji...

Marsikaj v teh zakonih delavcem ni v prid, toda lahko dokažemo, da bi bilo zanje brez naših aktivnosti katastrofalno.

Dobili smo nov sistem socialnega in zdravstvenega zavarovanja, oblikovala se je nova, vse prej kot delavcem naklonjena miselnost delodajalcev in lastnikov. Po zlu je šlo ogromno delovnih mest, stečajji so se vrstili, socialno razslojevanje je pripeljalo do grozljivih socialnih razlik. Logično je torej, da smo svobodni sindikati prav v tem obdobju organizirali največ stavk in protestnih shodov.«

O pomenu obveščnosti ste že govorili. Ali članstvo pozna vse te aktivnosti in, ker je kongres vse bližje ali je seznanjeno s pripravami nanj? Končno tak dogodek sproža spremembe, tudi kadrovske in včasih dobi človek občutek, da se zaposleni v sindikatih kar nekam bojijo. Upravičeno?

»Naj se vrnem na začetek, na tisto vprašanje, ali si upamo pošteno povedati, za kaj gre, ali ne. Recimo, da si upam, da moram.

Skrbi me! Prvič to, da v javni razpravi o kongresnih dokumentih čutim premalo pozornosti našemu programu. Ta vendarle pomeni rdečo nit našega delovanja za naprej. Odnos do tako pomembnega dokumenta ni pravšen in treba ga bo okrepiti.

Drugič pa me skrbi odnos do statuta. Zanj ne morem reči, da je preskromen, boljši izraz je, da me bega. Ko prebiram in razčlenjujem pripombe nanj, imam občutek, kot bi se pomešala čreda ovc in jih ne morem in ne morem prešteti. Kot bi se v naši organizaciji gradila dva bre-

gova in postajala višja in višja, vse bolj narazen in vse teže premostljiva.«

Bregova? Ju lahko opišete?

»Lahko. Bregova sta dva različna koncepta organiziranja, dva pogleda na to, kako bomo gradili organizacijo.«

To ste vendarle že dorekli, uskladili. Se res še kar vleče?

»Vsem še vedno ni jasno in omahujejo, ali naj organizacijo gradimo na sindikatih dejavnosti, združenih v zvezo, ki bi usklajevala interese, skupne vsem dejavnostim. Drugi nočejo razu-

meti vloge območij, tretji se vrte vmes, skušajo iskati nove kompromise ali celo stopiti korak nazaj...«

Kam?

»V koncept območne organiziranosti, kakršnega ne poznamo nikjer drugje.«

Če sem prav razumel, so en breg sindikati dejavnosti, drugi območja, je zveza potem tretji breg?

»Povedal sem že, zveza hoče in mora postati most, ne breg. Most za usklajevanje različnih interesov in za uresničevanje skupnih interesov. Vsak strah pred tretjim bregom je popolnoma odveč.«

A obstaja?

»Denimo, da res, čeprav ga ne morem ne razumeti ne sprejeti. Nihče nima možnosti, kaj šele ambicij zgraditi kakršenkoli breg. Pripombe na statut pa so tako zmedene, tako vsaka zase, da jih je res komaj moč prešteti, kaj šele strniti oziroma razumeti, kaj hočejo njihovi 'avtorji'. Morda bi bil še najboljša rešitev stari most, ki bi ga le malce pokrpali in dogradili.«

Če sva že pri prisposodobah – kako pa je z mostnino? Objavili smo nekaj pripomb, med njimi tudi tisto na finančni nered v organizaciji?

»Moja prva skrb je pripraviti 2. kongres Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, in to tako in takšnega, da bomo dočakali tudi tretjega in mnogo naslednjih. Žal ali k sreči to ni odvisno samo od mene. Optimist sem zato, ker zaupam v prevlado 'struje razumnih' v naši organizaciji.

Ko pa ste vprašali neposredno o 'mostnini', naj povem še svoje mnenje o finančnem neredu – obstaja! A tudi v tem neredu tiči nekakšen red. Ko sem govoril o pogledih na obdobje zadnjih štirih let in o svojih ocenah, naj še dodam: če bi si za ta čas česa res želeli, bi bila to možnost z dekretom rešiti problem sindikalne članarine. Rešiti čez noč in tako, da bi imeli vsi dovolj denarja za uresničevanje programov, njihovih vsebin.

Žal pa se sindikalist, ki bi ta klobuček lahko razrešil z dekretom, še ni rodil. Zato v organizaciji tudi postavljam na prvo mesto druge metode, dogovarjanje, sporazumevanje, sodelovanje, medsebojno obveščanje, zaupanje. Pravilnost takšne usmeritve mi potrjujejo osebne izkušnje, poznavanje organizacije in ljudi v njej pa tudi njenih temeljnih dokumentov. Seveda te metode v svobodnih sindikatih še niso optimalne, a splača se jih dograjevati in utrjevati. Pri tem so spodrseljaji pač normalni, toda prepričan sem, da lahko pri dobrem sindikalistu najdeš sto napak, pri slabem pa le eno samcoto.«

Katero?

»Slab je!«

Ciril Brajer

Simon Wiesenthal PRAVICA, NE MAŠČEVANJE

SPOMINI

PRAVICA, NE MAŠČEVANJE

Vsakokrat, ko se je Simonu Wiesenthalu posrečilo pred sodnika pripeljati kakega nacističnega morilca, je svetovni tisk o njem pisal kot o »lovcu na nacistične«, »judovskemu Jamesu Bondu« ali celo kot o »maščevalcu Judov«. Toda on je hotel, da bi ohranil spomin na mrtve, ni želel netiti sovraštva; zahteval je pravico, ne pa hlepel po maščevanju.

Wiesenthal je avtor številnih knjig. V naši založbi smo izdali prevod njegove zadnje, z naslovom PRAVICA, NE MAŠČEVANJE. To je hkrati prvo njegovo v slovenščino prevedeno delo.

Pokličite (061) 321 255.
Cena knjige je 2.500 SIT.

VLADA BO REŠEVALA TEŽAVE KOVINARJEV

Teden dni pred napovedanim protestnim shodom se je predsednik vlade dr. Janez Drnovšek odzval na predlog vodstva SKEI za pogovor o problemih delavcev kovinske in elektroindustrije. Izrazil je pripravljenost vlade, da reši zahteve SKEI. Janez Drnovšek se bo ta teden srečal tudi z direktorji podjetij in predstavniki mariborskih oblasti in skupaj z njimi proučil možnosti reševanja najbolj ogroženih podjetij.

Predsednik SKEI Albert Vodovnik je na začetku pogovora orisal vzroke za protestni shod, ki bo prihodnji teden na Glavnem trgu v Mariboru. Delavci kovinske in elektroindustrije so imeli pred petimi leti za 20 odstotkov višje plače od povprečja v gospodarstvu, zdaj so pa vsaj za toliko nižje. Kovinska in elektroindustrija sta plačali najvišjo ceno osamosvajanja Slovenije in spreminjanja ureditve. Med nezaposlenimi je največ kovinarjev in grozijo novi stečaji ter odpuščenja. Vodovnik je omenil tudi neizvajanje kolektivnih pogodb, nemožnost delavcev, da bi uveljavili listine za razliko do 100-odstotnih plač, kršenje sindikalnih svoboščin v Litostroju in nekaterih drugih podjetjih. Predsednika vlade je prosil za pomoč tudi zaradi obnašanja delodajalcev, ki zavlačujejo sklenitev nove kolektivne pogodbe, kršijo zakone in sprejete po-

godbe. Položaj delavcev v mariborskih podjetjih je orisal Branko Medik. Menil je, da je rešitev najbolj ogroženih podjetij možna le z vladnimi transfuzijami. Oskar Komac je opozoril na zastoj pri dogovorih za pobot med skladom za razvoj in delavci, ki so zaposleni v njegovih podjetjih. Predsednika vlade je opozoril tudi na obveznosti do Kovinda z Unca, kjer delavci stavekajo že 6 mesecev. Bogomir Košnik pa je kritiziral banke, ki gospodarstvu ne dajejo kreditov za financiranje proizvodnje. Povedal je, da sta zaradi takšnega obnašanja Gorenjske banke ogroženi družbi Fiprom in Acroni iz sestave nekdanje Železarne Jesenice.

Janez Drnovšek se je strinjal z večino ugotovitev SKEI in menil, da lahko vlada sprejme vse predloge, ki imajo realno podlago. Po naročilu vlade pripravlja posebna sku-

Pogovor predsednika vlade s predstavniki SKEI se je začel s stiskom rok. Tudi besede so bile prijazne in mogoče se je vlada skupaj s sindikatom našla na isti strani fronte za boljši jutri. Predstavniki kovinarjev so posebej poudarili, da si namesto vsakomesečnih stavk za plače želijo dogovorov.

pina strokovnjakov zakon, ki stine za razliko do 100-odstotnih plač. Letošnji sistem ko-

lektivnih pogodb je po Drnovškovem mnenju dal dobre rezultate, zato bo vlada predlagala, naj se v prihodnjem letu uveljavi njegova izboljšana verzija. Ocenil je, da so dogovori med socialnimi partnerji dali boljše rezultate kot zamrznitve in drugi ukrepi, s katerimi je vlada skušala ukrepati prejšnja leta. Položaj v gospodarstvu se je izboljšal prav zaradi takšne politike.

sanirane in da bodo lahko prej pomagale gospodarstvu. Bančni sistem pa se je prepočasno prilagajal in danes ni sposoben financirati proizvodnje po evropskih standardih. Tudi Banka Slovenije ne vodi politike obnavljanja proizvodnje. Vlada se je zato odločila za paket ukrepov, ki bodo omogočili finančno razbremenitev podjetij in odpravili največja bremena iz preteklosti.

Na pogovoru je sodeloval tudi državni sekretar za privatizacijo Tone Rop. Povedal je, da bo zakon o uveljavitvi listin za razliko do 100-odstotnih plač delavcem omogočil nakup delnic in dokapitalizacijo. Za te papirje ne bo treba plačati davkov in prispevkov ter dohodnine. Po Ropovih besedah bo vlada že prihodnje dni objavila razpis za subvencioniranje obrestne mere, na katerega se bodo lahko prijavila olastninjena podjetja z donosnimi programi. Novi zakon o lastninjenju podjetij v lasti sklada za razvoj pomeni uporabo lastninskega zakona tudi za zaposlene v teh podjetjih.

Pred zaključkom pogovora je Janez Drnovšek dejal, da bo vlada skušala delodajalce opozoriti na spoštovanje kolektivnih pogodb. Vlada sindikate priznava za partnerje in isto pričakuje tudi od delodajalcev. Janez Drnovšek je predstavnikom SKEI predlagal, saj vladi sporočajo vse konkretne probleme v podjetjih kovinske in elektroindustrije. Na Medikovo zahtevo po transfuzijah pa je predsednik vlade odgovoril, da denarja za transfuzije ni in da so za poslovanje podjetij najbolj odgovorni direktorji. Le če so sprejeti ustrezni programi, lahko pomagajo tudi pristojna ministrstva. Predsednik vlade je tudi obljubil, da bodo delodajalce opozorili na kršitve sindikalnih svoboščin.

Po končanem pogovoru je Janez Drnovšek povedal, da je s pogovorom zadovoljen. Podooben občutek je izrazil tudi Albert Vodovnik. Predsednika vlade je obvestil o protestnem shodu, ki bo 27. septembra na Glavnem trgu v Mariboru. Tega dne pa napovedane splošne opozorilne stavke ne bo. Za dve uri bodo ustavili delo le delavci nekaterih podjetij.

Franček Kavčič

TEKSTILCI NASPROTUJEJO CENTRALIZACIJI SVOBODNIH SINDIKATOV

Republiški odbor sindikata delavcev tekstilne in usnjarske industrije je na seji 15. septembra razpravljal o novem statutu sindikata in tudi o organiziranosti Zveze svobodnih sindikatov. Obravnavali so tudi priprave na skupščino tega sindikata, ki bo 3. novembra. Razpravljalci so bili izrazito nezadovoljni z osnutkom statuta Zveze svobodnih sindikatov.

Uvodno besedo o statutu sindikata in Zveze je imel Jože Turk. Povedal je, da območni odbor za Pomurje nasprotuje

ukinitvi sedanjih organizacij in njihovi zamenjavi z območnimi upravami. Turk je kritiziral tudi določbo, po kateri bi sindikati, ki izstopajo iz ZSSS, izgubili pravico do udeležbe pri delitvi premoženja. O statutu ZSSS bi se sindikat tekstilne in usnjarske industrije laže odločil, če bi mu priložili nujno potreben pravilnik o organizaciji in financiranju. Turk se je spotaknil tudi ob najvišji organ ZSSS, ki bi po njegovem mnenju moral odsevati sestavo članstva po sindikatih dejav-

nosti. Predsedniki največjih sindikatov dejavnosti bi po njegovem mnenju morali tvoriti novo predsedstvo ZSSS. Takšna sestava bi preprečila ločenost funkcionarjev ZSSS od sindikatov dejavnosti. Turk se je zavzel tudi za krepitev strokovne službe pri ZSSS, ki bi morala biti skupna za vse v ZSSS povezane sindikate.

Razpravljalci so podprli prav vse njegove predloge. Nasprotovali so nepotrebnemu spreminjanju dobrih organizacijskih rešitev. Od

ZSSS pričakujejo, da bo članstvu omogočila enako dostopnost pravnega varstva. Razpravljalci so kritizirali nespoštovanje dogovorov o organiziranosti in finančnem poslovanju in opozorili na nered v organizaciji. Republiški odbor je potrdil osnutek statuta sindikata delavcev tekstilne in usnjarske industrije. Od organov Zveze svobodnih sindikatov pa pričakuje, da bodo pripravili kongres, ki bo omogočil nov red v organizaciji. Menili so, da je treba zamenjati tudi kadre, ki delajo po svoje in nasprotujejo sprejetim odločitvam.

V nadaljevanju seje so člani republiškega odbora govorili tudi o položaju podjetij obeh dejavnosti. Kljub temu, da ne dobivajo zanesljivih podatkov o poslovanju, na svoji koži občutijo propadanje obeh dejavnosti. V najtežjem položaju so podjetja primarne tekstilne industrije. Vodstvo sindikata bo zato vlado ponovno opozorilo na položaj v podjetjih in nujnost njihovega reševanja. Tekstilni delavci iz Maribora pa se bodo udeležili tudi protestnega shoda kovinarjev, ki bo 27. septembra v Mariboru.

Sindikati bo pri vladi ponovno protestiral zaradi obveznosti plačevanje dohodnine delavcev, ki svoje terjatve iz naslova osebnih dohodkov spreminjajo v lastniške deleže. Stanka Janežič iz MTT Melje je ugotovila, da državi plačujejo le delavci. Menila je, da država ne bi smela obdavčiti papirnatih potrdil v zvezi z lastnino posameznih podjetij.

Produktivnost v prvih šestih mesecih je porasla kar za 14 odstotkov, za 8 odstotkov se je povečal tudi obseg proizvodnje. Plače v gospodarstvu so rasle, vendar bistveno manj kot produktivnost in so zato v celoti pokrite z rezultati gospodarjenja. Zaradi pozitivnih izkušenj dogovarjanja s socialnimi partnerji se bo vlada skušala z njimi sporazumovati tudi v prihodnjem letu. Že v bližnji prihodnosti pa se bo predsednik vlade sestel z vsemi sindikati in jim ponudil možnost dogovora za leto 1995.

Predsednik vlade priznava, da so podjetja kovinske in elektroindustrije plačala zalo visoko ceno. Vlada je računala, da bodo banke hitreje

REŠEVANJE SPOROV V ŠTAJERSKI PIVOVARNI

Pred mesecem dni smo poročali o prepovedi vstopa Metki Roksandič, predsednici svobodnih sindikatov Podravja v Štajerski pivovarno. Prejšnji teden pa je območni odbor sindikata delavcev kmetijstva in živilske industrije pisno opozoril inšpekcijo za delo na grobe kršitve zakonov in kolektivnih pogodb v tem mariborskem podjetju. Svoje ugotovitve je sindikat poslal tudi ministrstvu za delo, gospodarski zbornici in delodajalski organizaciji. Glavni razlog za sindikalni protest je sklep o začasnem čakalnju na delo več kot polovice delavcev. Upravni odbor je ta sklep sprejel na predlog direktorja, češ da delavcem zaradi likvidnostnih težav ni mogoče zagotoviti dela.

Sindikati Štajerske pivovarne je direktorju in upravnemu odboru poslal svoja stališča in mnenja, s katerimi pa ni prodr. Sindikat je med drugim zapisal, da ne pozna razlogov za takšno ukrepanje in da ni razviden način uvrščanja konkretnih delavcev na spisek čakajočih

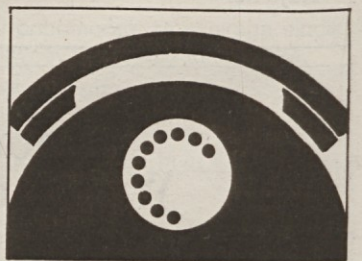
na delo. Sindikat podjetja je ugotovil, da je na spisku osem od desetih sindikalnih zaupnikov, predsednik in nekateri člani sveta delavcev in tudi ena samohranilka. Vsi ti so po zakonih in kolektivnih pogodbah posebej zaščiteni.

Območni odbor sindikata je tudi ugotovil, da je direktor pri odločanju o začasnem presežnih delavcih zaobšel tudi svet delavcev, ki je zakoniti organ upravljanja. Kot nam je povedal sekretar sindikata delavcev kmetijske in živilske industrije Jovo Labanac, je bila zaradi tega spora prejšnji teden seja sveta delavcev, kateri pa niso sprejeli nobenih sklepov. Nadaljevala se bo 23. septembra. Jovo Labanac upa, da bo prišlo do dogovora med sindikatom in vodstvom podjetja. Direktor Štajerske pivovarne Janko Lipovec je delavcem na zboru ta teden zagotovil, da ne gre za trajne presežke delavcev, sindikatu pa je predlagal štirimesečno premirje.

F. K.

DE časopis slovenskih delavcev

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite (061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika: _____

F. K.

SANACIJA MARIBORSKEGA TISKA JE V ROKAH UPNIKOV

Pergamova javna tribuna o položaju Mariborskega tiska – letos bo slavil 200-letnico obstoja – je dokazala, da si zaposleni in upniki želijo sanacijo in torej nasprotujejo stečaju. Upniški odbor obljublja dobavo nove časopisne rotacije že prihodnji mesec. Delavci, ki že sedem mesecev prejemajo zamakne plače, nedvomno nosijo glavno breme reševanja podjetja. Besede, izrečene na javni tribuni, bi lahko pomenile možnost za uspešno sanacijo podjetja. Ta je odvisna zlasti od nove rotacije.

Na javni tribuni, vodila jo je novinarka TV Slovenije Vida Petrovič, se je zbrala večina od 500 delavcev Mariborskega tiska. V imenu upnikov sta govorila Dušan Pompe in Nenad Novakovič. Upniki so preverili boniteto Mariborske tiskarne in ugotovili, da so možnosti za nov razvoj. O nakupu nove rotacije, ki bo verjetno dobavljena že prihodnji mesec, bodo odločali organi petih komercialnih bank. Zaposleni so s ploskanjem pospremili Novakovičeve besede o tem, da je tiskarna najbolj povezana z Večerom.

Obstoj tiskarne ni odvisen le od Večera

Manj pa so jih razveselile besede direktorja Večera Boža Zorka. Ta je delavcem povedal, da so bivši šefi štiri leta

obljubljali novo rotacijo in zanj prejel tudi 700 tisoč DEM iz proračunske malhe. Večer je pred meseci predlagal Mariborskemu tisku tudi ustanovitve novega, mešanega podjetja, v katerem bi obratovala časopisna rotacija, ki bi jo kupil Večer. Bivše vodstvo Mariborskega tiska je ta predlog zavrnilo. Časopis Večer in druge edicije te časopisne hiše predstavljajo le 10 odstotkov obsega dela Mariborskega tiska. Zorko zato meni, da obstoj tiskarne ni odvisen le od tega, ali se bo v njej še naprej tiskal ta pomemben dnevnik. Delavcem je tudi povedal, da so pogodbo z Leycamom podpisali zato, ker je tiskarna neprestano odlašala z nakupom rotacije in Večeru ni nikoli dala določenih odgovorov. Ker avstrijski partner pogodbo izpolnjuje, Večer od nje ne more odstopiti.

Predsednik upniškega odbora Dušan Pompe je omenil tudi prezaposlenost v Mariborskem tisku. Direktor Vlado Jordan je njegovo ugotovitev konkretiziral, da gre verjetno za 200 trajno presežnih delavcev. Mariborski tisk bo prizadet tudi zaradi odhajanja sposobnih grafikov v novo Leycamovo tiskarno, ki je že objavila razpis za 36 delovnih mest in ki zagotavlja bistveno višje plače. Po podatkih Jožeta Veršiča, predsednika sindikata grafikov, je kar petina delavcev Mariborskega tiska prejšnji mesec prejela manj kot 30 tisočakov. Zaradi blokade žiro računa lahko podjetje izplačuje le zamakne plače, ne more pa izplačati nobenega regresa. Podjetje ne more plačevati tudi nadur in zato odklanja nekatera nova naročila. Nizke plače pomenijo eno od ovir za izboljšanje delovnih rezultatov.

Kdo bo kupil rotacijo

Mariborska tiskarna dolguje številnim dobaviteljem, bankam in tudi zasebnikom. Največje breme pomenijo kratkoročne zadolžitve, ki znašajo kar pet milijonov mark. Anuitete za obresti

predstavljajo polovico mase, potrebne za izplačilo neto plač. Bivše vodstvo si je denar izposojalo tudi na sivem trgu. Največji upniki so Slovenska združena kmetijska banka, Krekova banka in zasebne firme Ultra, Pompe in Sonce. Upniški odbor, ki sodeluje pri vodenju Mariborskega tiska, je od junija znižal obrestno mero za kratkoročne kredite na R+16. Nenad Novakovič je delavcem povedal, da so takšne obresti občutno nižje od bančnih in da jih ne morejo znižati.

Udeleženci javne tribune so se seznanili tudi s ponudbo Krekove družbe za financiranje, o kateri smo poročali v prejšnji številki. Po besedah Boža Zorka je ta družba tudi Večeru ponujala sodelovanje pri nakupu rotacije, pod pogojem, da postane solastnik podjetja. Dušan Pompe pa je na javni tribuni povedal, da Krekova družba še ne sodeluje v upniškem odboru, vendar jo je kljub temu povabil k sodelovanju pri nakupu nove rotacije.

V sedmih mesecih po izbruhu afere je Mariborski tisk zmanjšal kratkoročno zadolženost za 50 milijonov tolarjev. Nizka mesečna realizacija onemogoča večje zmanjševanje zadolženosti.

Na javni tribuni so sodelovali tudi predstavniki vladnih ministrstev. Miro Berger z ministrstva za delo je lahko ugotovil, da se bodo v razreševanje položaja tega podjetja vključili šele po sprejetju sanacijskega programa in programa presežnih delavcev. Zagotovitev obstoja Mariborskega tiska je glavni pogoj za

morebitno akcijo ministrstva za delo.

Ministrstvo za gospodarske dejavnosti se po besedah Mirolava Pivka zavzema za dogovor o sanaciji, ki naj bi se mu pridružili vsi upniki. Ministrstvo pa nima denarja za pomoč podjetjem. Ko bo sprejet novi zakon, bo ministrstvo lahko pomagalo z garancijami, če bo podjetje dokazalo možnost rentabilnega poslovanja. Sprememba zadolžitve Mariborskega tiska v javni dolg pa po Pivkovem mnenju ne bi bila dobra. Zvone Berlot z Urada za informiranje je povedal, da bo treba 700 tisoč DEM, ki jih je vlada dala za novo rotacijo, vrniti skupaj z obrestmi, če nove rotacije ne bo in če se na njej ne bo tiskal Večer. V naložbe v grafično industrijo pa se urad ne bo vtikal, saj gre za poslovne odnose in ne za lastništvo nad mediji.

Bo Pergam stavkal?

Delavci Mariborskega tiska so izrekli precej kritik na račun upniškega odbora in ministrstev. Vodstvu Večera (še pred štirimi leti so bili v istem podjetju) so očitali zlasti pomanjkanje morale. Najbolj jezni pa so bili na predsednico skupščine občine in predsednika izvršnega sveta Magdaleno Tovornik in Antona Rousa, ki na tribuno nista poslala niti svojih zastopnikov. Delavci so posebej poudarili, da so zaradi svojih odrekov pri plačah in vzdržnosti odstavke največji upnik svojega podjetja. Upniški odbor so zato pozvali k odpravi blokade žiro računa in iskanju možnosti za povečevanje plač

in izplačilo regresa.

Slicatelj javne tribune Dušan Rebolj je ob koncu lahko ugotovil le, da se udeleženci strinjajo o sanaciji kot edini rešitvi. Od upnikov je zahteval podpis celovitega dogovora in predlagal znižanje obresti. Tudi vlada Republike Slovenije se mora po njegovem mnenju vključiti v sanacijo, vsaj zato, ker je vložila 700 tisoč DEM. Rebolj meni, da naj se o nakupu rotacije dogovorijo med seboj upniki, Krekova banka, vlada in Večer. Dušan Rebolj je tribuno zaključil z mislijo, da se bo Pergam za te cilje tolkel z vsemi načini sindikalnega boja, torej tudi s stavko. Zaradi skrbi za delavce pa se bo Pergam srečal tudi s kolegi iz sindikata grafikov sosednje Avstrije.

Nekateri udeleženci so z javne tribune odhajali nezadovoljni. Zdi se, da najgršo igro igrajo upniki, ki kljub zelo težkemu položaju podjetja razmišljajo le o povrnitvi vložene denarja. Njihovi načrti temeljijo na hudem izkoriščanju grafikov, ki zaenkrat prek svojega sindikata vodijo politiko ohranitve podjetja in delovnih mest. Zaposleni v Mariborskem tisku lahko zdaj izbirajo le med slabimi in še bolj slabimi variantami. Imajo pa pravico od upnikov zahtevati dogovor o spremembi terjatev v lastniške deleže. Če upniki na to rešitev ne bodo pristali, bo potrebna prisilna poravnava. Izžemanje kolektiva z obrestno mero R+16 pa bo Mariborsko tiskarno lahko privedlo le do popolnega zloma.

Franček Kavčič

STEKLARNA SPET SIJE

»Kaj takšnega lahko spravimo skupaj samo še Zasavci,« se je v soboto dopoldne ponosno oziral po polni športni dvorani na hrastniškem Logu Ciril Urek, sekretar Območne organizacije Svobodnih sindikatov Zasavja. Po zadovoljnih obrazih udeležencev praznovanja »Steklo in svetloba '94« sodeč pa bi mu najbrž pritegnili tudi predsednik slovenske vlade dr. Janez Drnovšek, čeprav je bil – kot po navadi – med vso to 1.700-glavo množico še najbolj kislega nasmeha.

»Nakopičene težave v lanskem letu so naš, več kot tisoččlanski kolektiv pripeljale tako daleč, da smo bili postavljeni pred dejstvo, naj ukinemo del proizvodnje, kar bi pomenilo izgubo zaposlitve za 450 delavcev. Solze v obeh mnogih, ki so si dolga leta služili težko prigarani kruh, strah pred izgubo zaposlitve in pogovori z obupanci, to so bili trenutki, ki mi bodo za vedno ostali v spominu,« je v svojem govoru med drugim povedal Soniboj Knežak, predsednik Svobodnega sindikata Steklarne Hrastnik. »Vse to pa so bile hkrati spodbude in obveze, da storimo vse, kar bi nastalo situacijo razrešilo na čim manj boleč način. Sindikalne zahteve in pripravljenost vodstva na dialog so bile povod za pripravo

sanacijskega programa in pričetek sklepanja kompromisov – vse z namenom ohranitve delovnih mest in zagotavljanja socialne varnosti zaposlenih in njihovih družin. V zadnjem času večkrat omenjene spremembe vodstvene strukture, drugačen organizacijski pristop in vse premalokrat omenjene zasluge zaposlenih, ki so več kot leto dni prejemali del plače v bonih, več kot 400 prekvalifikacij oziroma premestitev, spremembe v načinu dela, dvig normativov itd. pa so končno le dale rezultat. Od prvotnih 450 predvidenih presežkov ni do danes nihče izgubil zaposlitve; obrat, predviden za zaprtje, obratuje. Plače izplačujemo v gotovini in v skladu s tarifnim delom panožne kolektivne pogodbe, čeprav so le-te predvsem za prve

»Tako številna udeležba samo potrjuje upravičenost naših zahtev po ponovni obuditi tradicionalnega srečanja zaposlenih in upokojencev, ki je nenazadnje tudi del 130-letne zgodovine hrastniške Steklarne,« je svoj govor na sobotni prireditvi »Steklo in svetloba '94« začel Soniboj Knežak, predsednik Svobodnega sindikata Steklarne Hrastnik.

plačilne razrede precej nizke. Dobrih 36.000 bruto plače, kolikor je določene za prvi tarifni razred, pač ne omogoča lagodnega življenja. Upam, da se s tem strinja tudi naš današnji gost gospod Drnovšek in da bo to vlada upoštevala pri pogajanjih o novih izhodiščnih osnovah za leto 1995.« Spodbudno je bilo slišati tudi direktorja Steklarne Hrastnik Stojana Binderja, ko

je dejal, da so produktivnost dvignili za okroglih 100 odstotkov, izvoz pa povečali s 30 na 84 odstotkov celotne proizvodnje, kar je na ravni najboljših let iz časov nekdanje Jugoslavije. Dan pred praznikom pa so uradno odprli hčerinsko podjetje Stepak za proizvodnjo visokakovostne kartonske embalaže. »Prepričan sem, da je potrebne pameti v tej dolini dovolj, da bomo

Srečanja, ki se je začelo v soboto ob desetih dopoldne, trajalo pa do »pozni jutranjih ur«, se je udeležilo okoli 1.700 delavcev in njihovih družinskih članov ter upokojencev, prišli pa so tudi številni visoki gostje. Med njimi je bil tudi dr. Janez Drnovšek, predsednik vlade Republike Slovenije.

našli optimalne rešitve tudi za nadaljni razvoj,« je zaokrožil Binder. »Zato tudi nisem v skrbeh za lastninjenje podjetja, saj sem že od samega začetka prepričan, da moramo poiskati takšno obliko lastninjenja, ki bo omogočala prevladujoč vpliv pri upravljanju in s tem tudi večinski delež s strani tistih, ki ste gradili tovarno, ki danes delamo v njej, in vseh tistih, ki bodo

jutri prevzeli posle v svoje roke.«

Po vseh teh podatkih se je naposled moral razvedriti obraz tudi dr. Janezu Drnovšku. »Tudi Slovenija se je po osamosvojitvi znašla v podobnem položaju kot naša Steklarne,« je v priložnostnem nagovoru potegnil vzporednico. »Zdaj smo oboji na dobri poti...«

Besedilo in slike: Damjan Križnik

Direktor Stojan Binder (drugi z desne) je s priložnostnimi darili nagradil pet veteranov hrastniškega steklarstva: Franca Pajtla, Roberta Goslerja, Ivana Restarja, Anico Podlunšek in Marico Gračner. V imenu nagrajencev se je zahvalil Franc Pajtl (pred mikrofonom), ki je kot 10-letni pobič začel delati v Steklarni že davnega 1915. leta.

Med prireditvijo je bila odprta tudi prirodna pisarna, v kateri so lahko zaposleni, njihovi svojci in upokojenci deponirali svoje lastniške certifikate. Po načrtovanem programu lastninjenja, ki je v že zaključni fazi, bodo imeli vlagatelji 60-odstotni lastninski in upravljalni delež. »Moja glažuta bo naša steklarne...«

Za dobro voljo med prireditvijo »Steklo in svetloba '94« sta poleg moderatorja Bogdana Baroviča in ansambla Veter nedvomno poskrbela tudi tale dva »kletarja«, ki sta do konca veselice stočila oba tisočlitrna soda rujnega vinca...

Sindikalna lista

Prvi del	september 1994
1. Dnevnice	SIT
- cela dnevnic (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	4.341
- polovična dnevnic (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	2.171
- znižana dnevnic (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.511
2. Kilometrina (od 1. 8. 1994 dalje)	22
3. Ločeno življenje	28.550
4. Prenočitve se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem računu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila v višini	1.302
5. Regres za prehrano	6.078

Drugi del
V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje maj 94 do julij '94 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od maja 94 do julija '94 znaša 56.332,00 tolarjev.

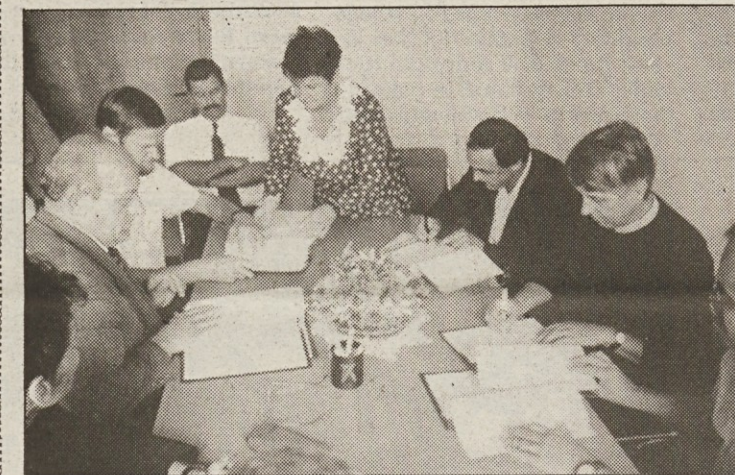
1. Jubilejne nagrade	28.166,00
- za 10 let	42.249,00
- za 20 let	56.332,00
- za 30 let	163.996,00
2. Nagrada ob upokojitvi	56.332,00
3. Solidarnostne pomoči	6.078

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije

Delavci usnjarsko-predelovalne industrije so prejšnji teden dobili novo pazočno kolektivno pogodbo. Podpisali so jo: Alojz Omeje, za Sindikat delavcev tekstilne in usnjarske industrije, Dušan De Glerija za Sindikat industrije usnja Vrhnika, Franc Grašič za GZ - Združenje usnjarsko-predelovalne industrije in Marko Valentičič za sekcijo delodajalcev za usnjarsko-predelovalno industrijo. Pogodba bo veljala za vseh 11 tisoč delavcev podjetij v industriji usnja in obutve. Povprečne plače izdelovalcev obutve so zdaj med najnižjimi, saj so za četrtino nižje od gospodarstva. Nova kolektivna pogodba dovoljuje le 10-odstotno znižanje izhodiščnih plač, ki so enake kot v splošni SKP za gospodarstvo. Njen podpis bo lahko omogočil vsaj malenkostno izboljšanje materialnega položaja delavcev te dejavnosti.

(F. K., Slika: S. B.)

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Na igrah kar 1.200 udeležencev!

Jubilejno 10. delovno-športno tekmovalje delavcev komunalnih in stanovanjske dejavnosti je uspešno končano. Letos je bila udeležba tako komunalcev kot tudi navijačev rekordna. Na tekmovalni na hotelskem kompleksu Adrie Conventa se je v soboto, 17. septembra, zbralo več kot 1.200 komunalnih in stanovanjskih delavcev, nekateri tudi z družinskimi člani. Otvorilni nagovor je imel minister za okolje in prostor Pavle Gantar. Izrazil je navdušenje nad zasnovno delovnih tekmovalj in strokovno zagnanostjo tekmovalcev, ki so se zeli svojemu podjetju in kolegom iz drugih krajev pokazati, da delo rabi in dobro opravljajo.

Prvo mesto v panogi kanalizacija je osvojilo Javno komunalno podjetje Kranj, v odvozu odpadkov Komunalna Koper in v vodovodu Kostak Krško. Maksimalno od udeležencev je mislil ta dan moralo izkoristiti tudi za skok v orgle, vendar je bilo hladno in oblačno, zato pa kot nalašč za ogled tekem. V malem nogometu je zmagalo KP Ljubljana, v kegljanju Zagorje ob Savi in v vlečanju vrvi močni fantje iz KSP Domžale.

Na zaključni slovesnosti je bilo kljub razočaranju nekaterih favoritov, ki si jim zmagae užije iz rok, ob domači glasbi ansamblov Morski val in Primorskih fantov veselo in slišalo so se napovedi, da bodo naslednje leto zopet skupaj.

Na posvetovanju dan prej je o plačah na področju komunalnih dejavnosti in vodnega gospodarstva Antonija Dodič iz Direkcije za varstvo okolja in urejanje prostora Ministrstva za okolje in prostor pojasnila sprejem nove kolektivne pogodbe dejavnosti in stanje v letošnjem juniju. Kar 50 odstotkov komunalnih dejavnosti ima plače pod povprečjem gospodarstva in le 22 odstotkov je takih, ki so morali plačati poseben davek zaradi preseganja dovoljene višine. To so bile predvsem dejavnosti proizvodnje in distribucije toplote in plina ter čistilne naprave. Druga zanimiva tema posveta je bil prikaz dela in postopkov v Kostaku Krško, da jim je Agencija odobrila program za lastninsko preoblikovanje podjetja.

Miloš Mikolič, sekretar

O JARI KAČI IN STEKLEM POLŽU

»Če do naše skupščine, ki bo prihodnji petek (30. t. m.), kolektivna pogodba za gradbene dejavnosti še vedno ne bo podpisana, se bomo gotovo odločili za bolj drastične metode sindikalnega boja,« nam je kategorično zatrdil sekretar Sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije (SDGD) Jernej Jeršan. Prvi dve so že izkoristili; ker pa jim zmanjkuje potrpljenja, razmišljajo o naslednjih treh...

O pogajanjih za sklenitev nove pazočne kolektivne pogodbe med SDGD in Združenjem za gradbeništvo in industrijo gradbenega materiala, ki se vlečejo kot povest o jari kači in steklem polžu, smo na kratko poročali sproti, zato tokrat le o dogajanjih tik pred in po dopustih. Predsednik pogajalske skupine SDGD Marijan Fras je skladno z dogovorom med partnerjema 8. julija posredoval Splošnemu združenju šest pogovjev, pod katerimi bi članstvo se pristalo na podpis kolektivne pogodbe. Med njimi velja omeniti pristaneke, da bi s 1. julijem '94 uveljavili samo pet odstotkov na izhodiščno plačo I. tarifnega razreda veljavne SPK za gospodarstvo, do 31. decembra pa nato postopno uveljavili povečanje izhodiščne plače za 10 odstotkov - od julija do avgusta za 5, od septembra do oktobra za 7,5, od 1. novembra do 31. decembra pa za 10 odstotkov. Po novem letu pa naj bi dosegli zelenih +12 odstotkov na taktrevno veljavno izhodiščno bruto plačo za I. tarifni razred po SKP. Za sindikaliste pomemben pogoj pa je bil tudi priznanje od 10 do 20-odstotnega dodatka za izredno težke pogoje dela, ki naj bi veljali do 28. februarja »S stališča stroke smatramo, da naj ne bi bilo odstopanja od postavljenih in utemeljenih zahtev sindikata;

stvar politike in pogajanj pa je, da očitno ustreznost uvajanja naših zahtev,« je o teh pogojih SDGD obvestil svoje članstvo. Na tistem sestanku 8. julija se je obvezalo, da bo do 12. julija javilo nov datum pogajanj. Pa ga ni, četudi je bil rok po določilih SPK za podpis pazočne kolektivne pogodbe (1. julij) že prekorajen! Vendar v SDGD medtem niso stali križem rok: pripravili so svoj predlog kolektivne pogodbe gradbenih dejavnosti (že drugega) in ga 27. julija poslali partnerju. Reakcija je bila točkrat hitrejša, vendar brez haska. »Zaradi odsotnosti članov pogajalske skupine in predstavnikov ZDS zaradi dopustov se bodo pogajanja lahko nadaljevala šele po 1. septembru,« jim je odpisal sekretar Jože Vučajnik, zraven pa priložil nov predlog izhodišč. Ki ga je pripravila njhova pogajalska skupina in ga je verificiralo tudi ZDS. V njih med drugim piše, da mora biti izhodiščna plača za I. tarifni razred enaka kot v SKP (torej 36.294 tolarjev), da jo lahko še znižajo (največ za 5 odstotkov), če bi izplačilo ogrozilo obstoj podjetja itd. in da dodatek za težje pogoje dela, ki so jim delavci stalno izpostavljeni, znaša najmanj 5 odstotkov.

Kako je z regresom

Vprašanje:

V marcu 1993 je bil delavci, zaposleni v zdravstvenem zavodu, izplačan regres za letni dopust, vendar dopusta zaradi bolezni ni izrabila, prav tako pa tudi dopusta za leto 1993 ne bo mogla izrabiti v letu 1994, ker ji porodniški dopust potече šele ob koncu septembra.

Ali se upošteva izplačani regres v letu 1993 kot regres za leto 1994, ko bo delavka izrabila letni dopust za leto 1994?

Ali je zavod odškodninsko odgovoren za neizrabljeni dopust v letu 1993?

Prosimo tudi za obrazložitev določbe 98. člena kolektivne pogodbe za dejavnost zdravstva in socialnega varstva.

Odgovor:

Ker gre za zavod zdravstvene dejavnosti, se upošteva kolektivna pogodba za dejavnost zdravstva in socialnega skrbitstva Slovenije (Uradni list RS, št. 26/91), ki je določala, da se regres za letni dopust izplača do konca meseca julija tekočega leta. Sicer tako določbo vsebuje tudi nova kolektivna pogodba za dejavnost zdravstva in socialnega varstva Slovenije (Uradni list RS, št. 15/94), ki posebej poudarja, da je pravica delavca do izplačila regresa za letni dopust vezana na pravico do izrabe letnega dopusta (2. odst. 98 člena navedene kolektivne pogodbe).

Delavka, ki zaradi bolezni ni mogla izrabiti letnega dopusta za leto 1993, bi ga lahko izrabila, in to celotni letni dopust, do 30. junija 1994 (1. odst. 58. člena zakona o delovnih razmerjih, Uradni list RS, št. 14/90,

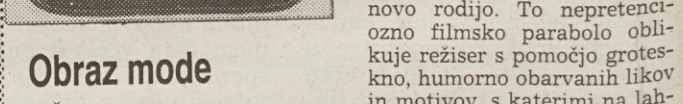
Izvršni odbor SDGD, ki je na svoji seji 1. t. m. obravnaval »spet nov predlog izhodiščnega združenja, je na splošno ugotovilo, da povsod manjkajo argumenti, zakaj tako. Na primer: zakaj mora biti izhodiščna bruto plača za I. tarifni razred enaka kot v SKP (torej 36.294 tolarjev), ko pa prav ta ista SKP v členih 35-38 in 40 določa, kaj vse mora biti določeno v pazočni kolektivni pogodbi - med drugim tudi višina izhodiščne plače in za pazočno značilni pogoji dela.« V času sklepanja KPDK (maj 1991) se dejansko ni moglo predvideti vseh dogodkov na gospodarski in politični sceni, ki so se vrstili, in zaradi katerih se tedaj določena višina izhodiščnih osebnih dohodkov dalj časa ni mogla izplačevati, »so ugotovili sindikalisti.« Sedanje razmere v slovenskem gospodarstvu na splošno, v gradbeništvu pa še posebej, pa govornijo o premikih na bolje, kar kažejo podatki o angažiranju obstoječih kapacitet, pomanjkanju ustreznih kadrov, strokovni tudi v gibanju plač. Od januarja letos, ko je z znašala povprečna bruto plača v gradbeništvu Slovenije 68.378 tolarjev, do junija, ko se je povzpela na 79.896, se je povečala za kar 16,8 odstotka. Od letošnjega februarja, odkar ostaja izhodiščna plača v SKP za gospodarstvo nespremenjena, pa znaša povečanje plač v gradbeništvu kar 35,8 odstotka. »Zadosten argument torej, da se ne kaže »pravdati za oslovo senca«, menijo na SDGD.

S tem v zvezi je izvršni odbor SDGD partnerje tudi seznanil, naj se zaradi kritičnega pomanjkanja osnovnih profilov kadrov v gradbeništvu vsa podjetja gradbenih dejavnosti seznanijo s potekom pogajanj za sprejem in podpis pazočne kolektivne pogodbe, saj po njegovem mnenju preveč zanemarjamo motivacijski vidik v kadroviski politiki. »Količnik optimističnega, lahko tudi realni potek dogovorov na investicijskem tržišču, lahko v bližnji prihodnosti povzroči pravi kolaps zaradi neregiranja in spregledane politike na področju »human resources,« opozarjajo in dodajajo: »Seveda je materialni vidik nagajevanja samo en aspekt te politike; toda kaj bi z mnogimi vidiki te politike, ko pa se osvojnega ne zagotavljamo?!«

Po dveh mesecih sta se pogajalski skupini SDGD in ZGIGM 6. t. m. končno le sestali, vendar sta spet vztrajali vsaka pri svojih stališčih. »Izrazito novo je bilo le sporočilo sindikatov, da so s svojimi argumentiranimi predlogi izpraznili vsa sredstva za pogajanja in da nimajo mandata za kakršnokoli nadaljnje puščanje,« je v zapisnik med drugim zapisal Janez Ramovš z ZGIGM. »kar pomeni: Če nasprotna stran ne bo sprejela njihovih predlogov, bodo organizirali generalno stavko vseh gradbenih delavcev Slovenije.«

Tako torej Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije, ki »ne pristaja, da bi nekaj posameznikov v zborničnem sistemu odločalo o tem, kako bo »irevelo več kot 45.000 zaposlenih v slovenskem gradbeništvu.« O tem se bodo »rešili« kot za rečeno - odločili sami na skupščini SDGD, sklicani za prihodnji petek... D. K.

DE KANAL - DE

rista Dimitrija Kralja in režiserja Jureta Pervanje je komedija, v kateri človekove sanje dobesedno pogorijo in se na novo rodijo. To nepretrcno filmsko parabelo oblikuje režiser s pomočjo grotesknosti, humorno obarvanih likov in motivov, s katerimi na lahkon način upodablja življenje in miselnost na videz ljubezne srenje. Med čudeško naravno družbo, ki jo posejaba Zupan, in fantasmom, ki vse svoje življenje namenja gradnji zrakoplova, pa film Zrakoplov nariše zgornjo razliko: v čudstvu in norosti posameznika prepoznavata tudi človekovo ustvarjalno hotenje in moč, kolektivno norost pa vidi le kot sredstvo manipulacije in neskrupuloznega ohranjanja oblasti.

Zahvaljujoč neurejenim razmeram na področju proizvodnje in distribucije slovenskega filma Zrakoplov ni bil predvajana v kinematografski mreži. Televizijska premiera bo tako v sredo, 28. t. m. ob 20.05 na TVS 1, tudi prvo predvajanje tega, leta 1992 posnetega filma pred širokim krogom gledalcev.

Ker so te preditvite izjemno drage in je le malo ljudi, ki imajo zagotovljen pristop v posvečene prostore, vas vabimo k ogledu angleške dokumentarne serije **Obraz mode**.

Prva oddaja, ki bo na sporedu v nedeljo, 25. t. m. ob 21.15 na TVS 1, pripoveduje o utripu in blišču tega zaprtega sveta izbrane družbe, prepelnega spletk...

Zelja po letenju od nekdanj simbolizira človekovo hotenje, da preseže objektivne danosti ter uveljavi svoje stremeljenje in ustvarjalno silo. Film sena-

Neverjetne zgodbe - Na pomolč, 20. t. m. ob 20.05 na TVS 1.

Četrtove resnične zgodbe spet govori o nemavdnih naukih in o njihovi tragici. Pogumna Karen bo stotila vse, da bi ujeli moškega, ki jo je napadel. David bo resil življenje svojemu očetu s pravočasnim ukrepanjem ob srčnem napadu; v zgodbi, kjer igrajo veliko vlogo mamila, bodo rešeni vsi talci; Sharon pa bo s pomočjo iznajdljivega moža rodila zdravega otroka kar doma...

Neverjetne zgodbe - Na pomolč, 20. t. m. ob 20.05 na TVS 1.

Nekatera vprašanja izvajanja zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (II)

POGOJI ZA DELO SVETA DELAVCEV

Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju daje delavcem pravico sodelovati pri upravljanju družbe, jih pa ne zavezuje. Vendar je zakon zasnovan tako, da delavcem, če se na zboru delavcev odločijo izvoliti svet delavcev, tega nihče ne sme preprečiti.

Zakon natančno določa tudi pogoje za delo sveta delavcev, ali pravniško povedano: zakon šteti pravico delavcev do sodelovanja pri upravljanju tudi tako, da določa minimum pogojev za delo sveta delavcev. Brez zagotovitve teh pogojev svet delavcev ne more opravljati svojih nalog učinkovito in lahko postane zgolj forma brez vsebine.

Poglejmo si ponovno nekatera od teh določb:

1. Zbor delavcev, na katerem delavci odločijo o oblikovanju sveta delavcev, se sklicuje v delovnem času, torej je obveznost delodajalca, da delavcem oziroma sindikatu zagotovi možnost sklica takoj zbor delavcev. Za čas zбора delavcev delavci prejmejo plačilo, kot da bi delali.

2. 10. člen določa število članov sveta delavcev v odvisnosti od števila zaposlenih z aktivno volilno pravico, manj članov svet delavcev ne more šteti, lahko pa več, če se tako dogovorita svet delavcev in delodajalec.

3. Delodajalec mora kriti nujne in potrebne stroške za tehnično izvedbo volitev; čas, porabljen za delo volilnih organov in volitve, se plača, kot da bi delavci delali. Z drugimi besedami povedano, volitve gredo v celoti v breme delodajalca in so njegove strokovne službe dolžne zagotoviti, da so vsi volilni postopki in opravila opravljeni v skladu z zakonom.

4. Zakon določa, da

in jih po potrebi dograditi in opremiti z ustreznimi podatki in argumenti. Število članov sveta, ki polpoklicno ali poklicno opravljajo svojo funkcijo, ne sme biti manjše, kot določa zakon. Temeljni vsebinski argument za to trditve je, da so poleg sindikalnih zaupnikov, ki poklicno opravljajo svojo funkcijo, to edini, ki

Piše: Gregor Miklič

v družbi in na stroške družbe delajo za interese delavcev, medtem ko imajo lastniki oziroma delodajalec na razpolago ves strokovni aparat v družbi in vse znanje vsega povedanega za to delavce lahko samo škodljive odločitve, ki ne upoštevajo z zakonom določenega števila članov sveta, ki funkcijo opravljajo polpoklicno ali poklicno.

5. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje. Z zakonom določeno število plačanih ur za posamezni namen je minimum in ne maksimum ter delodajalec ne more zmanjšati števila ur za ta namene. Posebej je treba opozoriti na izobraževanje članov sveta delavcev. To je nujno, če naj svet delavcev učinkovito opravlja svojo vlogo in naloge. Direktorji, vodilni delavci, strokovni delavci družbe se udeležujejo posvetov, seminarjev, kar se vsem zdi pravi in normalno. Če pa se izobražujejo člani sveta delavcev, pa to neupravičeno povečuje stroške poslovanja. Tako gledanje je napačno. V praksi si moramo prizadevati - zakonska podlaga za to je - da se bodo člani sveta delavcev izobraževali ne samo na seminarjih, ki so organizirani zanje, ampak tudi na seminarjih, ki so organizirani za vodilne in strokovne delavce.

6. Družba oziroma delodajalec v celoti krije nujne stroške za delo sveta delavcev. Te nujne stroške prodorneje določa 65. člen zakona. Določbe tega člena določajo minimum potrebnih sredstev za delo sveta delavcev in njegovih članov. Zakon omogoča, da se delodajalec in svet delavcev dogovorita, da ima svet delavcev za svoje delo zagotovljena lastna sredstva, s katerimi samostojno razpolaga.

7. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

8. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

9. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

10. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

11. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

12. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

13. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

14. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

15. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

16. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

17. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

18. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

19. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

20. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

21. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

22. Zakon določa, da ima vsak član sveta delavcev, ki svojo funkcijo opravlja ne-poklicno, pravico do 5 (petih) plačanih ur mesečno za udeležbo na sejah sveta delavcev, do 3 (treh) plačanih ur na mesec za posvetovanje z delavci in do 40 plačanih ur na leto za izobraževanje.

KAJ DELAJO

v območnih organizacijah

Zasavje

Organizirano na protestni shod

Območni odbor Kovinske in elektroindustrije Zasavja je na redni seji obravnaval aktivnosti sindikatov podjetij pred protestnim shodom v Mariboru. Predsednik odbora Leopold Očko je odbor obširno seznanil z vsebinskimi zahtevami, na podlagi katerih se je SKIEI Slovenije odločil za organizacijo protestnega shoda. Sekretar odbora Ljubo Cvar pa je vsebinsko razčlenil organizacijske priprave na udeležbo na shodu. Po informacijah predsednikov sindikatov podjetij bo udeležba na shodu iz Zasavja - kot vedno - zelo dobra. Odbor bo za vse udeležence protestnega shoda 27. 9. 1994 organiziral avtobusne prevoze, in to:

- Zagorje ob Savi - ob 9. uri iz pred Avtobusne postaje
- Hrastnik - ob 9. uri iz pred Rudniškega gasilskega doma
- Trzin - ob 9. uri iz pred TVD Partizan

Območni odbor SKIEI Zasavja je povabil sindikalne zaupnike vseh podjetij na našem območju, naj se združno udeležijo protestnega shoda.

Pričakujemo veliko odmevnost protestnih zahtev med članstvom, še posebej pa pri tistih, ki odločajo o usodi sindikalnih zahtev.

Čiril Urek, sekretar

v samostojnih sindikatih

Konfederacija sindikatov Slovenije

VREDNOSTI IZHODIŠČNIH OSEBNIH DOHODKOV ZA MESECE AVUGST 1994

V skladu s Kolektivno pogodbo celulozne, papirne in papirno predelovalne dejavnosti ter na osnovi Kolektivne pogodbe za grafično, časopisno informativno, založniško in knjižniško dejavnost in sklenjenih aneksov k tej kolektivni pogodbi. CZS - Združenje celulozne, papirne in papirno predelovalne industrije in Združenje za tisk ter KSS PERGAM objavljamo vrednosti izhodiščnih osebnih dohodkov za mesec AVUGST 1. 1994.

Tar. raz.	Izhodiščni bruto osebni dohodki za AVUGST 1994			
	cel. pap. pred. dejavn.	grafič. dejav.	čas. inf. zal. knjiž. gotr. dej. gosp.	SKP za mesec
I.	36.294	38.520	39.923	36.294
II.	41.411	42.373	45.912	39.923
III.	46.813	47.380	51.900	44.642
IV.	52.215	53.544	57.889	49.723
V.	61.218	61.633	67.370	56.256
VI.	79.223	71.264	87.831	67.144
VII.	93.227	80.993	103.801	76.217
V				

Dr. Dimitrij Rupel se odziva na intervju Draga Jančarja v Razgledih z naslovom:

»Ko se nasanjamo, bomo spali naprej.«

»Če strnem vse kritične dogodke in ugovore, smo nekateri slovenski politiki v izjemno neprijetnem in zahtevnem položaju, v katerem 'bo treba (kot predlaga Jančar) vse to premisliti' ali nemara celo 'preklicati' svoj delež pri demokratizaciji oz. osamosvojitvi Slovenije.

Sicer bi nas imeli za 'koristne idiote', ki so prispevali k temu, da 'še vedno živimo s časom trdega komunizma'; da smo ustvarili 'puščavo povprečnosti', pri čemer naj bi nas zanimala le 'gola oblast'«.

PANORAMA

Dr. Ciril Ribičič analizira dogajanje v slovenskem parlamentu ob odstopu njegovega predsednika Hermana Rigelnika, obnašanje posameznikov in strank, odnose v koaliciji in trdi:

PETERLETOV ODSTOP JE POTEZA, KI V SEBI NOSI IZSILJEVANJE, PO KATEREM JE TA STRANKA ZNANA

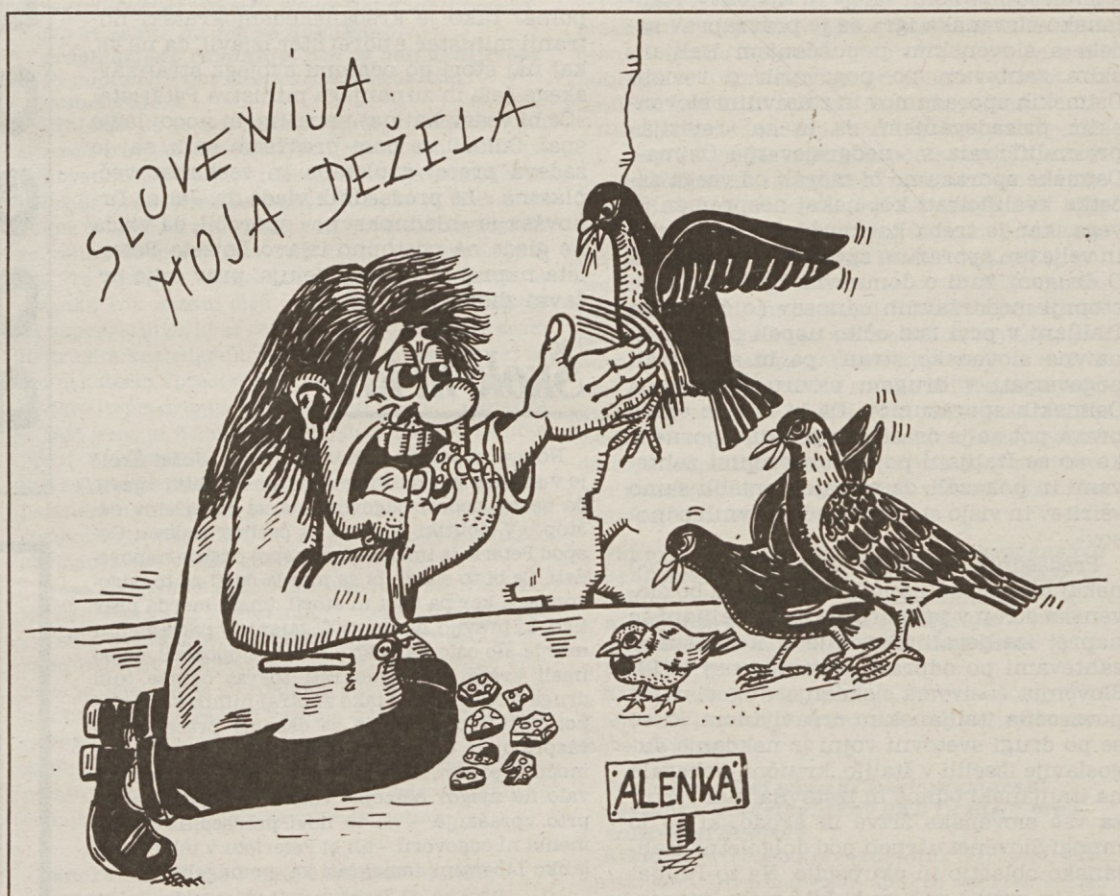
Mi imamo večje politike in politike večje. Če bi kandidiral za predsednika parlamenta dr. Dimitrij Rupel, bi Peterle že pol ure prej odstopil. Izvolitev kandidata LDS je najmanj boleča poteza za razmerja v parlamentu

»Jože Školč ima manjši rating v javnosti zato, ker se je uveljavil kot politik v opozicijskih vrstah v času Demosa in svoj stil obdržal tudi pozneje.(...) Zdaj je predsednik parlamenta Školč, ki je ne samo zaradi mladosti, ampak tudi zaradi značajskih potez bolj odporen proti podtikanjem in napadom in povrh vsega zna vrniti žogico, kadar ta prileti prenizko.«

Naš opazovalec slovenske politične scene je tokrat odločil:

**ŽARE PREGELJ DOL,
MATEJA KOŽUH-NOVAKOVA GOR**

Hinavščine je v našem parlamentu na pretek.

Cerkev zahteva uvajanje »obveznega izbirnega« predmeta »etika in religija«, ki bi nadomestil »etiko in družbo«

**ZGREŠENA IN NEDOPUSTNA ZAHTEVA
PO UVAJANJU
ALTERNATIVNIH PREDMETOV V ŠOLE**

Zgodovinski dokazi o »učinkovitosti« konfesionalne moralne vzgoje – Izbirni predmeti ne smejo krniti učenčevih temeljnih spoznanj

Piše: dr. Milan Divjak

Drnovškov italijanski »kompleks«

Predsednik vlade dr. Janez Drnovšek je v obširnem intervjuju za zadnjo Sobotno prilogo Dela razkril svoje različne ideje in dileme v zvezi s slovensko-italijanskimi odnosi in (negativnim) vplivom Italije na vključevanje Slovenije v Evropsko unijo. Drnovšek se tokrat predstavlja kot »cagav fant«, ki kar naprej tehta, kaj bo storil. Na vprašanje o internacionalizaciji italijansko-slovenskih spornih zadev je odgovoril: »Ravno to vprašanje sem si sam postavil v zadnjih mesecih. Nekateri so nas opozarjali, tudi sami Italijani, da je najbolje, če stvari ne obehamo na veliki zvon, češ da se bodo na tak način zadeve lažje rešile. Morda bi se res, če bi bila oba partnerja na to pripravljena. Toda mi nismo bili pripravljeni, da si na drugi strani to vsi želijo. Po drugi strani je takšna internacionalizacija za nas skoraj edino orožje, čeprav vemo, da je vprašanje, potem ko eskalirajo, ko se obe strani »zabetonirata« v svoja stališča, izredno težko rešiti. V takšnem primeru bi se kar za nekaj časa zaustavilo naše vključevanje v Evropsko unijo. Odločitev je bila težka, toda v zadnjem času smo se odločili za mnogo večjo internacionalizacijo, ker govori več razlogov v prid temu, da Evropi in svetu povemo, za kaj gre. Tudi zato, ker so Italijani pošiljali po svojih kanalih v mednarodno javnost enostranske informacije, češ Slovenci nečesto sprejeti evropskih meril glede lastnine in nepremičnin, niso pa povedali, da gre za njihove posebne interese, za njihovo »popravljanje« zgodovine. Zato sem poslal predsednikom vlad posebno pismo, zato tudi po drugih kanalih sporočamo: Slovenija je pripravljena uskladiti svojo zakonodajo na tem področju v času do polnopravnega članstva v EU tako kot druge nove članice.«

Premieru (in drugim) pa ne bi bilo treba več mesecev razmišljati o tem, ali naj posredujejo Evropi in svetu resnico o slovenskih stališčih glede italijanskih zahtev, izsiljevanj in njihovega netočnega prikazovanja dejanskih razmer. Zakaj je bilo treba najprej ugotoviti, da Italijani po svojih »evropskih in svetovnih kanalih« pošiljajo dezinformacije o Sloveniji, in šele po tem ukrepati? Prav tako v odnosih z Italijo ni bilo modro toliko časa taktizirati in kazati širino in razumevanje za obravnavanje različnih italijanskih »idej« in »zahtev«. Italijansko-slovenska igra se je pravzaprav začela s slovenskim popuščanjem italijanskim zahtevam po pogovorih o reviziji Osimskih sporazumov in z navnim slovenskim prizadevanjem, da bi se »revizija« prekvalificirala v »nadgrajevanje Osima«. Osimske sporazume bi morali od vsega začetka kvalificirati kot nekaj nespremenljivega, kar je treba kot meddržavno sprejet in veljaven sporazum spoštovati in izvajati. O drugem, tudi o domnevni širitvi in višji stopnji meddržavnih odnosov (o čemer so Italijani v prvi fazi očitno uspeli prepričati navno slovensko stran) pa bi se morali pogovarjati v drugem okviru, ločeno od Osimskih sporazumov. Da bi bila to edino prava pot se je drastično potrdilo pozneje, ko so se Italijani pojavili s svojimi zahtevami in pokazali, da nimajo v mislih samo »širitve in višjo stopnjo meddržavnih odnosov«.

Predsednik vlade dr. Drnovšek je pred nekaj meseci Italijanom zagrozil, da bo slovenska stran v primeru, če bodo Italijani še naprej izsiljevali Slovenijo z nekakšnimi zahtevami po odpravi krivic, ki naj bi jih Slovenija (oziroma nekdanja Jugoslavija) povzročila italijanskim državljanom, ki so se po drugi svetovni vojni iz nekdanje Jugoslavije izselili v Italijo, kritično pokazala na italijanski odnos in izstavila tudi račun za vse slovenske žrtve in škodo, ki so jo mnogi Slovenci utrpeli pod dolgoletno italijansko oblastjo in okupacijo. Na to Italijanov (in sveta) pač ne bi bilo treba opozarjati zgolj tedaj, ko kaj zaškriplje v naših odnosih z njimi. Tega ne bi smeli nikoli prikrivati, četudi smo pripravljene na odpuščanje. Prav tako je čudno, da slovenski strani še vedno ni uspelo pripraviti (in posredovati v Evropo in svet) »bele knjige« o slovensko-italijanskih odnosih skozi daljše zgodovinsko obdobje, ki za Italijane ne bi bila posebej prijetna in pohvalna.

Peterletov odhod »iz te zgodbe«

Zunanji minister in lider Slovenskih krščanskih demokratov Lojze Peterle je v petek popoldne sporočil predsedniku vlade dr. Janezu Drnovškemu, da po vsem tistem, »kar se je dogajalo v zvezi z volitvami novega predsednika državnega zbora«, odstopa kot minister za zunanje zadeve in kot član

vlade. Peterle je istega dne novinarjem »precizneje« in manj diplomatsko pojasnil, da se je odločil, »da odide iz te zgodbe« zaradi »nekorektnega, izsiljevalskega in vzvišenega« ravnanja Liberalne demokracije. Peterle je dejal, da so se liberalni demokrati obnašali tako, kot da je izvolitev predsednika državnega zbora interno vprašanje ene od strank, ne pa vprašanje, ki zadeva celotno vladno koalicijo in parlament.

Liberalna demokracija se je (po očitnih notranjih pretresih) odločila, da bo sama nadaljevala predsedniški mandat v parlamentu, čeprav je pred tem njen lider dr. Drnovšek dopuščal tudi drugačne možnosti, (in menda to omenil tudi Peterletu, ki je od vsega začetka »brezvladja« v državnem zboru zahteval predsedniško mesto za svojo stranko. Ali je dr. Drnovšek mislil resno, ko je pustil Peterleta v upanju, da lahko pripade njegovi stranki predsedniško mesto? So Drnovška na varianto s Školčem prisilili znotraj njegove stranke ali celo proti njegovi volji? S tem vprašanjem se – začuda – komentatorji niso ukvarjali, čeprav je zelo pomembno za razmerje sil in sploh odnose v Liberalni demokraciji. Peterletov nepričakovani (hiter in očitno čustven) odstop napeljuje na misel, da sta se Peterle in Drnovšek nekaj dogovarjala, česar javnost za zdaj še ne ve, in da se Peterle čuti preprosto izigranega. Temu je moč pripisati tudi Peterletove neprijazne ocene o Drnovškemu, češ da je »predsednik LDS funkcija te stranke, ni pa njen voditelj« in da se je zaradi tega s to stranko zelo težko pogovarjati. Peterle potemtakem misli, da dr. Drnovšek ne obvladuje svoje stranke. Sicer pa je bilo v zvezi s tem v javnosti še nekaj namigov. Ko je dr. Rupel odstopal od svoje kandidature za predsedniškega kandidata v korist Jožefa Školča, je mimogrede omenil, da je sicer podporo njegovi (Rupelovi) kandidaturi zagotavljal tudi predsednik vlade in stranke dr. Drnovšek, da pa od tega ni bilo nič, ker je verjetno takšno podporo objubil tudi Školču... Komentator v Delu je zapisal, da bi bilo Drnovškemu vseeno, če bi Školča izvolili ali ne, morda bi mu bilo celo prijetneje, če ne bi bil izvoljen...

Seveda je po Peterletovemu odstopu največja neznanka, kakšna bo usoda velike koalicije. Ali je Peterle »uprizoril odstop«, da bi od Drnovška izsilil njegovo privolitev v zahtevo Slovenskih krščanskih demokratov po formiranju vladajoče dvojne koalicije – Liberalne demokracije in Slovenskih krščanskih demokratov?

Pri nekaterih se je v petek zdelo, da je zmeda (četudi je bila morda igrana) popolna. Tako je krščansko-demokratski notranji minister Andrej Šter izjavil, da ne ve, kaj naj stori po odstopu svojega strankarskega šefa in zunanjega ministra Peterleta: »Če bi vedel, kaj naj naredim, bi nocoj lažje spal. Odločil se bom predvsem sam, saj je zadeva precej zapletena in vsekakor večplastna.« Le predsednik vlade dr. Janez Drnovšek je »hladnokrvno« sporočil, da vlada ne glede na odstopno izjavo Lojzeta Peterleta naprej normalno deluje, prav tako državni zbor... Ali res?

Školč ni kriv

Novi predsednik državnega zbora Jožef Školč je v svojem prvem intervjuju po izvolitvi izjavil, da se ne počuti odgovornega za Peterletov odstop. »V politiki so odstopi osebna zadeva. Gospod Peterle je imel možnost svoj odstop napovedati. Če bi to storil, bi se morda čutil za to odgovornega, ker pa tega ni storil, imajo morda prav tisti, ki pravijo, da mu je dogajanje v parlamentu morda šlo celo na roko.« Školč je opozoril, da so imeli krščanski demokrati tokrat odprte tudi druge fronte, »da so tako znotraj njihove stranke kot tudi s povezujočo se desnico precej ostro razpravljali. Gospod Peterle je bil v vse te stvari močno vpleten, zato verjamem, da je vse to vplivalo na njegov odstop.« Vsekakor pa ostaja odprto vprašanje – na to novi predsednik parlamenta ni odgovoril – ali bi Peterletu v teh bitkah lahko Liberalni demokrati kaj pomagali.

Sicer pa je zanimivo izjemno pozitivno mnenje novega predsednika zbora Jožefa Školča o delu »velike koalicije« (Liberalna demokracija, Slovenski krščanski demokrati, Združena lista socialnih demokratov). Prav tako je bil Školč bolj jasan, kot pa je Drnovšek, o omejenih možnostih morebitne dvojne koalicije Drnovškove in Peterletove stranke oziroma Drnovškove stranke zgolj s še enim partnerjem. »Če bi bili liberalni demokrati povezani samo še z enim od dveh partnerjev, bi v parlamentu hitro prišlo do bloкаде.«

Kdo bo demantiral?

Republika je v nedeljo zapisala, da naj bi prek Morisovega ozemlja, torej območja, kjer je locirana specialna brigada slovenske vojske (v času, ko je bil minister za obrambo Janez Janša), potekal ilegalni transport orožja na Hrvaško, velike vsote v gotovini, ki so jih prinašali trgovci z one strani meje, pa so zaklepal v brigadne blagajne. Od tam naj bi šel denar bodisi na tajne račune v tujino, pa tudi kam drugam, le na

uradnih državnih računih ga ni najti. Podobno je tudi z orožjem, ki ga je v Sloveniji pustila jugoslovska vojska. Ko se je umikala, sta obe strani, slovenska in jugoslovska, naredili natančen popis orožja, svoj seznam pa so naredili tudi mednarodni opazovalci, ki so nadzorovali umik JA iz Slovenije. Zanimivo bi bilo primerjati številke iz teh seznamov z dejanskim številom orožja nekdanje JA, ki je še na slovenskih tleh. Če se številke ne ujemajo (in zagotovo se ne, saj je Slovenija del neperspektivnega orožja prodala), bi morala biti razlika ovrednotena in zabeležena v državnem proračunu, vendar na finančnem ministrstvu o takšnih postavkah ne vedo nič... Preiskava naj bi ugotovila, da gre za nedovoljene posle v višini 70 milijonov nemških mark, nekateri viri pa trdijo, da se je toliko denarja nabralo samo na tujem računu s šifro »Dragica«, ki je odprt v eni izmed avstrijskih bank...

Seveda pa je enako šokantno kot odkritje, da se ne ve, kam je izginilo 70 (in več?) milijonov mark, namigovanje Republike, da vlada »že nekaj časa razpolaga z dovolj argumentiranimi podatki in zvezi s tem in da bi jih lahko javno razkrila, če se ne bi zapletalo pri vprašanju, »koliko naših bo tudi moralo pasti, če sprožimo plaz«.

Pričakovati je bilo, da bo vlada (ki se sicer rada oglašala v javnosti z različnimi »pojasnili«) takoj demantirala takšna namigovanja Republike in javno zatrdila, da bo šla v razkrijuju trgovine z orožjem do konca, četudi bi moral pasti tudi kdo od »naših«. Toda nič. Vlada molči.

Ruplov lev

Dr. Dimitrij Rupel se je po zapletih s svojo kandidaturo za predsednika državnega zbora lotil obnavljanja basni. »V gneči, ki je nastala po odstopu Hermana Rigelnika, so se razvili vedenjski vzorci, za katere so značilni nizki udarci, male intrige in zabavne izmišljaje. Srednjeevropski in Grki (npr. Ezop) so takšne razmere poznali že zdavnaj. Od Ezopovih basni mi je posebej pri srcu tista, ki pripoveduje o umirajočem levu, kralju živali.« Zdaj je Rupel tej basni ponudil glede na aktualne slovenske razmere novo vsebino: lev se umakne in iz primerne razdalje opazuje kako se kandidati za prestol (angelčki, zajčki, veriverice...) pobijajo in žrejo med sabo. Le kaj se dogaja z dr. Ruplom, da svojo znamenito (in za marsikoga neprijetno) direktnost v identifikiranju njemu neprijaznih (in neprijetnih) zdaj zavija v nekakšne prisposobe z levi in angelčki, zajčki, verivericami...? Je morda res, kot namiguje komentator v Delu, da so mu v Liberalni demokraciji po neuspeli nominaciji za predsedniško kandidaturu v parlamentu objubil kakšno drugo pomembno politično funkcijo in da se je zaradi tega spremenil v »navadnega in discipliniranega strankinega člana«. Komentator se čudi, ker se je dr. Rupel vnaprej (sam) odrekal kandidaturi in dal glas za svojega tekmea. »Kaj takega se mu najbrž ni dogajalo nikoli prej v življenju.«

EU – saj je vseeno

Če bi dosledno sledili tistemu, kar je te dni slovenski predsednik vlade dr. Janez Drnovšek povedal glede vključevanja Slovenije v Evropsko unijo in italijanskega nagajanja pri tem, potem bi lahko rekli, da se ob italijanskih izsiljevanjih in pogojevanjih slovenskega sprejema v pridruženost v Evropski uniji sploh ne kaže razburjati in protestirati. Premier je namreč »odkril«, da v končni fazi ne bi bilo prav nič tragično, če bi Italija s svojimi manevri uspela

preprečiti zamišljeno približevanje uniji prek pridruženega članstva. »Iz gospodarskih razlogov nam marca lani podpisani sporazum o sodelovanju z EU povsem ustreza, saj je za nas ugoden, ker nam daje precejšnje olajšave za dostop večine naših proizvodov do evropskega trga. S tem sporazumom lahko kar nekaj časa živimo, ne da bi imeli kakršnokoli gospodarsko škodo. Na sporazum o pridruženem članstvu smo gledali predvsem kot na politični korak k polnopravnemu članstvu. Če bi se zgodilo, da bi se odpovedali sporazumu o pridruženem članstvu, bi verjetno tudi mi leta 1996 kandidirali za polnopravno članstvo, še pred medvladno konferenco Evropske unije. Seveda pa bi morali ti dve leti maksimalno izkoristiti za utrditev svojega gospodarstva in odbrzati potrebno politično stabilnost.«

Ta Drnovškova ugotovitev ima »večplastni pomen«. Italijanom sporoča, da naj kar nagajajo, saj poznamo tudi drugačno pot v EU, evropskim državam, ki »nas podpirajo v sporu z Italijo«, pa tudi namiguje, da se jim zaradi nas pač ni treba posebej izpostavljeti Italijanom... Je to za nas koristno? Ali pa samo izgovor, ki naj pokaže, da premier vedno najde pravo rešitev?

Mariborsko samospraševanje

Večer je pred dnevi objavil komentar, v katerem se sprašuje, »ali je Maribor res zanič«, in dodaja, da je res, da Maribor potrebuje pomoč države, toda najprej si mora znati pomagati sam.

»Večja brezposelnost, kot je povprečna v Sloveniji, za četrtno nižje plače, dejstvo, da je okrog četrtna podjetij blokirana (v tej četrtini pa je precej več kot četrtna vseh zaposlenih), vse to priča, da je Maribor, gledano tudi skozi statistično povprečje, res na slabšem kot ostala Slovenija. Ta statistična opredelitev pa danes velja za vse slovenske regije, v katerih prevladuje kovinskopredelovalna industrija, torej se s težavami ne otepa le Maribor, ampak še kdo drug. Združena lista socialnih demokratov prav zaradi tega upravičeno zahteva od ministrstva za ekonomske odnose in razvoj globalno strategijo slovenskega gospodarstva, ob tem pa tudi strategijo industrijskega razvoja države, vseeno pa bi bilo prav, da bi se Maribor obrnil malce tudi vase. Danes neprijetno zveni vprašanje, kaj je s projektom Maribor 2000 oziroma s projektom Maribor jutri, kot se pač imenujeta projekta, za katera sta mesto in država plačala mastne denarje. Ali sestavljali teh projektov res niso uvideli, da denimo Tam kakršen je bil, sploh nima možnosti preživetja, kajti to podjetje je naenkrat izgubilo trg, na drugi strani pa sploh nima realnih možnosti za posodobitev proizvodnje, s katero bi se lahko šlo konkurenco na mnogo bolj zahtevnem trgu, kot je bil nekdanji jugoslovske? Ali je vodstvo Tama res moralo čakati na ministra Tajnikarja, ki je glasno povedal, da s takšno strukturo tovarna ne more naprej? Ali mariborski in najeti ameriški možgani niso uvideli, da Metalna ne more preživeti takšna, kakršna je, da so dodelavni posli za takšno podjetje samo počasna agonija in nič drugega?« sprašuje Večer.

V isti številki je Večer objavil tudi poročilo o obisku ministra za znanost in tehnologijo dr. Rada Bohinca v mariborskem Tamu. Dr. Bohinc je ocenil, da se sedanje gospodarske zagate v Tamu »nikakor niso zgodile zaradi nerazumevanja pomena razvoja v podjetju«, temveč zaradi neugodnih razmer, ki jih je povzročil razpad jugoslovskega trga, pa tudi zaradi potez slovenske vlade, ki se je mnogo več ukvarjala s sanacijo finančnih ustanov kot pa s težavami velikih podjetij.

Pripravil J. K.

ODMEVI DOGODKI

PRAVKAR IZŠLO PRAVKAR IZŠLO PRAVKAR IZŠLO PRAVKAR IZŠLO

To je prva slovenska knjiga o diplomaciji. Njen avtor je znan družbenopolitični delavec, publicist in doajen slovenske diplomacije.

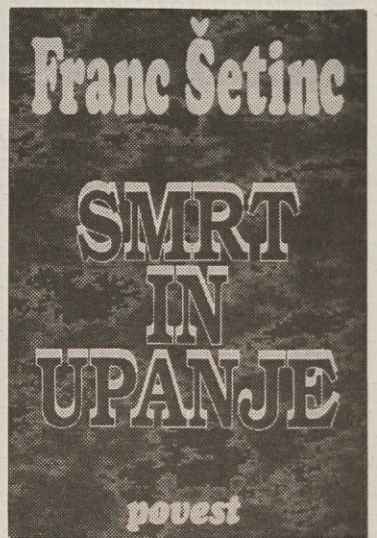
Knjiga v prvem delu govori o razvoju, teoriji in praksi diplomacije, drugi del pa je zgodovinski pregled dela in deleža Slovencev v diplomatski dejavnosti do danes.

Cena knjige 2.000 SIT, s prometnim davkom 2.100 SIT.

Osrednja junaka sta mlad partizan in na smrt obsojena vojnika, ki jo mora predati štabu divizije.

Odlika tega dela je poglobljanje v samo tkivo sveta in pisateljeva odpoved slehernemu opredeljevanju, ki bi bilo nad njim.

V dogajanje je močno vpeta Suha krajina s svojo tipično problematiko in znano tragiko.

Cena 2.400 SIT, s prometnim davkom 2.520 SIT.

Dr. Ciril Ribičič analizira dogajanje v slovenskem parlamentu ob odstopu Hermana Rigelnika kot predsednika parlamenta, obnašanje posameznikov in strank ter odnose v koaliciji in trdi:

PETERLETOV ODSTOP JE POTEZA, KI V SEBI NOSI IZSILJEVANJE, PO KATEREM JE TA STRANKA ZNANA

Mi imamo večše politike in politike večše. Če bi za predsednika parlamenta kandidiral dr. Dimitrij Rupel, bi Peterle že pol ure prej odstopil. Izvolitev kandidata LDS je najmanj boleča poteza za razmerja v parlamentu.

Panorama: Magister Herman Rigelnik je zapustil politično sceno sredi mandata. Komentarji o njegovem odhodu in vzrokih zanj so različni. Nekateri kot da so si oddahnili, ker »železnega Hermana« več ne bo v parlamentu, drugi pa sprejemajo njegov odhod kot normalen in način njegovega delovanja. Kaj misliš ti, zakaj je Rigelnik odšel?

Ribičič: Po mojem mnenju je odšel zaradi podtikanj, žalitev in anonimnih, predvsem Civilne iniciative. To je delala skrajna desnica. S tega vidika se s tem odhodom ni zgodilo drugega, kot da so tisti, ki so si želeli njegov odhod in ga stalno zalili – čeprav ga v zadnjih dneh bolj hvalijo – prišli iz dežja pod kap. Zdaj je predsednik parlamenta Jože Školč, ki je ne samo zaradi mladosti, ampak tudi zaradi svojih značajskih potez bolj odporen proti tovrstnim podtikanjem in napadom in povrh vsega zna vrtni žogico, kadar ta prileti prenizko.

Z vidika parlamentarizma pa je ta dogajanja možno tudi drugače komentirati. Jaz sem se zavzemal za drugačne postopke. Spomni se na to, da je nekdanja SDP podprla Jožeta Školča kot opozicijskega kandidata za predsednika parlamenta leta 1990 po zmagi Demosa na volitvah z argumentacijo, da je predsednik republike iz SDP, predsednik vlade iz Demosa in da naj bi največja opozicijska stranka, tedaj LDS, lahko imela predsednika parlamenta. Mi smo takrat s svojim dejanjem pokazali, da gledamo na osebnost predsednika parlamenta kot na osebnost, ki ne pripada samo vladajoči koaliciji ali svoji stranki, ampak da gre za osebnost, ki poskuša izraziti proporcionalni volilni izid. Tudi tokrat bi se lahko ob iskanju predsednika parlamenta stvari lotili drugače, z dogovarjanjem vseh parlamentarnih strank in zagotovitvi opoziciji podpredsedniško mesto, ki ga po združitvi zelenih v LDS več nima.

»Jože Školč ima manjši rating v javnosti zato, ker se je uveljavil kot politik v opozicijskih vrstah v času Demosa in svoj stil obdržal tudi pozneje. (...) Zdaj je predsednik parlamenta Školč, ki je ne samo zaradi mladosti, ampak tudi zaradi značajskih potez bolj odporen proti podtikanjem in napadom in povrh vsega zna vrtni žogico, kadar ta prileti prenizko.«

Seveda pa je bil tokrat v igri tudi drugi premislek: kako priti do zamenjave v vodstvu parlamenta, ne da bi bistveno posegli v politična razmerja sil, da se ne bi zaustavilo normalno delo parlamenta in da tisti, ki so »spodbijali Rigelnikovo avtoriteto, ne bi dosegli svojega cilja – parlamentarne krize. Mislim, da od tod izvira bolj pragmatična in bolj enostavna rešitev, da naj stranka, ki je predlagala starega predsednika, predlaga tudi novega.

Če pa primerjamo pomisleke Lojzeta Peterleta in njegov odstop, lahko hitro vidimo, da gre za nekaj drugega. Njegov pristop ni bil takšen, da bi sporazumno z vsemi parlamentarnimi strankami iskali kandidata za predsednika parlamenta in novo razmerje v ravnotežju moči, ki bi ustrezalo razmerjem moči z volitev, ampak se je zavzemal za to, da mora ta funkcija na vsak način pripasti krščanski demokraciji, njegovi stranki, pač v stilu izsiljevanja, ki ga je ta stranka v zadnjem obdobju pogosto kazala izza Peterleta.

Panorama: Janez Podobnik je v javnomnenjskih anketah visoko kotiral kot kandidat za predsednika parlamenta. Če bi ga podprla Slovenska krščanska demokracija...

Ribičič: Pri krščanskih demokratih ni šlo za načelno stališče, da najdemo čimboj primerne kandidata, ki bi ustrezal razmerju sil v celem parlamentu, ampak je šlo za izsiljevanje ene od opozicijskih strank, ki je terjala od drugih dveh, da ji odstodita to funkcijo.

Jože Školč ima manjši rating v javnosti zato, ker se je uveljavil kot politik v opozicijskih vrstah v času Demosa in svoj stil ohranil tudi pozneje. V svoji zahvali po izvolitvi pa je dokazal, da bo poskušal ta stil spreminjati in način svojega delovanja prilagajati novi zelo odgovorni funkciji, ki terja veliko strpnosti, prilagajanja, sposobnosti usklajevanja, česar mu v preteklosti ni bilo treba pokazati.

Panorama: K stiski, v kateri so se znašli krščanski demokrati, velja dodati še stisko zaradi spora z desnimi naravnimi zavezniki. Misliš, da je bilo modro tako arogantno odbiti predlog krščanskih demokratov?

Ribičič: Gre za kontinuirano politiko krščanskih demokratov. Ta prizadevanja so bila v kontekstu politike po oblikovanju dvostrankarske vlade, če pa ne to, pa na različne načine pokazati nadenakopravnost in večji pomen SKD v primerjavi z Združeno listo socialnih demokratov. Na žalost pristop krščanskih demokratov ni bil takšen, da bi peljal do sporazumnejših rešitev. Niso zahtevali sporazumevanja v okviru koalicije, ampak pristane koalicije na njihovo kandidaturo. Mi imamo večše politike in politike večše, ki se zaletavajo. Zaletavanje je bilo v SKD v zadnjem času mnogo. Po svoje je to razumljivo zaradi nerove in pritiskov skrajne desnice, ki jo vse bolj obvladuje Janez Janša. Krščanske demokrate torej lahko razumem, težko pa bi ocenil kot smiselno politiko, ki predlaga nerealne rešitve, kot je dvostrankarska koalicija, namesto utrjevanja velike koalicije in dopolnjevanja njene vloge. Če bi krščanski demokrati bili realni, bi lahko ta čas terjali ministra brez listnice za področje lokalne samouprave, kar bi prispevalo k bolj urejenemu pristopu koalicije kot celote na tem področju in mislim, da bi tudi moja stranka takšno rešitev podprla. Terjati funkcijo predsednika parlamenta, ne da bi bili pripravljeni kar koli odstopiti v sedanji vladi, pa se ne da. Skratka, šlo je za zahtevo, ki je temeljila na nerealni presoji lastne moči.

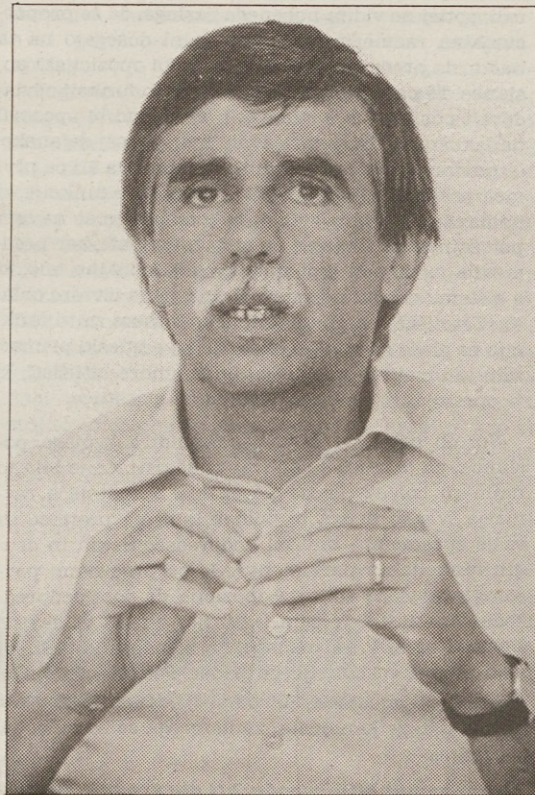
Gospod Peterle je zelo jasno vnaprej povedal, da Jože Školč ne more biti izvoljen za predsednika parlamenta ob njihovem nasprotovanju. Pokazalo se je, kljub zapletom, da moč krščanske demokracije in njenih glasov v tej koaliciji ni takšna, kot so sami

ocenili. S tega vidika je odstop Peterleta kot zunanega ministra razumljiv, čeprav se bojim, da je bil spet storjen na hitro, bolj čustveno kot po racionalnem premisleku. Rad bi pa izrazil obžalovanje zaradi tega odstopa, čeprav je tedaj, ko sem jaz odstopil kot predsednik SDP, Peterle dajal zelo nesramne izjave. Obžalovanje ne zaradi osebnih lastnosti Lojzeta Peterleta za sporazumevanje, uveljavljanje enakopravnosti v koaliciji, ker teh lastnosti nima, ampak zato, ker pozitivne možnosti, ki jih ima sedanja koalicija, še niso izkoriščene. Pravi rezultati na gospodarskem področju, pri odpravljanju nezaposlenosti, urejanju socialnih vprašanj in podobno so šele pred nami in koalicija jih lahko doseže. Obžalovanja je vredno, če je ta odstop možno jemati kot konec velike koalicije. To seveda ravno po zaslugi SKD, ki ni funkcionirala tako, kot bi morala. Med koalicijskimi partnerji ZLSD in SKD ni bilo pravih stikov, razen ko so bili slednji v hudi stiski, kot sedaj ob izvolitvi predsednika parlamenta.

Sicer pa je treba povedati, da so krščanski demokrati v tej koaliciji poskušali uživati blagodati oblasti, razporejati svoje kadre v resorjih, ki so jih dobili, kar je zlasti očitno v tistih podjetjih in sistemih, ki nekako spadajo pod ministrstvo za promet, niso pa prevzemali dolžnosti, ki izhajajo iz položaja koalicijskega partnerja, ko gre pač za glasovanje o ključnih in odločilnih zadevah. Dr. Janez Drnovšek je bil izvoljen za predsednika vlade brez njihove podpore. To velja tudi za mnoge druge odločitve.

Panorama: Se ti ne zdi, da je velik del odgovornosti za takšno ekskluzivno pozicijo

»Če je predsednik vlade v čem izredno spreten in eden izmed najbolj sposobnih politikov v Sloveniji, potem je v presoji lastnega položaja in položaja svoje stranke.«

SKD v koaliciji tudi na predsedniku vlade, ki na izzive in zahteve, ki so na neki način legitimni, ni vselej odgovarjal dovolj jasno? Ne bi rekel, da gre za nekakšno pragmatično ravnanje, pač pa bolj ranljivost in popustljivost nasproti krščanskim demokratom.

Ribičič: Če je predsednik vlade v čem izredno spreten in eden izmed najbolj sposobnih politikov v Sloveniji, potem je v presoji lastnega položaja in položaja svoje stranke. Jasno je, da se je LDS, ki je dobila tolikšno število glasov na volitvah, zavzemala za veliko koalicijo predvsem zaradi lastnih interesov. Te interese lahko LDS dosega tako, da se ta stranka kot vmesni člen vladajoče koalicije pokaže za nepogrešljivo, ki se edina lahko pogovarja z enim in drugim koalicijskim partnerjem, in za tisto, ki se pri nekaterih vprašanjih pragmatično naslanja bolj na levo in pri drugih bolj na desno. Resnejša analiza – sam sem jo delal o odločitvah o lokalni samoupravi – pokaže, da so liberalni demokrati dosegali večinske odločitve enkrat z enim, drugič z drugim partnerjem in da jim je ta odnos medsebojnega nesodelovanja med ZLSD in SKD omogočal za lahkoto obvladovati to veliko koalicijo.

Naša stranka se nikoli ni zavzemala za dvostrankarsko vlado, niti nismo nikogar izgnjali iz nje, pač pa smo hoteli s tako koalicijo preprečevati pretirano politično polarizacijo in velike politične spopade in želeli, da bi se koalicija posvečala razreševanju bistvenih vprašanj razvoja države. Terjali smo normalne odnose, enakopravne odnose in nismo želeli biti v boljšem položaju kot SKD, ki ima v parlamentu celo enega poslanca več od nas. Krščanska demokracija je ravnala ravno nasprotno.

Panorama: Kaj je Peterle nenadoma tako zameril pragmatiku Drnovšku? In od kod naravnost ubijalska Peterletova ocena, da je Drnovšek le predsednik stranke, ki je ne vodi? Morda so to epizodna vprašanja, pa me zanima tvoja ocena, ali sedanje Peterletove poteze ne vodijo v smer, ki ji je SKD vsaj načelno nasprotovala, bipolarizmu slovenskega političnega prostora.

Ribičič: Javne izjave dr. Drnovška, Gregorja Golobica in drugih iz LDS so bile pogosto naklonjene krščanskim demokratom o dvostrankarski koaliciji. Ne vem sicer, kaj in kako se pogovarjajo med seboj, vendar slutim, da je bila večkrat na dnevnem redu ideja o dvostrankarski koaliciji LDS in SKD. O tem bi lahko sklepali tudi po tem, kako so prišli do Združene liste zadnji koalicijski dokumenti, kjer pogosto uporabljajo besedo »dvojna«. Toda ne zato, ker imamo tudi mi sporazum z LDS tako kot SKD, pač pa zato, ker so bili dokumenti pripravljani za neko drugo situacijo. Zato ne izključujem obljub, da bo

LDS naredila vse, da bi se oblikovala dvostrankarska koalicija. Do nje ni prišlo, ker so razmerja sil in glasovanja v parlamentu pokazala, da LDS in SKD ne moreta zagotavljati niti tistega minimuma glasov, kar bi bilo normalno za funkcioniranje vlade.

Kar pa zadeva prihodnost, pa sem zaskrbljen, če Peterletov odstop napoveduje konec koalicije. To vodi v zaostritve, ki si jih nismo želeli. Mi smo po volitvah izračunali, da je možna levosredinska vlada, vendar smo upoštevali argumente, ki so jih takrat navajali tisti, ki znajo najbolj analizirati politični položaj v Sloveniji. Ti so nas opozarjali, da bi levosredinska koalicija poenotila desno opozicijo. Povrh tega bi lahko bili pod stalno grozljivo predčasnih volitev, kar pa ne omogoča ustvarjalnega dela v času preobrazbe. Prepričan sem, da je velika koalicija ta trenutek veliko boljše formula kot levosredinska ali desnoredinska. Seveda pa bi nas izstop SKD iz koalicije vse skupaj potisnil v situacijo, ko bi poskušali storiti vse, da bi se ta mandat pripeljal do konca.

Panorama: Ali je vsiljena izvolitev Školča ustrezna cena za morebitno nasilno poenotenje na desnici, ki so jo do zdaj pretresale hude napetosti in notranja nasprotja? Nesporno pomembno vlogo pri odklanjanju desnih ekstremov je imela SKD.

Ribičič: Mislim, da bo SKD to vlogo igrala tudi v prihodnje, in to ne iz ljubezni do partnerjev v koaliciji, pa tudi ne samo zaradi blagodati, ki ji jih daje članstvo v koaliciji oz. vladi, ampak predvsem zaradi volilnih rezultatov iz leta 1992, ki so pokazali, da je slovensko volilno telo zelo zrelo in ne sprejema skrajnih rešitev. Če ne pride do takšnih velikih preobratov, ni mogoče računati na to, da bi skrajna desnica uspela s tistimi parolami, ki jih je pred zadnjimi volitvami zastopal del političnega telesa in tistih strank, ki so doživele najhujše poraze.

Glede vsiljene izvolitve Jožeta Školča pa naj ponovim, da je bil vsiljen odstop Rigelnika, in to z zunajparlamentarnimi in nedemokracijskimi sredstvi in pritiski. Na njegovo mesto je prišel drug človek, ki je s tega vidika bolj odporen proti takšnim pritiskom. Povsem jasno je, da bi Lojze Peterle odstopil še pol ure prej, kot je zdaj, če bi bil za predsednika parlamenta izvoljen Dimitrij Rupel. Bili sta le dve možnosti: ali kar se da hitro stvari urediti, da bo parlament normalno delal ali pa usklajevati poglede in rešitve med strankami, kakor da so bile volitve zdaj, torej na novo prerazporediti sile. To bi nekaj časa trajalo, vendar je vprašanje, kako bi to izkoristila skrajna desnica, ki potrebuje takšne vzvode za destabilizacijo političnega sistema v pripravah na lokalne in prihodnje nacionalne volitve.

Panorama: Trdiš, da bi združitev krščanskih demokratov z desnico, čemur so se v SKD doslej zelo krčevito upirali, pomenila utapljanje te stranke in zgubljanje identitete, s katero so dobili kar dober rezultat na volitvah?

Ribičič: Tisto, kar trdim, je, da priključitev SKD k tej združbi desnih strank nikakor ne pomeni seštevanje glasov.

Panorama: Kaj pomeni v teh razmerah sestanek predstavnikov SKD in ZLSD pred volitvami Školča?

Ribičič: Ko sem bil še predsednik SDP, torej pred nastankom Združene liste, smo se večkrat sestali s krščanskimi demokrati na normalnih javnih sestankih s prisotnostjo novinarjev. Peterle je potem storil korak nazaj in se izogibal takih javnih srečanj, in to v času, ko smo člani iste vladajoče koalicije. To pa ne pomeni, da ni bilo normalnih delovnih povezav in koordinacij med predsednikoma in glavnima tajnikoma obeh strank. Tokrat je v tej pregreti politični atmosferi zaradi dvakratne kandidature Jožeta Školča in velike želje krščanskih demokratov, da tudi v tretje ne bi bil izvoljen, sestanek za SKD potreben...

Panorama: V teh pregretnih razmerah, kot jim praviš, je takšen sestanek vendarle obremenitev za Peterleta...

Ribičič: Da, ker se je javno zavzemal za dvostrankarsko koalicijo in s tem sestankom nekako normaliziral odnose med strankama in v koaliciji hkrati, in ker je pod različnimi pritiski on in njegova stranka. Toda očitki zaradi tega so neupravičeni, saj je tako sodelovanje povsem normalno. Če v Sloveniji ne bomo ustvarili razmer, kjer bodo sestanki med parlamentarnimi strankami, da ne govorimo posebej o pozicijskih strankah, nekaj povsem samoumevnega, bo to škodilo samo Sloveniji.

Nadaljevanje na naslednji strani

Nadaljevanje s prejšnje strani

Ta sestanek se je končal, ne glede na različne interpretacije tako, da je ZLSD povedala, da podpira predlog Liberalne demokracije za kandidata Jožeta Školca in da ne izključuje možnega drugega koalicijskega kandidata, vendar samo, če pride do skupnega sestanka vseh treh koalicijskih strank, torej do skupnega kandidata vseh koalicijskih partnerjev. Če bi SKD to naše načelno stališče izkoristila in bi prišlo do skupnega sestanka in uskladitve, torej bolj sporazumnega nastopa pri izvolitvi predsednika parlamenta, bi bilo morda drugače. Toda v SKD očitno niso imeli takšne želje ali pa moči, da bi prišlo do skupnega sestanka.

Panorama: Ta primer spet kaže, da je v koaliciji najbolj dosledna ZLSD. Včasih je njeno ravnanje videti še prav mazohistično. Medtem ko je vodja koalicijske in premier rezultat glasovanja za Školca banaliziral, je bil Kocijancič zaskrbljen...

Ribičič: Mi smo ocenili, da bi prav tako prispevali k destabilizaciji razmer, če bi se poglinali v boj za predsednika parlamenta s svojim kandidatom, kar bi prej škodilo kot koristilo pri uresničevanju programa ZLSD in obstoja koalicijske vlade.

Panorama: Kaj so hoteli krščanski demokrati s svojo akcijo? Je na to mesto kandidiral Peterle, čeprav je to javno ve čas zanikal, in zakaj ste se v ZLSD pojavili v tej igri s predlogom, da bi bil Janez Kocijancič zunanji minister?

Ribičič: Tu je treba poseči malo nazaj, ko se je koalicijska oblikovala. Jaz sem takrat s strani ZLSD vodil ta pogajanja. Dejstvo je, da je bilo krščanskim demokratom takrat ponujeno mesto predsednika parlamenta, in to osebno Lojzetu Peterletu. Najprej je odklonil, ko pa je bil že znan drugi kandidat, mag. Herman Rigelnik, se je premislil. Prišlo je do konflikta in do poraza Lojzeta Peterleta in Franceta Bučarja kot protikandidatov Hermanu Rigelniku za predsednika državnega zbora. In ko se je ponovno odprlo mesto predsednika parlamenta, se je z izrednim refleksom, temu jaz pravim zaletavanje in čustveno reagiranje v politiki, SKD ponudila, da prevzame to mesto. Odgovor nas in tudi LDS – to zdaj več ni skrivnost – je bil: da, vendar mora biti kandidat Lojze Peterle. Ne bom govoril, zakaj je tako reagiral dr. Drnovšek, z našega vidika pa velja, da smo stremeli k enakopravnosti v koaliciji. Povsem normalno je, da za nas ne bi bilo sprejemljivo, da bi SKD dobila mesto predsednika parlamenta in obdržala še mesto zunanje ministra. Mi smo torej vnaprej jasno povedali, da SKD lahko dobi vodstvo parlamenta samo, če si pozicije v koaliciji okrepi tudi ZLSD, torej dobi zunanje ministertvo. Tako je povedal Kumer. Ta izjava pa je pomembna še z enega vidika: neenakopravnost Zdržene liste v vladajoči koaliciji je dr. Drnovšek poskušal dosežati tudi na ta način, da za ministre iz Zdržene liste ne bi prihajali funkcije

državnega sveta je tudi pretirano trditi, da je samo predstavnik LDS, čeprav je član sveta stranke, ker je kandidiral za člana sveta ob enakopravni podpori ZLSD in LDS. Kar pa zadeva pozicijo SKD, še zlasti če jo primerjamo s pozicijo Zdržene liste, ta ustreza volilnim izidom, ima prej več kot manj. Primerjava z izidi volitev za državni svet, kjer je združena lista dobila neprimerno več glasov kot SKD in več kot pri volitvah za državni zbor, še jasneje kaže, da SKD ni oškodovana.

Panorama: Ne vem, kako si kdo predstavlja predsednika parlamenta iz opozicijskih vrst. Ko ste se jezili, da Demos ni bil za to, da je predsednik parlamenta iz sedanje opozicije, je nekdanja opozicija, ko je prišla na oblast, ravnala ravno tako kot Demosova v tem primeru...

Ribičič: V političnih sistemih, kjer velja proporcionalni volilni sistem, bi morale biti funkcije dodeljene glede na volilni izid. Če ne fetišiziramo funkcije predsednika, to pa delamo zato, ker je bilo tako v preteklosti, kar velja predvsem za dr. Bučarja; če si ne bi ljudje na takem položaju dodajali več moči, kot jim pripada ali kot je to normalno v parlamentarnem sistemu; če torej tudi te funkcije ne bi fetišizirali, potlej ne vidim nobenega razloga, da se proporcionalna razmerja med strankami dosežajo na ta način, da predsedniško funkcijo dobi opozicijski poslanec. To pa pomeni, da bi več drugih funkcij obvladovali poslanci iz koalicijskih vrst. Rad bi opozoril na izkušnje v drugih državah, kjer je vsaj dejansko, če ne normativno predsednik parlamenta ali pa prvi med poslanci ali pa speaker v Angliji v funkciji, ki ne izraža interesov vladajoče koalicije, in se na tem položaju za te interese ne sme zavzemati, ker predstavlja parlament kot najvišje zakonodajno telo, ki v sistemski oblasti ne sme biti podrejena izvršni oblasti. Zato iščejo najprimernejšo osebnost za to funkcijo ne glede na volilne izide. Ali pa angleški primer: tam ni omejitve mandata, vendar mora biti tisti, ki je opravljal to funkcijo, izvoljen za poslanca.

No, ob odločitvi LDS, da kandidira svojega poslanca, pa je treba še enkrat poudariti, da je bila to najmanj boleča poteza poseganja v obstoječa razmerja. Vsaka druga bi pomenila večje pretese in večje spremembe tudi na podpredsedniških in drugih funkcijah v parlamentu. Je pa pred nami povsem upravičena zahteva opozicije, da dobi podpredsedniško mesto. To sem jaz terjal v času vladavine Demosa za SDP, žal neuspešno; neuspešno tudi, ko smo stopili v koalicijo po padcu Peterletove vlade. Moram pa poudariti, da bom v vsakem trenutku podprl tistega kandidata, za katerega se bo odločila opozicija.

Panorama: Mimogrede, ali ste srečni, ker vam je Peterle vrzel v naročje LDS oziroma jo poistovetil s vami?

Ribičič: To z naročjem je problem, ker ima vsak o sebi visoko mnenje. Prav bi bilo, da bi se navadili, da je teža vsake stranke v parlamentu pač tolikšna, kolikor glasov ima. Jaz sem prepričan, da bi naša stranka imela v parlamentu več glasov, kot jih imamo, če ne bi dr. Drnovšku uspelo pred volitvami ustvariti v javnosti kot najbolj usodno predvolilno vprašanje, kdo bo imel predsednika vlade: krščanska demokracija ali liberalna demokracija. To je mnoge naše simpatizerje sililo, da so volili liberalno demokracijo, da bi si ta v startu pridobila boljše pozicije za predsednika vlade zaradi nasprotovanja drugi strani, Peterletovi kandidaturi, ki se je na tej funkciji že preizkusil.

Če se povrnemo k razmišljanju o Peterletovi varianti o dvostrankarski koaliciji; ta bi ob negativnih stvareh, ki bi jih prinesla za stabilnost političnih razmer v Sloveniji, Zdrženi listi prinesla tudi nekaj pozitivnega, in sicer vračanje vseh tistih volivcev, ki so bili naši in podprli dr. Drnovška, kajti zelo bi mu zamerili, če bi šel skupaj s Peterletom proti stranki, s katero simpatizirajo. Kar pa zadeva naročje, je možno govoriti samo o nevarnostih, ki prežijo na našo stranko kot na tistega partnerja, ki ima manjši delež glasov. Jasno, da v tej koaliciji vladavina ene stranke ni mogoča in ni mogoče, da bi kdo koga pahnil v naš objem, ker je jasno, da če bi katera stran začela preveč solirati, bi se LDS lahko odločila za predčasne volitve, saj v javnomnenjskih anketah ne stoji slabo. Sicer pa tovrstno zaletavanje in izsiljevanje ni v naravi naše stranke. Če bomo prisiljeni k sodelovanju z LDS, poudarjam pa, da tega sami nismo želeli, in če bomo oblikovali dvostrankarsko vlado ob podpori še drugih političnih strank in poslancev, bomo to igrigrali konstruktivno in ne bomo izsiljevali zase položaja, ki bi pomenil izkoriščanje trenutka in ki bi izhajal iz ocene, da LDS nima drugega izhoda.

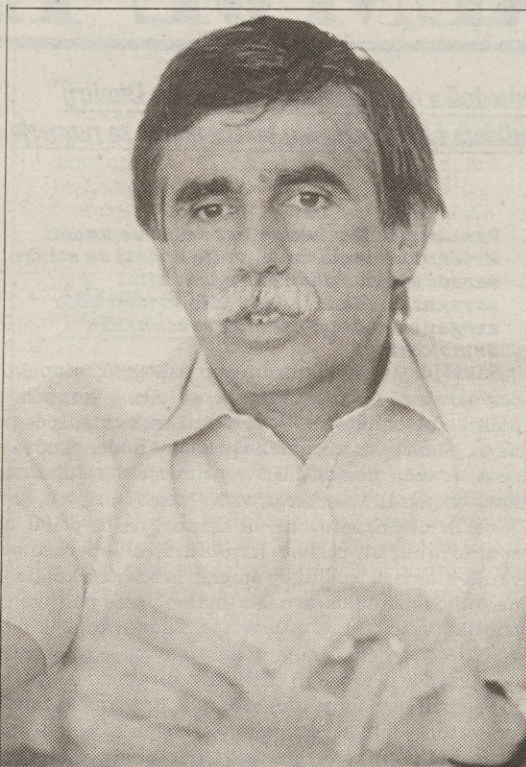
Panorama: Prejšnji teden je parlament končno sprejel tudi zakon o lokalni samoupravi. Kaj to pomeni?

Ribičič: Dobre strani tega zakona so v tem, da vsebuje tiste elemente, za katere sem se ves čas zavzemal, da morajo v njem biti. Zanje se je zavzemala tudi stroka, državni svet in konferenca lokalnih skupnosti. Gre za to, da moramo imeti jasne

kriterije za oblikovanje občin, preprečiti moramo razdrobitev Slovenije po načelu deli in vladaj in okrepiti centralizacijo Slovenije.

Kriterijev je več kot prej. Na žalost pa je po zaslugi krščanskih demokratov in opozicije ter zaradi odsotnosti nekaterih poslancev LDS, ki so očitno nazdravljali izvolitvi novega predsednika državnega zbora, socialni vidik pogojev za ustanavljanje občin izpadel. Sedanji kriteriji so sicer nekoliko širši, vendar veliko bolj obvezujoči, kot so bili prejšnji. Prej je bilo sklenjeno, da mora območje za oblikovanje občine zadostiti večini pogojev, šestim od enajstih, zdaj pa morajo izpolnjevati vse pogoje, ki so v zakonu navedeni. Gre za realna merila, ki so še številčno

»Nisem zadovoljen s tisto rešitvijo v zakonu o lokalni samoupravi, ki razveljavlja odločitev referendumov. (...) Zdaj je pravzaprav izpadla vsaka določba, ki je zavezujoča za državni zbor pri spoštovanju referendumskih odločitev.«

ovrednotena, saj mora biti v občini praviloma najmanj pet tisoč prebivalcev.

To preprečuje preveliko razdrobljenost in onemogoča politiko, da je lahko vsaka župa občina in da mora ob vsakem župniku biti tudi župan. Zakon je tudi jasneje določil kriterije za oblikovanje mestnih občin. To je posebej pomembno tudi zato, ker se bodo mestne občine s strogoimi številčnimi in vsebinskimi pogoji za svoj nastanek lahko preoblikovale v bodoča regionalna središča, torej v jedra bodočih pokrajin.

Tudi prizadevanja ustavnega sodišča, ki je ob koprskem primeru po določenem obotavljanju zelo jasno povedalo, da je tudi proti preračunim in ne samo proti velikim občinam, so realizirana.

Nisem pa zadovoljen s tisto odločitvijo državnega zbora v tem zakonu, ki razveljavlja odločitev referendumov. Razveljavljena je bila kot protustavna, čeprav je dr. Bučar kot predsednik ustavne komisije, ko se je ta določba sprejemala dejal, da glede tega vprašanja zakon samo sankcionira neko stanje, se pravi, da je vezan na referendum, da o stvari ljudje odločijo, saj zakon to samo sankcionira. V ustavni komisiji so bila mnenja tudi drugačna, vendar pa ustavne rešitve, ki terja obvezen referendum za ustanovitev občine, nikakor ni mogoče tolmaiti, kot da je to nekaj popolnoma neobvezujočega za državni zbor. Na žalost pa je prav to prišlo v zakon, razen v primeru bodočih sprememb. Zdaj je pravzaprav izpadla vsaka določba, ki je obvezujoča za državni zbor pri spoštovanju referendumskih odločitev. To je le še moralna zaveza. Jaz sem se zavzemal, naj bodo odločitve referendumov zavezujoče, če so

Odstop komisije za lokalno samoupravo bo zame aktualen, če bo državni zbor poskušal oktroirati občine.«

izpoljeni tisti kriteriji za oblikovanje občin, ki jih določa zakon.

Panorama: To je potemtakem oktroirana lokalna samouprava?

Ribičič: To se še ni zgodilo. Res pa je, da je razprava in odločanje o tem zakonu – in ker niso uveljavljeni amandmaji, s katerimi smo hoteli državni zbor vsaj deloma zavezati za spoštovanje volje ljudi na referendumih – možna podlaga za oktroiranje občin proti volji ljudi. To bi bilo sramotno in nesprejemljivo za državo, ki ima v ustavi napisano, da je demokratična republika, v kateri vlada ljudstvo in v kateri je zagotovljena lokalna samouprava. Še posebej pa je to sramotno zato, ker je ta država nastala s plebiscitom, s specifičnim referendumom. Tudi ob plebiscitu je bilo nekaj politikov, ki so se bali, da bo stvar propadla in dejali: Mi smo se odločili ne glede na to, kaj o tem misli ljudstvo. Pri nas so politiki, zlasti ti novokomponirani, ki menijo, da je treba, kadar volja ljudstva ni skladna z njihovim konceptom, ravnati po njihovi volji, ne pa po volji ljudi, in da je v takih primerih treba ljudstvo, če ne zamenjati, pa vsaj prevzgojiti.

Pokazalo se je, da ljudje ne sprejemajo drobitve občin, da so proti majhnim občinam, in zdaj nekateri poskušajo to doseči po drugi poti. Zelo resna nevarnost je, da se takemu gledanju pridruži tudi

LDS in da tako ravnanje dobi večinsko podporo v državnem zboru. Nekateri v liberalni demokraciji in zunaj nje zelo spretno poudarjajo odgovorno in državotvorno funkcijo in odgovornost te stranke, da razreši problem do katerega je prišlo, da preseka gordijski voz in ne glede na to, kaj mislijo ljudje, vzpostavi novo strukturo občin, ne da bi spoštovali dosedanje referendume in ne da bi izvedli nove referendume tam, kjer ti niso bili opravljeni.

Panorama: Kaj bo treba storiti, če hočemo volitve decembra?

Ribičič: Vladna strokovna služba je pripravila predlog, ki je bil zelo blizu našim pogledom. Mi predlagamo rešitev, da bi konec leta izvedli volitve

v dosedanje občine in v tiste občine, ki jih lahko takoj oblikujemo, torej v tiste, kjer je bil referendumski izid pozitiven in ki izpolnjujejo nove kriterije za oblikovanje. Po izvedbi teh volitev pa bi v obdobju kakšnih dveh let pripravili spremembe za oblikovanje še dodatnih občin, da bi jih bilo okrog 150. To bi lahko delali mirno, po izvedenih referendumih, s čimvečjim upoštevanjem kriterijev in volje ljudi. Treba je vedeti, da je povsem nesporno, da ljudje v mnogih primerih, tipičen pa je koprski, ocenjujejo, da situacija ni zrela za razmislek o novih občinah. Ne zato, ker si na svojem območju ne morejo zamisliti nobene druge občine, kot je ta, ki jo ta čas zagovarjajo in imajo, ampak zato, ker ni finančnih predpisov, ni upravnih predpisov, ker ni razmejitve pristojnosti med državo in lokalno samoupravo. Ljudje so poskusom nasilnega drobljenja občin dali klofuto, nekateri pravijo, da je to bila mehka klofuta. Vendar pa, če bo v prihodnje kdo hotel oktroirati občine, bo zagotovo dobil trdo klofuto – v obliki protestov, ustavnih sporov, bojkota lokalnih volitev...

Panorama: Vsaka večja sprememba zahteva dv tretjinsko večino pri sprejemanju v parlamentu...

Ribičič: Najbolj čisto situacijo bi imeli, če bi volitve v občine razpisali s ustavnim zakonom. Iluzorno je, da bi dosegli takšno večino. Možno je, da bi tisti, ki so proti takšni rešitvi, sprožili spor na ustavnem sodišču. Vendar teh rešitev ne bi smeli obravnavati kot vztrajanje pri starih občinah, ampak pri nekakšni začasnih rešitvi, ki izhajajo tudi iz izvedenih referendumov, kjer je dve tretjini ljudi zavrnilo oblikovanje novih občin. Na tej podlagi ni mogoče oblikovati 160 občin. Na pamet bi se lahko slisalo: dobro, presekali smo gordijski voz, ustanovili smo 160 občin in ljudje bodo potem lahko delali takšne ali drugačne popravke. Če pa pogledamo kateri koli predlog, ki zdaj kroži po Sloveniji, pa ugotovimo, da je vsaj tretjina takšnih predlogov od tam kjer so ljudje takšne predloge z veliko večino zavrnil. Druga tretjina predlogov je takih, kjer ljudje zaradi zgodovinskih, načelnih in nenačelnih, objektivnih in subjektivnih razlogov ne želijo živeti v isti lokalni skupnosti.

Če vse to primerjam z razmerjem sil pri odločanju o mojem amandmaju, da je treba pri ustanavljanju občin upoštevati tudi voljo ljudi, zavest ljudi o pripadnosti določeni občini – in ta ni dobil večinske podpore – mislim, da je nevarnost oktroiranja nove lokalne samouprave blizu, da je realna. Lahko samo jasno in odločno povem, da so stališča ZLSD zelo jasna, in sicer, da bomo na strani kritičnih pripomb in nasprotovanja ljudi takšni ureditvi. Sam pa mislim, da bi bilo dobro, če bi tako razmišljali tudi koalicijski partnerji.

Panorama: Vse to je jasno že od vsega začetka. Toda zakaj so nekateri zate kot predsednika komisije za lokalno samoupravo zahtevali razrešitev?

Ribičič: Dve vrsti pripomb sta bili: nezadovoljstvo v SKD in desne opozicije ter zunaj parlamentarnih skrajnih strank, ki stalno ponavljajo izjave o moji nesposobnosti, kar jemljem kot svojevrsten kompliment za svoje delo. To je tisto, kar me je motiviralo za odločnejše nasprotovanje tistim, ki mislijo Slovenijo razdrobiti in odločanje centralizirati proti volji ljudi. Besni so, ker vztrajam pri svojem stališču, ki je demokratično in jim je trn v peti. Nekaj drugega pa velja za pripombe z druge strani. Dodati moram, da so tiste, ki so prihajale iz Zdržene liste, češ da smo premalo odločni, lahko na mestu, ker smo v referendum res šli v nezrelih razmerah. Meni osebno je težko kaj očitati v zvezi z referendumom, ker sem v knjigi, ki je izšla pri založbi Enotnost, naprej opozoril na vse. Morda smo se v parlamentu obnašali manj odločno, kot bi se lahko, ker smo videli, da nimamo dovolj podpore za naša opozorila. Pripombe, ki so prišle iz LDS, pa so skrajno nekorrektna, češ da je komisija preveč popuščala pritiskom opozicije in sklepala nenačelne kompromise. To je mogoče res, vendar do tega ob večjem sodelovanju liberalne demokracije ne bi prišlo. Te pripombe niso imele posledic, ker poslanci bolj poznajo razmerje sil kot vodstva strank, človeka pa bolj zabolijo in zadenejo.

Bo pa vprašanje vodenja te komisije zame zelo aktualno, če bi poskušali realizirati tisto, o čemer sem prej govoril, ko bo kdo v nasprotju z izraženo voljo ljudi skušal oktroirati občine. To se kaže kot resna grožnja. Toda upam, da do tega ne bo prišlo, saj je v LDS nekaj angažiranih poslancev, ki problematiko poznajo in takšnim rešitvam nasprotujejo. Zato upam, da bodo argumenti poznavalcev razmer na terenu prevladali.

Marjan Horvat

onarji te stranke. Jožica Puhar je naknadno postala eden izmed najpomembnejših funkcionarjev Zdržene liste in je bila zamenjana takrat, ko je postala izrazitejša funkcionarka. Ob Kumrovem predlogu mag. Kocijanciča za zunanje ministra je to treba imeti pred očmi. To pomeni, da bo Zdržena lista dosledneje, kar meni v pogajanjih ni uspelo, vztrajala, da si sama izbira ljudi in da postavlja na ključne funkcije seveda strokovno najbolj usposobljene, ki pa so istočasno v vodstvu stranke, torej prepoznavni kot funkcionarji in nosilci programa Zdržene liste. Mi bomo vztrajali, da bodo strokovni kriteriji bolj v ospredju, kot je to denimo pri krščanskih demokratih, ki dajejo v ospredje pripadnost. Tu pa se tudi koalicijske pogodbe razlikujejo. Mi smo se v pogodbi z dr. Drnovškom zavezali – in to na naš predlog – da pri imenovanjih, ki jih predlaga naša stranka, postavljamo v ospredje strokovne, ne pa politične kriterije. To za pogodbo med dr. Drnovškom in krščanskimi demokrati ne velja.

Panorama: Kaj pomeni po tvojem mnenju odstop zunanje ministra in podpredsednika vlade Lojzeta Peterleta?

Ribičič: Preuranjeno je to komentirati. Njegov odstop še ni odhod krščanskih demokratov iz koalicije. Normalno bi bilo, da bi bilo to koordinirano, saj si je težko predstavljati, da odstopi samo zunanji minister, ki je hkrati tudi predsednik stranke, drugi trije ministri pa ne odstopijo. Ta hitra poteza nosi v sebi tudi elemente pritiska, ki ga Lojze Peterle skuša izvajati v vodstvu svoje stranke glede njenega odločanja v prihodnje. Ali bo ta pritisk potlej šel v smeri odstopa tudi drugih ministrov ali v smeri dvostrankarske koalicije, je zdaj težko reči. Gre za dokončen odstop, kar pomeni, da išče zase drugo politično funkcijo, ki pa je lahko samo predsednik parlamenta. Ne verjamem v razplet, da je odstopil zunanji minister, vse drugo pa bo ostalo nespremenjeno.

Panorama: Od kod po tvojem mnenju kar naenkrat pri krščanskih demokratih trditev, da je v LDS združene preveč oblasti?

Ribičič: To ni nova ideja, kajti isto so trdili, ko je Peterle kandidiral za predsednika parlamenta januarja 1993, po zadnjih volitvah. Oni so na to opozarjali že tedaj. Res je, da je bil takrat za predsednika parlamenta predlagan na listi LDS Rigelnik, ki pa ni bil član stranke, kaj šele vodstva stranke. Zdaj je drugače, ker imamo na tem položaju bivšega predsednika stranke in vodjo poslanske skupine, pa se ta splošnost jasneje kaže. Za dr. Kristana, predsednika

arena

Da je politiki prva botra hinavščina, smo se lahko prepričali tudi ob zamenjavi predsednika državnega zbora. Ko je bil se predsednik Herman Rigelnik, je bil kajpak tača stalnih napadov, ki so leteli nanj iz vrat opozicije. Kako se ga je lotila civilna inicijativa, je tako splošno znano, opozicija ga je po vrsti imela za

Boter

skritega in preoblečenega komuniste. skratka odrekala mu je vse moralne, seveda tej demokraciji primerne vrednote. Ko se je odločil za odhod, ga je kajpak pospremila v enakem slogu in, z redkimi izjemami, s političnim očrnenjem.

Potem pa se je za njegovega naslednika pojavil večni mladinec Jožef Skoč, proti kateremu je bila kajpak opozicija z vsemi štirimi, saj mu ne more odpustiti zbadanja, s katerim se je neredko spravljal nad njene poslance. In potem so se nenadoma zgodile primerjave z Rigelnikom. Vse kritike na njegov račun so bile nenadoma pozabljene in Rigelnik je bil nancrat »naj«. Znal je voditi parlament, bil je korekten do opozicije in sploh oh pa ah. Celo večno nezadovoljni poslance Zare Pregelj mu je zapel hvalnico, da bi z njo pokazal, kako zanič je Skoč. Še malo, pa bi se opozicija zjokala, ker je Herman zapustil parlament in se ji, zgroženi, sedaj na glavo useda Jožef.

Takrat, ko bi Rigelnik potreboval splošno poslansko podporo zaradi intrig, s katerimi se je nadenj spravila Civilna inicijativa, je opozicija kajpak modro molčala in se privoščljivo hahljala in zgražala, češ, poglejte, ljudje, kakšnega predsednika parlamenta imamo. Nihče niti s prstom ni mignil. Rigelnik je bil pač rdečkar, komunistična skrita rihta in liberalnodemokratski trojanski konj. Kučanova podružnica in podobne reči.

Kar zabavno je bilo gledati, kako kratkotrajno je bilo zadovoljstvo opozicije, ko se je odločil za odhod. Bilo je videti, da bi opozicija srčno rada imela za šefa v parlamentu še naprej Rigelnika, samo da ne bi imela opravka s Skočem. Seveda pa ni nobenega dvoma, da bi ga v tem primeru še naprej zmerjali po starem, ker pač nekateri njeni veljaki svojih razmišljanj in nastopov ne morejo odpeljati dalje od preživelega antikomunizma in ker nočejo priznati, da je Rigelnik le bil uspešen gospodarstvenik, ki je že v komunizmu in socializmu vedel, da lahko dobro gospodari samo z zahodnjaskimi gospodarskimi metodami, pri čemer mora politični rečim, kakršni koli že je, izkoristiti, ne pa mu služiti. Opoziciji se bo najbrž res še močno kotalo po Rigelniku. In seveda ne samo njeg.

O hinavščini v politiki pa imamo, po zaslugi parlamenta, pri roki še eno zgodbo. Ko je šlo za pogoje, ki naj bi jih občina morala izpolniti, da bi lahko pretendirala za status občine, se je dr. Mateja Kožuh-Novakova iz Združene liste pojavila s predlogom, da bi pogojem pripisali tudi obvezno organiziranje službe za socialno

Mati

pomoč družini na domu. Dr. Kožuh-Novakova je že vedela, zakaj to predlaga. Vedno več je pri nas družin, ki so potrebne take pomoči, pa tudi sicer je pomoč družini na domu lep izraz razvitosti socialne politike v državi.

In glej ga vraga, kdo se je temu v parlamentu najbolj uprl? Nihče drug kot krščanski demokrati, najglasnejši zagovorniki družinske politike po zahodnoevropskih vzorih. Na ves glas so trdili, da kaj takega pa že ne sodi med obveznosti občine in da gre za idejo, da bi organizacija pomoči družini na domu bila nekakšna občinska služba, kar bi rušilo koncept socialne politike.

Hinavščina brez primerel! Prvič zato, ker bi človek prav od krščanskih demokratov pričakoval, da bodo tudi z lokalno samoupravo zagotovili čim boljši razvoj sistema socialne pomoči, saj gre vendar za družino, ki jo imajo na vidnem mestu svojega oltarja, in drugič, zaradi trditve, da naj bi bila pomoč družini po receptu dr. Kožuh-Novakove občinska služba. Med pogoji za ustanovitev občine so namreč tudi pošta, zdravstveni dom itd. Po logiki krščanske demokracije bi potemtakem tudi te reči morali razumeti kot občinske službe, kar pa seveda ni res, saj je tudi najbolj zakotna pošta del celotnega poštne sistema in ne kakšna izvirna občinska pogruntavščina, enako pa velja tudi za zdravstvo ali pa elektriko.

Ker pa je pobuda glede pomoči družini na domu prišla iz vrst levice, jo je bilo treba kajpak takoj zrušiti, saj bi bilo neodpušljivo, da bi rdeči hodili v zelje črnim, če se slednji že sami niso spomnili, da bi taka služba v občini bila koristna in obvezna. Obvezna v tem smislu, da bi razvezala državni socialni sistem tudi tam, kjer si ljudje želijo občino. Tudi pri takih »drobnarijah« se, žal, pokaže, da gre pri oblikovanju lokalne samouprave predvsem za barvo oblasti in šele potem za čim boljše počutje občanov oziroma ljudi. Bog ne daj dovoliti levim, da bi se na občinskih volitvah lahko hvalili, da so izbrili tudi pomoč družini na domu. Morda pa se bo tedaj kdo spomnil, kdo je to onemogočil.

Boža Gloda

Piše: Martin Ivanič

Odstopom
in nastopom
na rob

Slišal sem reči nekega veseljaka, da so se razmere na Slovenskem v smeri demokracije že dodobra spremenile, kajti – le poglejte, koliko funkcionarjev je že odletelo v zadnjem obdobju! Človeku lahko samo zavidamo tolikšno skromnost, kar zadeva pričakovanja državljanov od njihove države. V resnici takšno gledanje na zadeve neubranljivo spominja na značilno kranjsko uživanje v sosedovi nesreči.

Kakor koli smo že Slovenci politično neracionalni (»Bolje naš slab kot njihov dober!«) moramo vseeno verjeti, da je večini med nami predvsem od tega, da bi država delovala učinkovito, pravično in dostojanstveno (če se da s temi tremi načeli označiti poglavitne lastnosti v vseh pogledih moderne države). Ako je res tako in če vsaj državljanom država ni predvsem teren za izživljanje vsakovrstnih frustracij in izpolnjevanje bolečnih, brezobzirnih ali povračilnih stremeljenj, tedaj so verjetno zamenjave funkcionarjev zaskrbljujoče.

Komentator Dela je v zvezi z zadnjimi kadrovske spremembami v državnem zboru upravičeno uporabil primerjavo, da npr. rudar mora obvladati gotova strokovna znanja, v slovenski politiki pa je očitno lahko vsakdo dober. Na žalost je ravno obratno. Ne želim podcenjevati

rudarjev, dobrih specialistov še zlasti ne, vendar politično delo, ki je v skrajni fazi državograditeljsko, terja širše in hkrati poglobljeno poznavanje zadev in obvladovanje mehanizmov, začeniš s t.i. politično in demokracijsko kulturo.

Pogosto je slišati sodbo, da je vlaganje v kadre (t.j. njihovo šolanje) za družbo drag posej. Toda mar ni tudi »uvajanje« neizkušnih kadrov v državne in politične posle neke vrste vlaganje v kadre? Rekel bi celo, da je to vlaganje s strašno velikim tveganjem. Kakšen novopečen funkcionar (ki to ni postal zavoljo izurjenosti, temveč zaradi strankarsko-koalicijske kombinatorike) takoj dobi pooblastila za zelo samostojno odločanje o velikih finančnih sredstvih ali sila dragih projektih. Če imamo smolo, kakršna se nas zadnja leta nenehno drži, da pride v igro kakšen pokvarje-

Piše: Drago Kuhar

Protireformacija
drugič

Komparacija v času in prostoru različnosti, z upoštevanjem preteklosti in rezimiranje za sedanjost ter nereševanje prihodnosti nam enciklopedično zapisuje spoznanje, da je katoliška Cerkev že od pamtveka v domovju slovenstva privilegirana nasproti ostalim veram in verskim skupnostim, skratka svojo veroizpoved je kleroparti-

stično udeleževala kot ideologizacijske oblasti. Katolicizem je tiste sorte ideologizem, ki svoje želje definira kot laboratorijske formule, katerih ni mogoče izpeljati, ampak se jih je potrebno naučiti naizust in vanje verjeti, kot narkoman verjame, da je svet drugačen in lep, če se udari v kamnolomu s kamnom po glavi, saj ga bolečina ne pelje v samozavedanje, ampak v ugodje, ki je la-

žiranje samega sebe pred lastnim jazom.

Privilegij je za katoliciste samoumevnost, zato ne izbirajo sredstev za uresničitev, pa ne zgolj abstraktno, ampak jim gre za udejanjanje, saj za njih posledice ni, ker vrednostnega sistema individualizma ne poznajo, ker če so z njim že seznanjeni, ga s sprenevedanjem razvednotijo in ga tako kolektivizirajo, da je celo sramota hoditi z lastno glavo po svetu.

Katolicizem ni zadovoljen z nobeno blaginjo, ker se pač ne da absolutistično vladati nad kolektivom, če samodržci nimajo pregleda nad kaščami in trezorji, nad popisanimi papirji in pomalanimi platni, nad laboratoriji in nad domačimi ognjišči, skratka nad vsem, kar je prirodno člove-

Piše: Jože Smole

Zmaga
švedskih
socialistov

Švedska, ki je po drugi svetovni vojni zablestela kot najbolj socialna država parlamentarne demokracije, je v zadnjih letih doživljala krizo. Konzervativne politične sile so obtoževale socialdemokrate, da so z »napihnjanim javnim sektorjem« povzročili velik državni dolg, neracionalno porabo proračunskih sredstev, smanjšanje naložb privatnega kapitala in padec izvoza. Večina švedskih državljanov je na volitvah pred tremi leti podprla konzervativne politične stranke. To je bil največji poraz švedske socialdemokratske stranke in mnogi so ga ocenjevali za začetek konca »švedske državne blaginje«.

Koalicijska vlada konzervativnega premiera Carla Bildta se je tri leta z raznimi ukrepi zaletala v javni sektor in v socialne pridobitve. Z logiko povsem neomejenega delovanja tržnih zakonitosti si je prizadevala zelo omejit socialne korektive. Zmanjševala je tudi obdavčitev velikega kapitala in računala, da se bodo s tem bistveno povečale naložbe in pospeševal izvoz. Toda najav-

ljena gospodarska rast se ni uresničila.

Rezultati parlamentarnih volitev v nedeljo, 18. septembra, so pokazali, da je velika večina Švedov razočarana nad konzervativci in njihovo gospodarsko in socialno politiko. Konzervativna stranka premiera Bildta je dobila samo 22,3 odstotka glasov, vse štiri desne stranke skupaj pa 42

nec, nesposobne ali še raje oboje, tedaj so posledice katastrofalne.

Seveda mi je jasno, da bo naslednji pogled neverjetno naiven in nepolitičen. In vendar trdim, da bi moral biti resna politika nadvse zainteresirana, da varuje dobre in že izkušene kadre celo v primeru, če so dobesedno iz nasprotnega tabora. Lahko rečete, da nihče ni nenadomestljiv – in v praksi res ne more biti. Če nekdo dela napake, ga je še najlažje zavržiti. Ko pa pride na njegovo mesto nov, mu je treba nekaj časa gledati skozi prste kot novincu, predvsem pa ga je treba podpirati in braniti, saj s tem predlagatelj brani »svojo dobro izbiro«. Toda mar ne bi kazalo pomagati že predhodniku...?

Jaz gotovo nisem podložnik, ki bi čislal delo zunanjega ministra Peterleta. A skušam ga gledati kot celoto: najprej kot predsednika vplivne stranke z ne ravno lahko ugotovljivim cerkveno obeležnim ozadjem, skratka kot politika, ki tudi vidi le interese, a težko bi ga označil kot skrajneža; nato kot pomembnega človeka v koaliciji ter naposled kot podpredsednika vlade in zunanjega ministra ter človeka z gotovimi političnimi referencami (jasno, da so politične reference zmeraj perversne) v svetu. Lahko rečemo, da je Peterletov odstop užaljena reakcija in posledica politične nalivnosti, toda dejstvo je, da mora vsaka politika računati, kdo se s posameznimi potezami krepi in kdo slabi. V tem pogledu se ne bi preveč zanašal na Drnovškovo samozavest, da koalicija lahko deluje naprej. Kaj pa naj drugega javno sploh reče!

Če se torej ne motim, se postavljajo vprašanja, ali je bila cena, za katero je LDS dobila predsedniški stolček – in morda samo potolažila Školjča oz. »skojevsko« frakcijo, vredna tveganja. Kje je moč videti racionalen razlog, da ji je bilo toliko do tega položaja, kajti če je dovolj močna brez krščanskih demokratov, je po mojem lahko še toliko močnejša z njimi. Seveda je verjetno, da v tej zadevi ne spregledamo bolj zapletene in posredne strankarske igre, v kateri trmoglavita tudi Združena lista in Slovenska nacionalna stranka.

Ako je tako – in toliko naivni vseeno nismo, da bi verjeli, kako je strankam bolj do stabilnega političnega položaja kakor do kratkoročnih koristi – tedaj moramo vnovič ugotoviti, da so se stranke dobesedno polastile države, da torej absolutna oblast in suverenost pripadata samo njim, kakor bi to verjetno označili sodobni teoretiki pluralizma. To pa pomeni, da je t.i. civilnodružbena sfera, tisto pravo bogastvo sodobne demokracije, na Slovenskem za lep čas mrtva. Še več! Omenjeni teoretiki bodo zlahka ugotovili, da je slovenska demokracija »klastično pohabljen«, saj mehanična večina z lahkoto zanemarljivo legitimne interese manjšine.

Naj sklenem s trditvijo, da je to nevarna pot; sam sem namreč neomajno prepričan, da si je nekdanja partija izkopala grob tisti trenutek, ko je z zatrdjenimi opozicije (pogojno – manjšine) uničila lastni korektiv. Manjšina pač mora ostati vest demokracije – ali pa te enostavno ni!

škega, kar vse, kar je nad tem, je le nerazumljiva nebesnost nebes, v kateri pa se pride le po kolenih, nikakor pa ne s svojo pametjo ali celo modrostjo. Fanatizem kot transcendenca je za nje teologem prepričevanja, spoznanje pa jim je tako ali tako narekovan, pa ne od Boga, ker je ta predaleč za njih, ampak od prepričanosti nepremišljevalcev samovoljni genialni samovšečnež, svetosedežni Oče, ki ima z očetovstvom toliko skupnega kot močvara s kristalno čisto studenčnico; on sicer je človek, kot je v močvari in v studencu voda, vendar je on človek sejalec plevela namesto semena, kot lahko mezdrastra voda v močvari ob razjeziti črnih oblakov razpre svoja ne-rodna krila daleč naokrog, da namesto kruha zraste le romarsko ščavje, po blagohotnih sončnih žarkih pa ostanejo le sprhnjeni in luknjasti rokavi, zanimivi za kakega oglednika ali svobodnega samotarca.

Sveti Oče je absurd sam v sebi, saj je prepričan, da je tudi oče sebi kot očetu. On dvomi sam vase in zanj je očetovstvo lahko le zanikanje prirode, ali pa ne priznavanje spočetja, ki ga po drugi strani tako propagan-

distično paralizira. Mogoče pe je sam kdaj v rosi mladosti hodil komu v zelje in skrb vzbujajoče je, če mu je ostal le zeljni kocen, saj potem v življenju človek preprosto ne more več samokoreniniti, ampak lahko le trdovratno izkljuje: na eni strani ključavnico samozaklenjenost, po drugi strani pa množično nastajaj odprtost oziroma sejanje – pa najsi bo prelog ali humusna njiva; pomembno je, da zmerom nekaj požene, pa če se že ob prvi sapi posuši.

Biti Oče vseh očetov, biti Oče vseh mater in detet, biti Gospodar vseh gospodarjev, biti Modrec vseh modrijanov, biti Bog vseh bogov, biti življenje vseh življenj, biti Cerkev vseh cerkva – biti Vse za Nič.

Razumljiva je kleropartijska želja po ognju, saj navada je železna srajca, in če je človek še sam skoz in skoz v oklepu, potem metamorfoza ni mogoča, ampak se navada kot lajna ponavlja in ljudstvo naj kar ponižno čaka, kdaj bo lahko spet darovalo. Slovenec, do Trubarja se je slovenščina zapisovala, od Trubarja se je pisala!

odstotkov. Najslabše so se odrezali krščanski demokrati, ki so dobili samo 4,1 odstotka glasov in je vprašljivo, če so sploh dosegli parlamentarni prag.

Z zmago socialistov (dobili so 45,6 odstotka glasov) se je prepričljivo pokazalo, da ideja »državne blaginje od zibelke do groba« ni pokopana. Prav nasprotno, večina Švedov vidi svojo perspektivo prav v socialni državi. Ta koncept, ki ni več samo otrok socialistov, aktivno podpira tudi leva stranka in Ekološka stranka, ki sta na volitvah skupaj dobili 11,2 odstotka glasov. Lahko bi torej ocenili, da se je na parlamentarnih volitvah več kot 56 odstotkov Švedov opredelilo za nadaljevanje graditve socialne državne blaginje, ki edina lahko zagotovi vsestranski razvoj.

Značilno je, da je predsednik Socialdemokratske stranke Ingvar Carlsson na vseh predvolilnih zborovanjih odločno branil vse socialne pridobitve in se zavzemal za še progresivnejšo davčno politiko in večjo obdavčitev profitov velikega kapitala.

V predvolilni boj so neposredno posegli tudi predstavniki največjih švedskih korporacij, od Volva do Telefon AB-ja. V posebnem sporočilu za javnost so opozorili, da bi povečana davčna obremenitev lahko ogrozila načrtovane naložbe v višini štirideset milijard kron, ker jih bo veliki kapital raje uporabil v tujini. Toda takšne in podobne grožnje niso velike večine švedskih volivcev odvrnile od podpore predlogov za še bolj izdelano progresivno obdavčitev.

Na silovito zaletavanje vseh konzervativnih sil v sistem splošnega zdravstvenega zavarovanja je šef socialistov Ingvar Carlsson odgovoril: Vodilno načelo naše zdravstvene službe morajo ostati človekove potrebe, ne pa njegova zmožnost plačevanja.

Delavski sindikati, ki so v veliki večini podpirali socialiste, so dali jasno vedeti, da se volje pričakujejo tudi finančno pomoč pri oživljanju tistih gospodarskih dejavnosti, ki so sedaj v največjih težavah, na primer gradbeništva.

Švedski socialisti zavračajo obtožbe, da je »javni sektor prenapihnen«, najjavili pa so strogo preudarno ravnanje s sredstvi davkoplačevalcev za ta skupni sektor.

Socialdemokratska stranka se je že pred nekaj leti zavzela za včlanitev Švedske v Evropsko skupnost. Njeno vodstvo odločno vztraja pri tem. V socialističnih vrstah pa so glede tega tudi drugačna mnenja. Švedi pa bodo o tem odločili na referendumu, ki bo že v novembru mesecu.

Dr. Dimitrij Rupel se odziva na intervju Draga Jančarja v Razgledih z naslovom: »Ko se nasanjamo, bomo spali naprej«

NORMALNE PARLAMENTARNE IN VLADNE VEČINE ZAUSTAVLJAJO NAPADE IN KRITIKE Z ENIM STAVKOM: »IMAMO VEČINO, POČAKAJTE DO NASLEDNJIH VOLITEV!«

Ob najnovejših naskokih na parlamentarno demokracijo... Leta 1990 so žene in moške peresa predali štafeto ženam in možem politike, ali pa so to sami postali.

»Če strnem vse kritične dogodke in ugovore, smo nekateri slovenski politiki v izjemno neprijetnem in zahtevnem položaju, v katerem 'bo treba (kot predlaga Jančar) vse to premisliti' ali nemara celo 'preklicati' svoj delež pri demokratizaciji oz. osamosvojitvi Slovenije. Sicer bi nas imeli za 'koristne idiote', ki so prispevali k temu, da 'še vedno živimo s časom trdega komunizma'; da smo ustvarili 'puščavo povprečnosti', pri čemer naj bi nas zanimala le 'gola oblast'.

Pet let po demokratičnem »prevratu« vidni slovenski razumniki in zastopniki najuglednejših kulturnih ustanov izražajo najgloblje razočaranje nad slovensko državo in njenimi bistvenimi sestavinami. Kaže, da ne gre le za jezne ali kritične pritožbe, ampak za zavračanje sistema parlamentarne demokracije! Takšno zavračanje smo na Slovenskem doživljali le v osemdesetih letih, torej v zadnjem razdobju socializma. Po daljšem času koeksistence in solidarnosti med kulturo in politiko, ki je trajal od leta 1989 in ki so ga motili le občasni nesporazumi, smo danes spet sredi konfrontacije! Mislim na znana pisma, deklaracije in manifeste iz letošnje pomladi, na številne značilne javne izjave pesnikov in pisateljev; na revolucionarne (»protikorupcijske«) prispevke cele vrste uglednih akademskih, novinarskih in umetniških imen. Prav dobro jih povzema intervju Draga Jančarja v Razgledih (»Drago Jančar: 'Ko se nasanjamo, bomo spali naprej'«, 16. septembra 1994). V njem se lahko prepričamo o skrajnem političnem nezadovoljstvu pisatelja, ki je sicer užival priznanja slovenskega kulturnega establishmenta vsaj od začetka osemdesetih let in je bil leta 1990 celo kandidat SKD za ministra za kulturo. Tu navajam nekaj najbolj značilnih izjav, ki jih je mogoče razvrstiti v tri »sklope«:

1. »... Prihaja puščava vsakršnih povprečnosti... Slovensko povprečje, ki prihaja zdaj in ki nam bo vladalo naslednjih tisoč let v tem liberalno-klerikalnem miljeju, bo poskrbelo, da bo kakršnekoli avtoritete tega tipa – moralne instance, intelektualne instance – sproti zradiralo... Vladali bodo japiji brez idej, ki jih bo dejansko zanimala samo gola oblast in goli denar... Ta parlament, ki je neka jama razbojnikov, bordel, karkoli, ki jemlje demokraciji svoje ime... Smisel je ustvarjalnost, ne pa politika sama po sebi. Ne samo omogočanje žrtja. Ker politika, ki ne razume, da je center vsega ustvarjalnost na vseh področjih, tudi za žrtje slabo poskrbi... smo naredili strahotno napako. To vidim zdaj. To je treba preklicati. Politika ni tu zato, da nam bo ne-nehno vtiskovala v glavo, da je center vseh problemov ona sama v svojih prestižnih bojih, da je popek stvarstva to, kar se dogovarjajo parlamentarne stranke, ali koalicije rdeče-črne, klerikalno-liberalno in tako naprej, to je le tehnologija in nič več...«

2. »... Mi smo bili tukaj koristni idioti, nič drugega... V letu 1980 smo ustanovljali Novo revijo, začeli so se neki premiki v Društvu pisateljev in v PEN-u, pa tudi drugje, celotna tako imenovana alternativa, ki je bila izjemno močan nabor in odpiranje prostora, je veliko prispevala k temu, da so se stvari spremenile...«

3. »... In pet let pozneje smo dejansko v tretji fazi, ko bo treba vse to premisliti. To je nekaj čisto drugega. Vojno obdobje in obdobje prevrata je torej nekaj čisto drugega kot osemdeseta leta. Mi pa živimo neko čudno sočasje, kot da se čas ni premaknil... Zdaj, ko se je čas premaknil, ko se je začelo dogajati, mi še vedno živimo s časom iz trdega komunizma, s časom iz osemdesetih let...«

Navedeni pisateljski »izbruh«

kolega in prijatelja Draga Jančarja »sovpada« z drugimi pomembnimi političnimi dogodki:

1. z razkolom med slovenskimi novinarji, ki je razviden iz polemik na RTV Slovenija in v poglavitem slovenskem dnevniku Delo (med »četico Danila Slivnika« – kot se je v Sobotni prilogi 17. septembra izrazil Janko Lorenec – in tistimi, ki podpirajo ocene Janeza Staniča o naraščajočem »hitler« ali »lumpen-žurnalizmu«);

2. s težavnim sestavljanjem nove desne koalicije in omahovanjem slovenskih krščanskih demokratov med desnico in LDS, omahovanjem, ki se je nazadnje (16. septembra) izrazil v odstopu zunanjega ministra, sicer predsednika SKD, Lojzeta Peterle; in

3. z nelahko in tesno izvolitvijo predsednika Državnega zbora ob abstinenca dela koalicije in praktično vse opozicije (16. septembra); izvolitvijo, ki so jo nekateri imenovali »jurišanje« in ki po mnenju večine komentatorjev ni prispevala k utrditvi dostojanstva parlamenta, ampak ga je še bolj razdelila in morda potrdila oznake o njegovem »samodržstvu« (kot se je izrazil komentator Boris Jež).

Ne morem ostati neprizadet

Pisec teh vrstic ob vsem tem ne morem ostati neprizadet iz več razlogov. Prvič zato, ker sem po letu 1980 spadal v tako imenovano alternativo ali, boljše, opozicijo (bil sem odgovorni urednik Nove revije in njene 57. številke, član DSP, PEN, Ustanovitelj SDZ, soavtor Majniške deklaracije 1989). Drugič zato, ker sem bil med tistimi, ki so leta 1990 prevzeli odgovornost za transformacijo slovenske družbe v demokratično in samostojno slovensko državo (bil sem podpredsednik Demosa, član prve demokratične vlade, zunanji minister v času osamosvajanja in mednarodnega priznanja...). In tretjič zato, ker sem danes poslanec Državnega zbora, ki doživlja brezobzirne kritike in morda celo samorazkroj; ob tem pa tudi funkcionar vladne stranke LDS, ki je odgovorna za dostojanstvo in stabilnost slovenske države.

Če strnem vse kritične dogodke in ugovore, smo nekateri slovenski politiki v izjemno neprijetnem in zahtevnem položaju, v katerem »bo treba (kot predlaga Jančar), vse to premisliti' ali nemara celo »preklicati' svoj delež pri demokratizaciji oz. osamosvojitvi Slovenije. Sicer bi nas imeli za »koristne idiote«, ki so prispevali k temu, da »še vedno živimo s časom trdega komunizma«; da smo ustvarili »puščavo povprečnosti«, pri čemer naj bi nas zanimala le »gola oblast«. Dopusčali bi – na eni strani – erozijo legitimnosti države z njenim parlamentom in mednarodnim položajem vred; na drugi pa somrak kulture in tiste ustvarjalnosti, ki je podlaga slovenske samostojnosti in uspeha.

Prepričan sem, da je mogoče petletno obdobje slovenske demokracije razložiti tudi kako drugače (kot ga razlagajo omenjeni razumniki in nova slovenska desnica) in po možnosti storiti nekaj takšnega, kar nas bo v tem najno-

vejšem viharju vendarle utrdilo in povežalo.

Ob koncu osemdesetih let smo v Sloveniji poznali celo vrsto alternativnih in opozicijskih gibanj in skupin. Nekateri, ki so bile bližje prejšnjemu sistemu, so se imenovali alternativne; druge, ki so kritizirale sistem (socializem, Jugoslavija), so bile opozicijske. Razprava o tem, katere so bile boljše, pametnejše, bolj pogumne, načelne itn., se je končala prvič ob sklicu nove skupščine spomladi leta 1990. Takrat je bilo rečeno, da se je končala državljanska vojna. Vsi skupaj smo se zedinili v kritiki komunističnega sistema in ta sistem družno zavrnil. Drugič smo ga zavrnilo ob plebiscitu. Nastajal je nov sistem.

Kulturna javnost in oporečni razumniki, ki so se v veliki meri istovetili z Demosom ali vsaj z novo demokratično ureditvijo in s plebiscitno zavezo, so prenehali s kritiko sistema, ampak so kritično komentirali posamezne postopke – recimo kulturnega ministrstva. Novi sistem je bil utemeljen na kritiki prejšnjega. Kritika novega sistema je (ali bi) pomenila restavracijo socializma, južo-nostalgijo itn. Kritika prejšnjega komunističnega sistema je vsebovala tudi zavračanje tiste posebnosti slovenskega življenja, ki smo ga imenovali »slovenski kulturni sindrom«. Zavračali smo kulturo kot nadomestek politike oz. politiziranje pod plaščem kulture. Takšna »kulturna politika« je bila nekoč nujna, ker Slovenci v tuji državi in brez demokracije nismo mogli svobodno politično delovati. Delovali smo, kot so opazili že Levstik, Stritar, Jurčič, Vidmar in celo Kardelj... na »polju kulture« in še posebej literature. Kultura in literatura sta potemtakem bili politični eksploziv. Tako je bilo tudi pri nekaterih drugih nesvobodnih in nedržavnih narodih.

Leta 1990 so žene in moške peresa predali štafeto ženam in možem politike, ali pa so sami/e postali/e politiki oz. državniki. To je bil v marsičem osvobodilen, v marsičem pa travmatičen dogodek. Politika se ni več dogajala pod plaščem te ali one kulturne dejavnosti, ampak v strankah in v parlamentu. Kultura je izgubila politične naloge, s tem pa tudi svoj pooblaščen položaj, pa naj je bil dotlej z one strani videti še tako nevaren in zanikr. Zaradi pesmi in pesnikov so se nekoč majale vlade in države.

Po petih letih smo že spet soočeni s kritiko sistema: bilo je zaman; vse je tako, kot je bilo nekoč; treba je »preklicati«, kar smo storili. Parlament je »jama razbojnikov in bordel«. Te izjave so škandalozne, seveda pa so tudi protislovne. Nekaj kratkih pomislekov:

1. Ko bi bilo danes, leta 1994, res tako, kot je bilo v osemdesetih letih, potem bi narod in politiki pisatelje upoštevali. In ko bi jih upoštevali, bi bili pisatelji zadovoljni. Ob vsem spoštovanju do Razgledov (s katerimi rad sodelujem) in različnih razumskih protestov, ki jih proizvajajo moji kolegi, bi rekel, da nimajo veliko odmeva in da jih večina politikov, če niso – kot jaz – obremenjeni s kulturo, sploh ne opazi. Ali drugače povedano: ko bi bilo vse tako, kot je bilo, potem ne bi bilo nič narejeno in ne bi bilo kaj preklicevati. Ko bi bilo tako, potem bi še

vedno vladali komunisti, ne pa japiji. Seveda pa bi lahko kdo »preklicavanje« tega, kar je bilo narejeno v zadnjih petih letih, razumel tudi kot domotožje po starem režimu, Jugoslaviji itn.

2. Seveda vsi vedo, da se je nekaj vendarle spremenilo. Večina Slovencev tega, kar se je zgodilo, ne obžaluje. Večina si ne želi nazaj na socializma ne Jugoslavije. Mnogi pa s spremembami niso zadovoljni, ker so bile premalo radikalne; ker se ni uresničilo vse, v kar so upali; ker je demokracija ustvarila nove probleme, proti katerim se nekdanji problemi zdijo celo lažji in nedolžni. Mnogim, ki sicer vidijo spremembe in niso za socializem, se zdi življenje danes nekam zanikrno, mnogi problemi so ostali nerešeni, mnogi so se sprevrgli.

3. Kulturniki in pisatelji opazajo nazadovanje kulture ali celo nekakšen somrak ustvarjalnosti, pomanjkanje »pravih vrednot« itn. To je resen problem. V Sloveniji za kulturo ne bi morali skrbeti samo zaradi hvaležnosti, ampak zaradi njenega strateškega pomena. Slovenska država je bila utemeljena na slovenski kulturi, ki še danes edina proizvaja nekatere važne elemente nacionalne identifikacije.

Privlačnost odbijanja medijskih nastopov

Ob kopičenju kritik in stopnjevanju nekaterih pojavov je mogoče ravnati na več načinov. Mogoče je kritike in opozicijo preprosto zavrtni in ugotoviti, da gre za napačne analize, za strankarsko privrženost ali – še preprosteje – za boj za oblast. Mnogi politiki – v vrstah vladajoče koalicije, tudi v LDS – so pripravljeno lamentacije razumnikov, medijske naskoke in izjave opozicijskih (nazadnje) pa tudi krščansko-demokratskih politikov preprosto odbiti. Privlačnost takšne drže je velika, saj jim je

nasprotna stran pripravila naravnost sijajne iztočnice. Lahko bi rekli: kdor spodbija sistem in kdor je pripravljen sramotiti njegova jedra od predsednika države do parlamenta, ne more veljati kot »lojalna opozicija njenega veličanstva«, ampak je slejkoprej fundamentalist, nasprotnik države in demokracije. Lahko bi rekli: kdor o parlamentu, ki je bil izvoljen na mednarodno nadzornih in priznanih demokratičnih volitvah, pravi, da je razbojniška jama ali bordel, ni domoljub in ni demokrat, torej se z njim ni mogoče resno ukvarjati.

Takšno zavračanje kritik, pa naj bodo še tako nizkotne, ima vendarle neko težavo, ki ni načelna, ampak je povezana s slovensko izkušnjo. En bloc in z eno potezo so v prejšnjem režimu zavračali nas. Rekli so nam »sovražniki ljudstva, delavskega razreda, družbe, partije, države...«

Normalne parlamentarne in vladne večine v normalnih okoliščinah napade in kritike zaustavljajo z enim samim hladnokrvnim stavkom: »Imamo večino, počakajte do naslednjih volitev!« Volilno telo in parlament sta mašinerija, ki deluje po načelu količine. Če do odločitve ni mogoče priti drugače, spregovori glasovalni stroj. Žal to pomeni tudi povprečje in povprečništvo, nad katerim se zgraža pisatelj Jančar. Vse volitve dajejo povprečne rezultate. V demokraciji je glas genija enakovreden glasu tepca. Alternativa povprečnistvu je le diktatura.

Spominjam se nastopov in ugovorov opozicije v Državnem zboru. »Menda,« so govorili, »nas ne boste preprosto preglasovali. Gre vam samo za oblast!« V mnogih primerih seveda ne gre drugače in takšno je temeljno pravilo demokracije: prav in zakonito je to, kar izglasuje večina. Razen v kompliciranih (npr. mnogonadnostnih) družbah lahko povsem brez slabe vesti in brez škodljivih posledic velja načelo preglasovanja ali tisti znameniti »en človek, en glas!« Toda Slovenija – očitno, kljub drugačnim pričakovanjem – še ni povsem normalna družba. Ali je za to kriva državljanska vojna v času 1941–1945, ne vem. Gotovo so se nekatere stranke na Slovenskem postavile v položaje, ki so jih imele nekoč njihove prednice.

Pri zavračanju kritik, pa naj bodo še tako neusmiljene, imam še neko drugo težavo. Poleg čudežno neumnih, destruktivnih in nelogičnih kritik vsebujejo tudi nekatere resnične in prepričljive elemente. Ti elementi prenašajo svojo verodostojnost na druge elemente, ki so neverodostojni, zato je kritika v celoti, ne glede na elemente, v javnosti učinkovita. Če v zaporedju laži poveste neko resnično misel, tudi laži ne bodo več tako lažne.

Na neki način verodostojen je bil v svoji odstopni izjavi, kljub temu, da je bila prirejena koristim njegove stranke, celo Lojze Peterle. Ni povedal tega, da se je njegova stranka ves čas sodelovanja v vladi spogledovala z opozicijo in da je glasovala v nasprotju s pričakovanji, ki veljajo za koalicijske partnerje. Rekel je, da je LDS »jurišala«, da ima »monopol« in da kaže »leve simpatije«. Podobno je ravnala SLS. Njen predsedniški kandidat Janez Podobnik je v parlamentarni razpravi nastopil s trditvijo, da imajo v demokratičnih parlamentih za predsednike člane opozicijskih strank. Resnici na ljubo povedano to ne drži, izjeme pa bi lahko našli na prste ene roke. Vendar je opozicija to netočno trditev podkrepila z volilno abstinenco in ustvarila vtis, ki je bil zelo prepričljiv in škodljiv za vladni

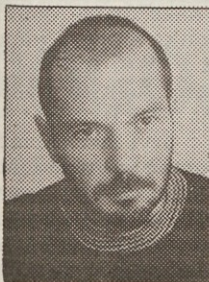
stranki, ki sta komaj izvolili predsednika. O povsem nekorektnem in po mednarodnih standardih nesprejemljivem televizijskem navijanju za Janšo letos spomladi tu sploh nočem govoriti.

Znašli smo se torej v položaju, v katerem opozicija legalno, vendar nelegitimno prikazuje politični položaj v državi kot nelegitimni. To počne, ker si na morebitnih izrednih volitvah obeta boljši rezultat od sedanjega. Opozicija s pomočjo že omenjenih pritiskov v drugih sferah, ki jih vladna večina ne obvladuje zgolj zaradi svoje privrženosti temeljnemu vrednotam liberalne demokracije, ustvarja vtis izrednega stanja. Takšen vtis ne more biti koristen niti za domačo niti za mednarodno javnost, od katere je Slovenija še kako odvisna.

LDS je morda pokazala premalo kakovostne odločnosti

Naj bodo kritike slovenskega parlamenta in petletnega obdobja parlamentarne demokracije še tako sporne in nedomoljubne, ima vladna večina še vedno resne probleme. Zame osebno omenjene kritike vsebujejo tudi vse pozornosti vredne sestavine, še posebej zato, ker se sklicujejo na argumente, ki predstavljajo motivno ozadje mojega lastnega vstopa v slovensko politiko. Nobenega protislovja ne vidim med svojo spoštljivostjo do slovenske kulture, do začetkov večstrankarskega sistema z Demosom, do osamosvojitve in mednarodne uveljavitve Slovenije na eni, in svojim delovanjem v združenih Liberalni demokraciji Slovenije oz. v Državnem zboru na drugi strani. Žal mi je seveda, kadar LDS zanemara svoje oporečniške izvore in prvine, med drugim svoje sestavine, ki jih je pridobila z združitvijo. Bivši Demokrati smo v LDS prispevali pomembno kritično in osvobodilno komponento. Kot je na blejskem kongresu poudaril Slavoj Žižek, sta se v novo LDS združila dozorela »stara LDS« in »liberalni del Demosa«.

Razumljivo se današnja dnevna politika vse manj ukvarja z zgodovinskimi vprašanji, kar pa ne pomeni, da so omenjene kritične in osvobodilne podlage pozabljene. Sodim, da bi morala LDS v tem položaju bistveno okrepiti svoje politične nastope, in sicer v smislu kvalitetnega, ne le količinskega zavračanja opozicije, pa tudi v smislu pojasnil o svoji dolgoročni usmeritvi. V primeru, ko je šlo za volitve predsednika DZ, je LDS (nemara neizbežno) igrala z močjo števil. Morda je pokazala premalo kakovostne odločnosti in prepričljivosti. To bo veljalo tudi za razčiščevanje odnosov s SKD. Kolikor ne bo nastopala dovolj prepričljivo navzven, se bo LDS začela lomiti v svoji notranjosti. Pisec teh vrstic takšnega razvoja ne bi mogel podpirati. Kot funkcionar LDS in kot član DZ si bom še naprej prizadeval za kakovostne politične prijeme in postopke, za spoštovanje slovenske kulture in za sodelovanje vseh strank. Predvsem pa sem vseskoz in bom tudi v prihodnje imel pred očmi nacionalni interes Slovenije. Ko bi prišlo do parlamentarne ali do državne krize, bi bilo uničeno vse prizadevanje zadnjih petih let pa tudi vseh pripravljanih dejanj, pri katerih so bili udeleženi tako rekoč vsi današnji politiki in tako rekoč vse slovenske stranke, kar jih je v Državnem zboru.

Piše: Franci Križanič

PROIZVODNJA V PREHRAMBENI INDUSTRIJI SE JE NADPOVPREČNO OKREPILA, TEKSTILNA IN OBUTVENA INDUSTRIJA PA STA ŠE V TEŽAVAH

Večja fluktuacija ljudi iz brezposelnosti v zaposlenost in nazaj

Proizvodnja reprodukcijskega materiala je junija naraščala po 11% letno, julija pa po 17% letno. V prvih letošnjih sedmih mesecih se je povečevala povprečno po 10% letno. Za ta odstotek je julija tudi presejala primerljivo lansko raven. V prvih letošnjih sedmih mesecih je bila blizu 9% obsežnejša kot pred letom. Pri tem je bila še vedno 30% manjša kot med januarjem in julijem 1989 (takrat je dosegla najvišjo primerljivo raven). Na ta obseg bi se, ob enako hitri rasti kot letos, povrnila v treh letih in pol. Podobno kot pri proizvajalcih opreme so tudi pri proizvajalcih reprodukcijskega materiala v letošnjih poletnih mesecih zaloge neprodanega blaga hitro upadale, kar kaže na verjetno izboljševanje dejavnosti tega sektorja tudi v naslednjih mesecih. Zaloge neprodanega reprodukcijskega materiala so julija upadale po 0,86% mesečno (nekoliko počasneje kot junija) in bile skoraj 13% manjša kot pred letom. Na enoto produkcije so se od lanskega do letošnjega julija zmanjšale za 21%.

V letošnjem poletju je rast zopet, tako kot pozimi, zajela vse tri sektorje slovenske industrije: proizvodnjo opreme, reprodukcijskega materiala in tudi, spomladi manj uspešno, proizvodnjo življenjskih potrebščin.

Proizvodnja opreme je junija naraščala po 17% letno, julija pa kar po 59% letno. V juliju je bila že dobrih 19%, prvih letošnjih sedem mesecev skupaj pa 11,5% nad primerljivo lansko ravni. Hitro rast dejavnosti tega sektorja omogoča povečevanje povpraševanja pa tudi izjemno velike neizkoriščene zmogljivosti, saj je vedno pol manjši kot pred začetkom krize, t.j. v prvih sedmih mesecih 1989. Proizvodnja opreme je med januarjem in julijem 1994 naraščala povprečno po 39% letno in bi se v dveh letih tako hitre rasti šele povrnila na svojo raven izpred petih let. Povpraševanje po izdelkih tega sektorja je očitno še naprej zelo močno, saj se, kljub hitri rasti produkcije zaloge neprodane opreme pospešeno zmanjšujejo. Julija so upadale po 3,39% mesečno in bile skoraj 31% manjše kot pred letom. Od lanskega julija so se na enoto produkcije zmanjšale kar za 42%.

Podatki o dejavnosti industrijskih panog, ki proizvajajo v glavnem opremo, kažejo, da je za sedanjo rast »zaslužna« zlasti elektroindustrija. Dejavnost te panoge je bila julija 38%, prvih sedem mesecev skupaj pa 23% nad primerljivo lansko ravni. Letos sta večja kot lani (ob nihanju po posameznih mesecih) tudi proizvodnja vozil in dejavnost ladjedelništva, medtem ko je letošnja dejavnost strojegradnje še manjša kot pred letom.

kih sprememb, niha v bližini ničle, se dejavnost proizvajalcev reprodukcijskega materiala, pri katerih se kriza letos še ni končala, tudi v letošnjih poletnih mesecih ni okrepila.

Po upadanju v aprilu in maju je junija in julija slovenska proizvodnja življenjskih potrebščin zopet živahno naraščala. V juniju se je povečevala po 15% letno, v juliju pa celo po 32% letno. Julija je bila 11%, prvih letošnjih sedem mesecev skupaj pa slabih 7% večja kot v ustreznem obdobju lani. Med januarjem in juli-

jem letos je bila od svoje najvišje že dosežene ravni (prvih sedem mesecev leta 1987) nižja za 29%. Letos (do julija) narašča povprečno po 7% letno. Pri tako hitri rasti bi se na svojo pred sedmimi leti že doseženo raven povzpela v naslednjih štirih letih.

Za razliko od proizvodnje opreme in reprodukcijskega materiala, kjer upadanje zalog neprodanega blaga kaže sorazmerno dobre obete za rast tudi v prihodnjih mesecih, so se začele v letošnjih poletnih mesecih zaloge življenjskih potrebščin hitro povečevati. Julija so naraščale že po 1,01% mesečno in bile (zaradi

upadanja do letošnjega maja) še dober odstotek manjše kot pred letom. Na enoto produkcije so bile julija letos 11% nižje kot julija lani. To kaže, da je rast zalog v letošnjem poletju moč pripisati tudi namernemu investiranju podjetij v zaloge (da bi te zopet dosegle želeno raven) in ne zgolj krčenju povpraševanja. Sorazmerno težave proizvodnje življenjskih potrebščin gre, vsaj deloma, pripisati postopni krepitvi konjunktura pri naših najpomembnejših trgovinskih partnerjih: Nemčiji, Avstriji, Italiji in Franciji. Po podatkih londonske revije »The Economist« je letos

pomladi v vseh omenjenih državah industrijska proizvodnja živahno (družbeni proizvod pa počasno) naraščala, medtem ko se je prodaja v trgovini na drobno (ki vsaj deloma kaže porabo življenjskih potrebščin) še naprej hitro zmanjševala. Ko se bo v omenjenih državah konjunktura od porabe opreme in reprodukcijskega materiala prenesla tudi v porabo potrošnih dobrin, bodo nastopili »lepsi časi« tudi za slovensko proizvodnjo tega blaga. Do tedaj pa bodo razmere zanje, dosti bolj kot za proizvajalce drugih dveh sektorjev, odvisne zlasti od uspešnosti naše tečajne politike.

Rast zaposlenosti

Število ljudi v delovnem razmerju in ljudi, ki iščejo delo sezonsko, močno niha. Kadar zaposlovanje in število brezposelnih trendno mirujeta (torej celo leto ne naraščata in ne upadata), se iz meseca v mesec vendarle spreminjata. Junija se število ljudi v delovnem razmerju tako običajno zmanjšuje, julija pa število brezposelnih narašča. V naslednjih mesecih nasprotna sezonska sprememba število zopet izravna. Junija letos je bilo v delovnem razmerju (v gospodarstvu družbenega sektorja, v privatnem sektorju ali v negospodarstvu) sicer približno tisoč ljudi manj kot maja, obdelava podatkov pa je kazala rast števila zaposlenih po 0,04% mesečno. Čeprav gre v bistvu za stagnacijo, je pozitiven predznak vendarle nadvse simboličen, saj je prvi po januarju 1988 (torej kar po 76 mesecih oziroma več kot šestih letih).

Junija (julijskega podatka o zaposlenosti še ni) je imelo v Sloveniji delo 754 000 ljudi: 463 000 v gospodarstvu družbenega sektorja, 144 000 v negospodarstvu, 42 000 v privatnem sektorju in 105 000 v »lastni režiji« (t.i. samozaposlene osebe). Število zaposlenih v gospodarstvu družbenega sektorja je še upadalo po slaba 2% letno, v negospodarstvu in privatnem sektorju pa naraščalo po dobre 3% letno oziroma več kot 7% letno. Vsota počasnega junijskega upa-

danja zaposlenosti v gospodarstvu družbenega sektorja in njene hitrejše rasti v negospodarstvu ter v privatnem sektorju je tudi skupna rast števila ljudi v delovnem razmerju. Razliko v dinamiki je moč do neke mere opaziti tudi iz medletnih sprememb (povečanja oziroma zmanjšanja) zaposlenosti. Junija letos je bilo v Sloveniji skupaj v delovnem razmerju slabe 3%, v gospodarstvu družbenega sektorja pa dobrih 5% manj ljudi kot pred letom, medtem ko se je število zaposlenih v negospodarstvu od junija 1993 do enakega meseca letos povečalo za 3%, v privatnem sektorju pa za 14%.

Na verjetnem dnu krize zmanjševanja števila delovnih mest (torej junija letos) je bilo v Sloveniji 25% (skoraj 216 000) manj ljudi v delovnem razmerju kot na njenem začetku junija 1987. Pri tem se je število zaposlenih v gospodarstvu družbenega sektorja zmanjšalo (za 34% oziroma za 237 000 ljudi), število zaposlenih v negospodarstvu in v privatnem sektorju pa povečalo. V času gospodarske depresije sta torej krizo zaposlovanja na Slovenskem vsaj do neke mere blažila angažiranje delavcev v javnih službah in deregulacija, ki je omogočila rast zaposlenosti v privatnem sektorju in tudi rast števila samozaposlenih.

Podobno kot v vseh mesecih od letošnjega januarja dalje se je junija število brezposelnih zmanjševalo tako zaradi umirjanja krize kot zaradi običajnega sezonskega znižanja. Nasprotno pa je bilo julija več brez-

poselnih kot junija. V juniju je namreč delo iskalo 122 713, v juliju pa 125 546 ljudi. Stopnja nezaposlenosti je bila junija okroglih 14%, julija pa zopet okoli 14,3%. Obdelava podatkov kaže, da se število brezposelnih trendno še naprej (čeprav nekoliko počasneje kot prejšnje mesece) zmanjšuje. V juliju je upadalo po dobrih 14% letno in bilo skoraj 6% manjše kot pred letom. Glede na to, da je bilo junija le 2% manjše kot v enakem mesecu 1993, kaže nadaljevanje trendnega umirjanja krize tudi izboljševanje medletnega rezultata.

Poleg prekinitve zmanjševanja števila zaposlenih in trendnega zmanjševanja števila brezposelnih se kriza umirja tudi zaradi večje fluktuacije ljudi iz brezposelnosti v zaposlenost in nazaj. Junija letos je 12% nezaposlenih na novo začelo ali pa prenehalo iskati delo. Ta delež se je trendno povečal po 48% letno. Približno enako hitro kot v povprečju letošnjega prvega polletja. Če se bo taka rast nadaljevala, bo ob letu torej že 18 odstoten.

Končno kaže na verjetno nadaljevanje izboljševanja zaposlenosti tudi trendno povečevanje števila prostih delovnih mest. Aprilsko upadanje je bilo očitno zgolj nihaj navzdol, saj se je to število maja in junija zopet trendno krepilo. Junija je naraščalo po skoraj 44% letno in bilo 62% nad primerljivo lansko ravni. Tu lahko z zanimanjem čakamo podatke za julij. V tem mesecu se je namreč lani število prostih delovnih mest močno povečalo.

HIT HOTEL CASINÒ PERLA

PERLA, turistični biser Goriške in Slovenije, praznuje svoj prvi rojstni dan!

Leto dni uspešnega delovanja, ko so rezultati presegle vsa pričakovanja, dokazuje pravilnost Hitove poslovne usmeritve. Perla je plod lastnega znanja, preverjenih predvidevanj in izkušenih odločitev.

**700.000 gostov
66 milijonov DEM realizacije
463 zaposlenih**

Perla ponuja preplet številnih vrsti turistične ponudbe, ki ponujajo kvalitetne možnosti za preživljanje prostega časa: od igralniške do kulinarčne, zabavno-umetniške, športno-rekreacijske in butično-trgovinske. Gre za turistični center, kjer je vrhunska raven storitev dostopna vsakomur. Uspehi narekujejo nove načrte, ki jih bo kolektiv s svojo prodornostjo, inovativnostjo in motivirano prizadevnostjo zagotovo znal dobro izpeljati...

Perla je testni model. Finančni kazalci so že v prvem letu dokazali, da slovenski zabaviščni turizem, kakršnega je razvil Hit in ga udejaniil predvsem v Perli, pomeni priložnost, ki Slovenijo lahko umesti med zanimive in privlačne turistične dežele v svetu.

PERLA
1993
1994

Cerkev zahteva uvajanje »obveznega izbirnega« predmeta »etika in religija«, ki bi nadomestil »etiko in družbo«

ZGREŠENA IN NEDOPUSTNA ZAHTEVA PO UVAJANJU ALTERNATIVNIH PREDMETOV V ŠOLE

Zgodovinski dokazi o »učinkovitosti« konfesionalne moralne vzgoje – Izbirni predmeti ne smejo krniti učenčevih temeljnih spoznanj

Piše: dr. Milan Divjak

Kar smo pričakovali, se dogaja. Nastopila je doba restavracije in reakcije. Neki krogi bi radi kolo zgodovine zavrtili za več kot sto let nazaj. Ne upoštevajo razvoja v svetu in tudi ne naše preteklosti. Pustimo ob strani različne pretirane zahteve cerkve po uveljavljanju na raznih področjih v naši družbi in si oglejmo, kaj bi želeli v šolstvu. Že nekaj let poskušajo dobiti vpliv na to področje družbenega delovanja.

Med drugim zahtevajo uvajanje »obveznega izbirnega« predmeta »etika in religija« in sicer v vse razrede osnovne šole. Ta naj bi nadomestil »etiko in družbo«, v srednji pa bi uvedli »religijo in kulturo«. Podobne stvari zahtevajo tudi v vrtcih. V novjšem času pa govorijo o poseganju verskih skupnosti tudi v visoko šolstvo. Pustimo ob strani številna vprašanja, ki se ob tem porajajo, in pretirane apetite po šoli in po novih pravicah nad ljudstvom in si oglejmo, zakaj je zahteva po uvajanju alternativnih predmetov na področju etike in družbe s političnega, sociološkega, psihološkega in zlasti pedagoškega vidika zgrešena in nedopustna.

Kaj se dogaja po svetu

Res je, da imajo v večini dežel v šolah tak ali drugačen verouk ali tudi pouk o verstvih, ki je lako bolj ali manj obvezen, zaželen ali nezaželen. Toda že od nekdaj je bil ta pouk v krizi, zato so že pred prvo svetovno vojno poročali o velikih težavah in problemih, in upadanju zanimanja zanj in zlasti o njegovih neuspelih, ki jih razberemo iz

življenja evropske družbe v zadnjem stoletju. Na eni strani je kljub verouku ali pa celo zaradi njega vernost ves čas upadala, na drugi strani pa tudi morala. Strogo obvezni verouk je bil od nekdaj neučinkovit, močno pa je škodoval moralnemu razvoju otrok, ker so zaradi verskih dogem zanemarjali resnično moralno vzgojo in pouk, ki bi mlade rodove zares usposobil za družbeno življenje. Zaradi tega so mnogi učitelji in strokovnjaki že pred prvo vojno zahtevali uvajanje moralne vzgoje in pouka, ki bi ustrezala času. Že takrat so govorili o treh variantah moralnega pouka. Prvi je bil konfesionalni moralni pouk, ki je strogo vezan na določeno religijo.

Tega so zaradi neuspehov in zanemarjanja moralne vzgoje in zaradi nestrpnosti vedno bolj odklanjali in zahtevali spremembe tudi pri verouku. Druga varianta je bila nekonfesionalni verouk, ki bi bil enak za vse veroizpovedi. Z njim bi posredovali splošne in skupne vrednote, ki jih imajo verstva in razne filozofije in etični sistemi. Pri tem ne bi vzgajali vernikov, temveč državljanke za skupno živ-

ljenje v družbi. Za vernike pa bi lahko vzgajale družine in verske skupnosti v cerkvenih prostorih. Tretja varianta je nastala, ker se prvi dve nista obnesli. Zahtevali so pravi laični moralni pouk v šolah, verski pouk pa v cerkvah. Zadnje varianta so uvedli v francoske šole leta 1882. Zaradi močnega odpora katoliške cerkve stvar ni v celoti uspela in kriza se je nadaljevala.

Po prvi svetovni vojni je evropska družba zašla v hude krize, ki so jo pripeljale v drugo svetovno vojno. Pri obnavljanju šolskih sistemov so države hodile različna pota. Ponekod so obnovili prejšnje sisteme, drugod so iskali nove. Zaradi tradicije in strahu pred spremembami, delavskimi in levičarskimi ter raznimi družbenimi gibanji so ohranili klasični konfesionalni verouk. Najbolj so ga gojili v fašističnih deželah, npr. v Italiji, v Frankovi Španiji, na Portugalskem in v Nemčiji, na Poljskem in seveda v prvi Jugoslaviji. Drugod so uvajali tudi državljanški in laični moralni pouk. Tudi med obema vojnama je bil konfesionalni verouk v krizi, čeprav so ga poskušali izboljšati. Značilno je, da so se dežele, kjer so imeli šolstvo deljeno na javno in privatno, kjer so ljudstvo delili po verskih kriterijih, slabo upirale okupatorjem. V teh deželah je bilo veliko kvizlingov, kolaborantov, med vojno in po njej je bilo veliko žrtev.

Že v prvi, še bolj pa se je v drugi vojni pokazalo, koliko

je zmogla konfesionalna moralna vzgoja, saj so strahovito teptali človekove pravice in posebno krutost so kazali krščanski borci proti komunizmu, Židom, Slovanom, zato je bilo toliko žrtev in zločinov s strani tistih, ki so trdili da se borijo za vero, za novi red. Ta bi pomenil suženjstvo za večino evropskih narodov. Takoimenovana krščanska vzgoja je pokazala svoje negativne rezultate.

Po drugi svetovni vojni so zopet reformirali šolstvo in zopet so po tradiciji in zaradi novih napetosti in v strahu pred komunizmom in delavskimi gibanji v »demokratičnih« evropskih deželah uvajali tak ali drugačen verouk. Na šolstvo so vedno bolj vplivale nove družbene razmere, odnosi, nova dognanja psihologije, pedagogije in zlasti sociologije. Vedno bolj so čutili potrebo po pouku družbenih ved tudi v osnovnih šolah. Močno so vplivale tudi vladne in nevladne mednarodne in regionalne organizacije, ki so spodbujale uvajanje družboslovja v osnovne in srednje šole. Danes imajo v vseh deželah kako obliko družboslovnega pouka, ki je temelj tudi laičnemu etičnemu pouku, kjer ga pač imajo kot samostojni predmet ali pa kot alternativo verskemu pouku take ali drugačne variante. Pri nas smo leta 1952 uvedli v osnovne in srednje šole pouk etike. S tem smo se pridružili prizadevanjem naprednega sveta. Seveda pa je bil v svetu, kot tudi pri nas, ta pouk v krizi.

Kdaj lahko zamenjamo šolske predmete

Ker pri nas govorimo, da bi bilo potrebno kot alternativo »etiki in družbi« uvesti »etiko in religijo«, se moramo vprašati, ali je to koristno, potrebno, možno, kaj bi pri tem pridobili in kaj izgubili. Tako izbiro sedaj omogočajo že v več deželah, celo v tistih, kjer je imel konfesionalni verski pouk absolutno prednost. K temu jih sili novi čas, ko vedno večje število ljudi odpada od cerkve in vere, ko se družba sekularizira, ko se pojavlja vedno več konfesij, razna gibanja, ko starši in otroci ne želijo verouka, ko jim je bolj simpatičen laični etični pouk, ki prinaša več življenja. Predvsem pa države spoznavajo, da je potrebno več storiti za moralno oblikovanje ljudi zunaj verskih skupnosti.

Praviloma države želijo, da bi imeli njihovi državljani nekatere temeljne skupne norme, vrednote, kreposti in lastnosti, ki so potrebne za življenje v sodobni demokratični in pluralistični družbi. Zlasti si pod vplivom vladnih in nevladnih mednarodnih organizacij prizadevajo za širšo globalno vzgojo, za razumevanje in sodelovanje med narodi, za človekove pravice, za ekološko, mirovno in humanistično vzgojo, za socialno in osebnostno ter državljansko vzgojo. Vse te in druge vzgoje imajo svoje temelje v družbenih vedah, zato povsod uvajajo nauk o družbi, ki je tesno naslonjen na zemljepis in zgodovino. Šele na tej podlagi izvajajo konfesi-

onalni ali kake druge oblike verskega pouka ali celo laični etični pouk.

V teh deželah, kjer imajo dobro razvit pouk o družbi, si lahko vsaj v prvi fazi privoščijo izbiro med konfesionalnim ali kakim drugim verskim poukom in laično etiko, ker imajo učenci temeljna in skupna spoznanja o družbi. Razvoj pa gre po nujni logiki k temu, da bi imeli vsi učenci tudi pouk skupne laične etike, do neobvezne izbire pa bi prišlo le znotraj verskih sekt, veroizpovedi. Dogmatični konfesionalni verski pouk namreč ne spada v javne šole, temveč naj bi zanj skrbele družine in verske skupnosti. V tem primeru je možen in koristen prostovoljni izbirni predmet o religijah ali konfesionalni verski pouk. Nujna je neka izbira, ki pa ni stvar šole, temveč drugih dejavnikov, ki so zainteresirani za vernost.

V šoli lahko učencem ponudimo razne izbirne predmete, če ne maličico in zmanjšujejo temeljnih spoznanj, ki so potrebna ne glede na spol, veroizpoved, narodnost, jezik, socialni izvor, politično ter idejno pripadnost in bodoče poklice ter nadaljnji študij. Ni mogoča izbira med matematiko in materinskimi jezikom, ali med tem in tujim jezikom, med matematiko in biologijo, ali med kemijo in fiziko, zlasti ne med zgodovino in biologijo, čeprav bi imela predmeta enako število ur. V vseh primerih bi bila učenčeva izobrazba okrnjena, enostranska. Zaradi tega uvajamo v osnovne in srednje šole splošne izobraževalne predmete, da bi dosegli celostno in harmonično izobrazbo. Sem spada tudi pouk o etiki in družbi.

Laško pa izbiramo med predmeti, ki niso bistveni za celostno izobrazbo in vzgojo, ki niso temeljnega pomena, ki niso nujni za harmonično splošno izobrazbo. Izbiramo lahko brez škode med različnimi tujimi jeziki, med vrstami in področji tehniškega pouka, med posebnimi spretnostmi in dejavnostmi prostega časa. To so prostovoljne izbire, ne pa obvezni izbirni predmeti, ki so možni le, če z njimi ne okrnimo splošne izobrazbe, temveč jo dopolnjujemo, bogatimo, širimo in poglobljamo ter tako plemenitimo osebnost in širimo njeno obzorje. Nadaljevanje prihodnjic

Zmago Jelinčič je izvolil (s pomočjo dveh zadnjih članov svoje stranke) Jožefa Školca, novega predsednika državnega zbora. Ker je medtem odstopil podpredsednik vlade in zunanji minister Lojze Peterle, vse kaže, da bo Zmago Jelinčič izvolil tudi novega zunanje ministra. Končno, tudi je bil prav Zmago tisti, ki je zahteval naj dosedanjí odstopi. Tako se zgodi, če je državni zbor razdeljen čisto aritmetično na levo in desno polovico, potem pač odloča nacionalist. Desni nacionalisti niso prišli v parlament, prišli so levi nacionalisti. Torej lahko rečemo, da so nas desni nacionalisti spravili iz Jugoslavije, če nas bodo levi nacionalisti spravili v Evropo, bomo pa še videli.

Evropa ne mara nacionalistov, vsaj tako izjavljajo velikani evropske politike. So pa vse njihove države nastale iz skrajno visoke in skrajno pretirane nacionalne zavesti. Zato upam, da politiki vejo, kaj govorijo.

Evropa ima lično zastavo, na njej dvanaest zvezdic, z novim letom dobi še štiri in potem lahko že beremo, da do leta dva tisoč morebiti sledijo še Poljska, Češka, Slovaška, Madžarska, Slovenija. Nekateri viri izpuščajo Slovenijo, nekateri Slovaško, po treznem premisleku bi rekel, da zato, ker imata podobni imeni.

Ideologija je tisto, kar žene ljudi k novim in novim uspehom. Ideologija je že to, da se nekemu sploh ljubi delati in sploh ljubi biti organiziran v državo. Pri Evropi me najbolj zabije ob tla misel, da se Evropejcem zdi izrazito pametna, njihovi glavni voditelji jo neprestano ponavljajo, čeprav nekje proti sredi ali celo proti koncu govorov. Ta misel je:

Franček Rudolf:

pomagati moramo nerazvitim! Evropa ima nekaj sreče z nerazvitimi, njihovi nerazviti so Grčija, ki ima nekaj sto dolarjev več bruto narodnega dohodka na prebivalca kot Slovenija, in potem Portugalska, ki ima že dva tisoč dolarjev več, pa Irska in Španija, po okroglo štiri in celo šest tisoč dolarjev več.

Če Slovenijo postavimo ob bok državam višegrajske skupine, je Slovenija, vsaj po dohodku v tisočih dolarjev na prebivalca, najbolj razvita, če višegrajske skupini dodamo še Romunijo in Bolgarijo, je razlika že tri ali štiri tisoč dolarjev med vodečim Slovenijo in poslednjim, Romunijo.

Če bi Evropa danes sprejela Slovenijo (za polnopravno članico, pridružena članica Slovenija pač ne more biti, smo pa vseeno preimenitno ozemlje), bi bili Slovenci pač Kosovo, najbolj nerazviti člen Slovenija v Jugoslaviji nikoli ni bila najbolj nerazvita: torej današnji Slovenci sploh nimamo prakse, kako je biti nerazvit. (Vsi te trapijajo po ramenih, prihajajo na simpozije, ponujajo strašne investicije, za industrijo, ki jo oni potrebujejo, ne pa ti, kupujejo tisto, česar ti najrajši ne bi prodal, in ne vzamejo tistega, kar bi ti rad izvažal... itd.) Kratko in jasno: desetletja dolgo sem prebiral jugoslovanske časopise, pa se pač spomnim, kakšna fama nastane okoli ozemelj, ki jih razviti proglašajo za nerazvite, in kako v bistvu ne dosežejo drugega kot to, da vsi tisti prebivalci nerazvitega področja, ki imajo nekaj možganov in izobrazbe, zbrisejo drugam. Vrhunec vsega pa je, da

Praktični fundamentalizem

Evropa

Nasveti.

Načela.

Dogme.

Zapovedi.

Ukazi.

Predlogi zakonov.

Amandmaji na

obstoječe zakone.

Predlogi predpisov.

na koncu nerazviti sami vztrajajo pri statusu nerazvitih in se še puljo zanj...

Tudi sem skeptičen zaradi neverjetnih materinskih kompleksov, ki so desetletja dolgo tako pestili Slovenijo: tu mislim na silni slovenski smisel za razvijanje nerazvitih. Če se Slovenija združi z Evropo, bo zaradi prometnega položaja morda prav kmalu dosegla petnajst ali dvajset tisoč dolarjev na prebivalca in potem bo Slovenija tista, ki bo nadomela skrbela za Grke, Irce, Portugalce in tako dalje... Če ne,

pa vsaj za vzhodne sosedje, vseeno ali Poljake ali Romune, in že v prvem desetletju drugega tisočletja si predstavljaj Slovenijo, kako skrbi za Italijane... In Srbe? Kastrofa.

Kadarkoli sem govoril s prebivalci Evrope, se je dogajalo to, kar pogosto pred leti v Istri v nudističnih kampih, bili so pa to navadno Nizozemci, vedno sem slišal izjavo: Dosti imamo teh nerazvitih! Nodemo več skrbeti zanje! Res jim lahko pošiljamo rabljene avtomobile, ampak zakaj še podpirati njihova kmetijstva?

Slovenija je bila nerazvita že v stari Avstro-Ogrski. Takrat so se oblasti z zakonodajo in predpisi in s politiko trudile, da bi taka tudi ostala. Vseeno je bila razvitejša od marsikoga v zdajšnji Evropi in predvsem razvitejša od Italije in Balkana. No, ko se je Slovenija odločila in skupaj s Hrvaško zbežala v Jugoslavijo igrat razvite, je naredila dobro potezo. Če se danes Vzhodna Nemčija in Češka, znani najbolj razviti državi v socialističnem taboru, gresta igrat vlogo najbolj nerazvitih v Evropi, pomeni to samo to, da bodo v silni množici držav nekdanje Sovjetske zveze nekateri drugi prevzeli vlogo razvitih.

Če Slovenija hoče biti razvita država v razviti državi, mora prevzeti ključne politične pobude. Ker je jasno, da Hrvati s katoliško opcijo ne bodo osvojili Evrope, ker je jasno, da je tudi Bošnjaki (pa naj je to Izetbegović ali Fikret Abdić) ne bodo z muslimansko, je samo vprašanje, ali bo v Evropi končno zmagal princip dvomilijonskih samostojnih držav slovenskega tipa. O tem, da je Italijo, Španijo in Francijo potrebno takoj razbiti na male sladke državice, je vsakomur jasno. Mogoče bo z Nemčijo in Anglijo malo težje: vendar, če so se sposobni zmeniti Irca, da se ne bodo več streljali samo zaradi vere, potem to pomeni definitiven konec Velike Britanije.

Jasno je, zakaj Švica ne gre v Evropsko skupnost: v Evropi potrebujemo nekaj sto švicarskih federacij, Evrope pa nihče ne potrebuje. Evropa je namreč nekaj prav takega, kot je Jugoslavija. Postavil bi celo enačaj: Evropa je Jugoslavija.

Za Jugoslavijo pravijo, da je ni več.

Ja, mogoče v pravnem ali zgodovinskem smislu. Ja, no ja. Bankirji se pač morajo zmeniti o bankirskih stvarih in potem pač morajo tako reči.

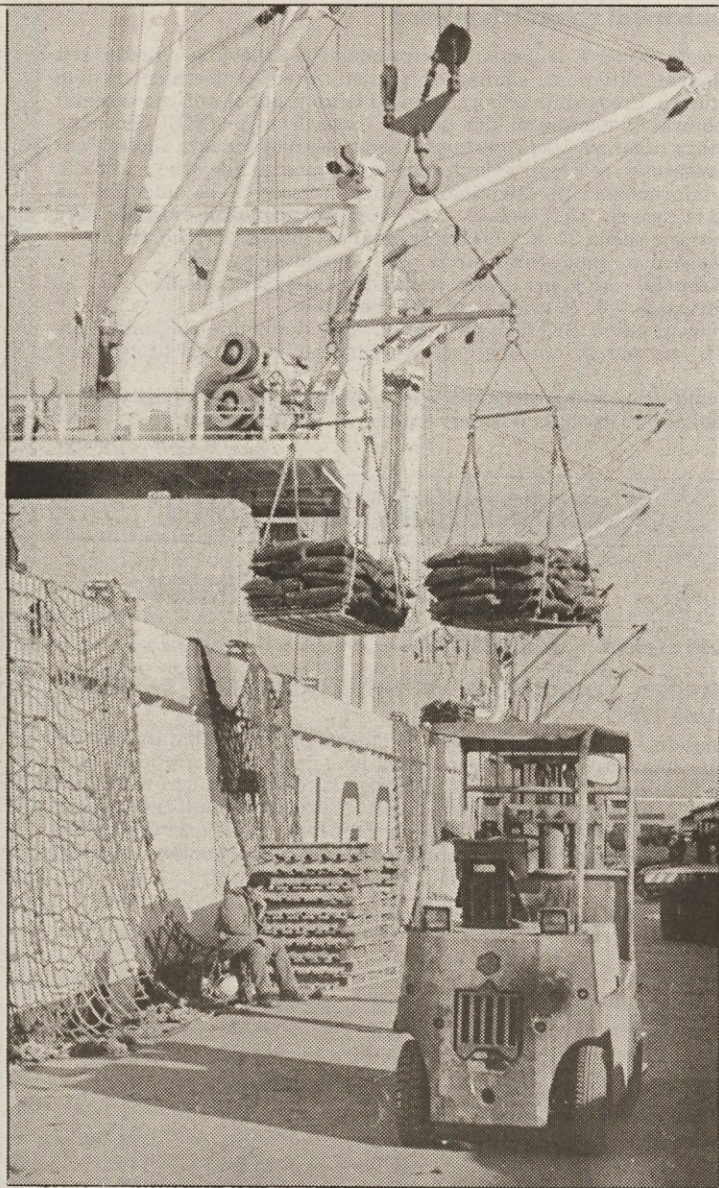
Ampak Jugoslavija, mnogonacionalna skupnost neenakomernih držav pač je in še narašča najprej na šestnajst, potem na dvajset članic. Prej smo živeli v državi s šestimi republikami in dvema pokrajinama, bomo zdaj v Evropi, ki se bo delila na prvo ligo razvitih in drugo ligo razvitih (kot predlaga Helmut Kohl) in na približno petindvajset držav?

V eni izmed vodečih držav Evrope (Sloveniji) se je torej dogodilo, da je odstopil krščanski demokrat (Peterle), se pravi vzorec vsega tistega, kar bi Evropa rada bila in si želi, da bi bila. Katoličani so nekoliko nadnacionalno usmerjeni. Zdaj pa bomo imeli Slovenci novo koalicijo levsredinske orientacije, seveda z jezikičkom na tehtnici – Zmagom Jelinčičem.

Ni važno, če nam je takšna Evropa všeč: zdi se pa, da Evropi ustrezajo krepki nacionalni voditelji. Evropa ne more tvegati, da bi se, potem ko je sezidana iz čvrstih nacionalnih držav, ne povezovala še naprej s krepkimi nacionalno poudarjenimi državami.

Kolikor se vam bo delo slabomumno: če se poglobljaj in branje med vrsticami in če malo pokombiniram, moram reči, zdi se mi, da bi Evropo lahko prepričala tudi Milošević in Tudjman, tadva še prej kot članice višegrajske skupine ali Romunija in Bolgarija. No, potem bomo v sladki Evropi, ki bo (v prenesenem pomenu, pa tudi zares) – malo prenapihnjena Jugoslavija.

TRGOVINSKA BILANCA ENAKA KOT LANI?

Tudi storitve, kot so prevozi preko naših železnic, cest in luke, lahko močno izboljšajo plačilno bilanco s tujino.

Trditve gospodarstva, izvozno naravnane kajpak, in pa makroekonomistov, češ da so tečaj tujih valut v primerjavi s tolarjem podcenjeni, dokazujejo tudi podatki Zavoda republike Slovenije za statistiko o zunanjetrgovinskih rezultatih v letošnjih prvih sedmih mesecih. Resda je gospodarstvo letos prodalo na tuje v prvih sedmih mesecih za 6,9 odstotka več kot lani v enakem času, toda tudi uvoz je bil večji za 4,1%. Še pomembnejše pa je, da se razlika med rastjo izvoza in uvoza že nekaj mesecev zmanjšuje, in če se bo tako nadaljevalo, zunanjetrgovinski deficit ob koncu leta ne bo kaj manjši od lanskoletnega ali pa ga bo celo presegel. Edina tolažba pri tem bo, da je zunanjetrgovinska menjava letos precej večja kot lani.

Letošnji deficit v višini 156 milijonov dolarjev je sicer še precej manjši od lanskega, ko je dosegel 246 milijonov dolarjev, vendar je tendenca naraščanja očitna. Največji deficit smo dosegli z državami EFTE in državami v spremi-

njanju (bivšimi vzhodnoevropskimi, razen z nekdanjo SZ) in neevropskimi članicami OECD. S temi državami smo trgovali tako, da smo tja prodali za skupno 410 milijonov dolarjev izdelkov manj, kot smo jih od njih kupili. Rešuje nas trgovanje z državami bivše Jugoslavije, kjer imamo presežek izvoza nad izvozom v vrednosti več kakor 253 milijonov dolarjev ter presežek v blagovni menjavi z državami Evropske skupnosti, ki je sicer bolj simboličen, v višini 13,6 milijona dolarjev.

Toda z deželami EU opravimo skoraj dve tretjini vse zunanjetrgovinske menjave, ta podatek pa povečuje vrednost presežka v njej v našo korist. Pomemben presežek je slovensko gospodarstvo ustvarilo tudi v trgovanju z državami bivše SZ, in sicer za 74,5 milijona dolarjev, zato pa je trgovanje z drugimi bivšimi članicami SEV prineslo kar 88,7 milijona dolarjev deficita. Izvoz v te države je letos celo manjši od lanskega, kljub podpisu sporazumov o brezcarinskem trgovanju s članicami Višegradske skupine, in

to za skoraj 15%, uvoz pa za petino večji.

Bilanco rešujeta, kot smo omenili, presežek v menjavi z državami nekdanje SZ in Evropske skupnosti ter velikanski presežek v menjavi z državami bivše Jugoslavije. Izvoz iz Slovenije vanje se je sicer povečal le za odstotek, zato pa je uvoz Slovenije iz teh držav upadel za 28,5 odstotka, in to je prineslo velikih 253 milijonov dolarjev presežka. Toda skrbeti bi nas moralo pešajoče trgovanje z eno naših najpomembnejših trgovinskih partneric – Hrvaško. S to deželo, ki je med kupci kar naš tretji partner, med prodajalci pa peti, se je letos kupčija zmanjšala pri našem izvozu za 9%, pri uvozu pa za 30%. Vsekakor pa izvoz na hrvaško povečuje takoimenovani maloobmejni promet, ko hrvaški občani kupujejo potrošniške dobrine v Sloveniji, kjer so ceneješe.

V letošnjem letu so nas odkrili Britanci, ki so kupili za 70% več naših izdelkov kot lani. Tako je Velika Britanija ena redkih razvitih držav, s katero imamo (kljub temu,

da smo tudi mi kupili za petino več britanskih izdelkov) pozitivno trgovinsko bilanco. Presežek v menjavi imamo tudi z Nemčijo (izvoz se je povečal za 11%, uvoz pa za pol odstotka). Ker je Nemčija naš daleč najpomembnejši trgovinski partner, zlasti ko govorimo o nakupih našega blaga (pri slovenskem uvozu Nemčija ni tako zelo pred ostalimi državami), je ta presežek zelo pomemben. Gre namreč za 215 milijonov dolarjev razlike, ki pomembno blažijo trgovinske deficite, ki jih imamo z večino razvitih držav. V večino držav, s katerimi trgujemo, smo namreč uspeli povečati izvoz, toda hkrati smo še občutneje več kakor lani od njih kupili.

Kakšna bo zunanjetrgovinska bilanca na koncu leta, je odvisno tudi od tečaja tolarja. Zadnji podatki kažejo rahlo izboljševanje tečaja v korist izvoznikov. Veliko vprašanje pa je, ali se bo povpraševanje po devizah dovolj okrepiło, da bo Banka Slovenije lahko bolj ugodila izvoznikom.

B. R.

NOVI PROGRAMI ZA PRESEŽNE DELAVCE

V mirenski tovarni opreme TOM so 161 delavcev, skoraj polovico zaposlenih, prerazporedili med trajne presežke, vendar ne zato, da bi jih počasi odpustili, ampak da bi jih prešolali za zaposlitev pri novih proizvodnih programih, ki jih nameravajo uvesti. Tako poroča Dolenjski list, ki dodaja, da podjetje pričakuje še pomoč ministrstva za delo pri finansiranju programov. Poroča pa tudi o izjavi direktorja TOM-a Janeza Dulca, da bodo v podjetju potem, ko bodo vsi dodatni programi stekli, morali zaposliti še kakšnega delavca več, ne pa da bi katerega odpustili. Podjetje je sicer v lasti Sklada za razvoj. Trenutno je največji partner TOM-a novomeški Revoz, za katerega v mirenskem podjetju šivajo sedežne prevleke za cilo in petico, za Adrio Ca-

ravan pa blazine in sedežne garniture. V bodoče naj bi šivali tudi prevleke za tvinga in golfa.

Vodstvo podjetja poudarja, da bi za pokritje stroškov raz-

voja novih programov potrebovali kakih 40 milijonov tolarjev, a tega bremena iz dohodka redne proizvodnje ne zmorejo. Posojila pod ugodnimi pogoji za podjetja njho-

vega ranga (se pravi v skladovi lasti) pa niso dosegljiva.

Zaradi vseh naštetih finančnih zagat in zato, ker bi podjetje moralo nadomestne programe usposobiti za redno proizvodnjo že do konca tega leta, je izjavo vodstva, da ne bodo odpuščali, pač pa celo še najemali nove delavce, mogoče jemati z merico dvoma. Bi pa bila velika škoda, če podjetje ne bi uspelo novih programov razviti do redne proizvodnje.

B. R.

NAREJENO V SLOVENIJI

Na četrtem sejmu Slovenski proizvod – slovenska kakovost, odprt je od petka, 23. septembra, do torka, 27. septembra, se bo za podelitev znaka SQ (slovenian quality – slovenska kakovost) potegovalo 136 izdelkov, ki jih je poslalo 57 podjetij. Za znak, ki je promocijske narave – po besedah predsednika Združenja za SQ Petra Oreharja naj bi hkrati dvigoval slovensko samozavest in opozarjal na kakovost slovenskih izdelkov – tujini – se lahko potegujejo tudi izdelki, v katere je vložena več kakor 50 odstotkov domačega materiala, domačega znanja ali izdelave. Znaki SQ so trije. Modrega

dobe izdelki, ki dokažejo slovensko poreklo, zlatega izdelki, ki se poleg tega ponašajo tudi s preizkusom kakovosti (atestom), zelene pa komisija nekako formalno podeli vsem prijavljenim izdelkom, katerih proizvajalci se ponašajo s certifikatom o pridobljenem standardu ISO 9000. V treh letih, od kar ta sejem poteka, so na njem podelili 381 modrih, 67 zlatih in 11 zelenih znakov SQ. Letošnja bera utegne biti zlasti med zelenimi znaki veliko obilnejša, saj je nedavno tega že 51. slovensko podjetje, in sicer Kranjski Merkur, pridobilo certifikat o standardu ISO 9000.

B. R.

Železarna Štore na kocki

V času, ko so Slovenske železarne vodili direktorji g. Cetinski (v.d.), g. Aplenc in g. Ocvirk, sem bil predsednik sindikata v Tovilu, enem od podjetij SZ, obenem pa tudi član koordinacije sindikatov SZ. Kot član koordinacije sem večkrat sodeloval na skupnih sestankih z vodstvom SZ in zgoraj omenjenimi direktorji, na katerih smo obravnavali, ali bolj natančno, na katerih smo bili seznanjeni s poslovno uspešnostjo (neuspešnostjo) ter projekcijo prihodnosti SZ v celoti in vsakega podjetja v sklopu SZ posebej. Merilo uspešnosti posameznega podjetja iz SZ v celoti je bila »bilanca uspeha«, ki je po isti metodologiji bila narejena za vsako podjetje posebej za vsak kvartal. Za projekcijo prihodnosti so bile ob bilanci pomembne še študije tujih in domačih strokovnjakov. Po besedah zgoraj naštetih direktorjev so bila različna podjetja v sklopu SZ v različno težkem položaju in gotovo nobeno brez podpore države

ni imelo realne možnosti za preživetje.

Zanimivo je to, da se je slika ogroženosti neprestano spreminjala. Včeraj perspektivno (z minimalno možnostjo za preživetje) podjetje je jutri bilo brez vsake možnosti in obratno.

Kako je bilo možno sliko tako hitro spreminjati, vam bom skušal razložiti na primeru Tovila, verjamem pa, da so se tudi drugod dogajale iste stvari.

Leta 1991 je vodstvo (beri glavni direktor) Tovila na predlog zunanje svetovalne organizacije, po neuspešnem prvem polletju in po izgubi v letu 1990, v enem mesecu dvignilo cene naših izdelkov za približno 100 odstotkov. To je bilo mogoče zato, ker smo večino naših izdelkov prodajali stalnim kupcem, s katerimi smo imeli sklenjene letne pogodbe, v katerih je bilo med drugim zapisano, da veljajo cene na dan dobave. Prej kot so kupci dojeli, kako nesramno smo (so) dvignili cene (ne se je dogajalo v času visoke inflacije), je bil tretji kvartal za nami. Ker so se vhodni stroški v tretjem kvartalu povečali za približno 30% in realizacija za približno 100%, so bili rezultati fantastični. Ne glede na to, da sem upravni odbor in takratnega direktorja SZ g. Aplenca opozarjal na to, kako so rezultati doseženi in na mogoče posledice takega ravnanja, je g. Aplenc v vzgled drugim podjetjem v sklopu SZ predstavljal

uspeh Tovila in Tovilovega direktorja.

Najbrž ne boste presenečeni, ko vam povem, da se je proizvodnja v četrtem kvartalu več kot prepolovila, še bolj pa se je zmanjšala prodaja. Bilanca za leto 1991 je bila porazna. Nekateri naši kupci so začeli vijake uvažati ali kupovati pri uvoznikih. Tako smo ob izgubi jugoslovanskih trgov dobili še konkurenco v Sloveniji.

G. Aplenc je za strežitev potreboval približno pol leta in je upravnemu odboru predlagal zameno prej toliko hvaljenega in »uspešnega« direktorja, Tovila pa spet vrstil med brezperspektivna podjetja SZ.

V treh letih in pol, kolikor sem bil zaposlen v Tovilu, se je Tovil nekajkrat vzpenjal in povzpel do vrha lestvice »uspešnih« podjetij SZ, na tak ali drugačen način.

Zato razumem ogorčenje delavcev in sindikata Železarna Štore ob izjavi g. Hujsa, predsednika upravnega odbora Koncerna SZ, da »je treba štorsko železarno takoj zapreti«. Razumem tudi, zakaj ne verjamejo oceni glede perspektivnosti Štor.

Več analiz primese več različnih rezultatov, skoraj vsaka pa skuša ugoditi naročnikom. Predvsem pa si želim, da bi recesijo preživele vse tri železarne, in ne, da bi eno reševali na račun druge.

Jože Vuk,
Ljubljana, Polanškova 2

ENOSTAVNA POSLOVNA KNJIGA

Upokojenec Edvard Ličen z Bleda je na ustrezna ministrstva poslal predlog, naj bi obrtniki v bodoče vodili le eno poslovno knjigo, tisto, ki jo je napisal in avtorsko zaščitil sam. Znani so letošnji protesti obrtnikov zavoljo odločitve vlade, da morajo obrtniki voditi več poslovnih knjig, kot so jih do letošnjega leta. To spremembo naj bi uveljavili sredi

leta, vendar so jo odložili do konca leta zavoljo srditih protestov obrtnikov. Vlada je z več poslovnimi knjigami hotela povečati nadzor nad pretakanjem denarja in dohodka skozi obrtne dejavnosti, obrtniki pa so brenili, da zaradi tega vlada pri davkih ne bo nič na boljšem, le obrtniki bodo porabili bistveno več časa in denarja za vodenje no-

vih knjig.

Ličen zdaj ponuja vladi in obrtnikom eno samo poslovno knjigo, ki bo zajela vse pomembne podatke o poslovanju obrtnikov, tako da bodo sami, pa tudi vlada, vsak trenutek lahko vedeli, kako poslujejo. Pa tudi bančnikom bi lahko služila kot referenca za oceno kreditne sposobnosti obrtnika, če bi ta prišel po posojilo... Obrtniki bi takšno knjigo lahko vodili sami, brez dodatne strokovne pomoči, za to opravilo pa bi porabili vsaj 70 odstotkov manj časa, kot bi ga morali za vodenje knjig, ki jih je hotela uveljaviti vlada. Na potezi so zdaj ministrstva.

B. R.

KNJIGA ESEJEV,
KI SO RAZBURJALI...

Spomenka Hribar: **SVITANJA**

Spomenka Hribar v zbirki esejev Svitanja, nastalih v razponu od leta 1979 do danes, odpira nov dvogovor z bralci, tvega nove nespornosti, se spušča v svojevrstno avanturo. Boj za vrednote, Avantgardno sovraštvo in sprava, Nujnost razglasitve konca državljanske vojne, Preteklost v parlamentu, Zaustaviti desnico, Čas za politično spravo, Zakaj me sovražite, tovariši, Živa legenda so med esejji, ki ponovno razburjajo slovensko politično in kulturno srenjo.

Knjigo Svitanja lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Dalmatinova 4, Ljubljana, ali po telefonu 321-255, 1310-033, ali po faksu 311-956.

Cena: 1900 SIT, s 5-odstotnim prometnim davkom 1995 SIT.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige SVITANJA.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek naročnika: _____

1. Račun bomo poravnali v zakonitem roku

2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

Naročeno dne: _____

Žig

Podpis naročnika

TRŽNI INŠPEKTORJI VLADNI USLUŽBENCI

Pripravljen je nov zakon o tržni inšpekciji, ki naj bi zamenjal starega, še jugoslovanskega, iz leta 1974 in prinesel več tržnega reda. Bistvene spremembe, ki naj bi jamčile uspešnost na novo organiziranih inšpektorjev: le-ti bodo imeli večja pooblastila, kazni za kršitelje bodo strožje, inšpektorji pa bodo poslej vsi državni uslužbenci in ne več tudi občinski. Skratka, inšpektorji bodo dobili več moči in s tem tudi več veljave, bodo pa morali sami najkasneje v sedmih letih po uveljavitvi zakona opraviti lastne pomanjkljivosti, se pravi prenizko izobrazbo. Inšpektorji bodo morali namreč vsi imeti visoko izobrazbo, zdaj pa jih več kakor polovica dosega le višjo.

O tem, da se morajo okrepiti tudi »žandarji«, kadar je »ravbarjev« preveč, vedo tudi otroci, kadar se igrajo priljubljeno igro. V Sloveniji se je po spremembi političnega in gospodarskega sistema število podjetij neizmerno povečalo, okrepilo pa se je tudi poslovanje »na črno«. Inšpektorji, v zadnjih treh letih se njihovo število ni povečalo, so se znašli pred skoraj nepregledno množico podjetij in poslovnih žev, ki vsi kajpak niso niti prebrali vseh predpisov, kaj šele, da bi se jih do potankosti držali. Število pritožb potrošnikov in vsako leto več prijav, ki jih opravijo inšpektorji, ter ovadb dokazuje, da stari predpisi novim idejam niso več kos in da je treba storiti vsaj dvoje: izostriti predpise in povečati nadzor.

Novi zakon, tako menijo predlagatelji, bo dosedanje zakonske slabosti odpravil. Inšpektorji bodo nanovo organizirani: nič več ne bo občinskih inšpektorjev, vsi bodo zaposleni pri Tržnem inšpektoratu Slovenije, ta pa bo delal v okviru ministrstva za ekonomske odnose in razvoj. Vsi

tržni inšpektorji naj bi imeli visokošolsko izobrazbo, kandidati za inšpektorja bo moral poleg tega imeti vsaj pet let delovnih izkušenj in opraviti bo moral strokovni izpit. Imenoval jih bo minister, na predlog glavnega inšpektorja ter ob soglasju vlade. Vlada namerava postopno tudi bolje opremiti inšpektorje: z avtomobili in računalniki, nemara pa jih bo tudi plačala bolje, kot so plačani zdaj. Inšpektor, ki ima denimo deset let službe, zasluži okoli 70 tisočakov mesečno neto, in ker jih je samo 113 v vsej državi, mora vsak med njimi v povprečju pregledati po 889 registriranih gospodarskih subjektov.

Inšpektorji bodo imeli po novem zakonu tudi precej večja pooblastila. Lahko bodo izdali ustno in takoj veljavno odločbo o prenehanju dejavnosti, če bo to kajpak terjal položaj. Pritožba na tako odločbo izvršbe ne bo zadržala. Tudi roki, v katerih bodo inšpektorji terjali od kršiteljev določene poprave, bodo krajši. Če bo kdo opravljal dejavnost v znanju neprimernih prostorih in z neprimerno

opremo, bo inšpektor lahko opravljanje te dejavnosti prepovedal in tudi v tem primeru pritožba ne bo zadržala izvršitve odredbe. Povsem razumljivo je, da bo inšpektor lahko takoj zaprl podjetje, če »podjetnik« ne bo imel dovoljenja za opravljanje svoje dejavnosti.

Inšpektorji bodo lahko predlagali odvzem premoženjske koristi, pridobljene s prekrškom, lahko bodo predlagali odvzem razlike med predpisano in višjo ceno izdelka. Če bo kdo prodajal blago, za katerega ne bo imel dokumentov dobavitelja, bo inšpektor lahko tako blago

zasegel. Ta ukrep je kajpak najbolj naperjen proti prodajalcem na črno, preprodajalcem itd.

Kazni za kršitelje novi zakon neusmiljeno povečuje. Pravna oseba, ki bo prekršila temeljna zakonska določila, bo kaznovana z milijonom tolarjev kazni, odgovorna oseba s 100 tisoč, prav toliko pa tudi posameznik.

Kako se utegne novi zakon o tržni inšpekciji poznati v žepih davkoplačevalcev? Predlagatelj trdi, da neposrednih posledic za proračun naj ne bi bilo, pristavlja pa v isti sapi, da bo treba vsako leto v državni blagajni zagotoviti dodatnih 177 milijonov tolarjev za plače, nakup opreme in druge materialne stroške. Za novo opremo pa namerava vlada potrošiti v treh letih še 60 milijonov tolarjev: za 35 novih avtov ter za računalniško opremo.

Povzel B. R.

Ko so nekoga vprašali, kaj je najredkejša na svetu, je odgovoril: »To, kar pripada vsem, to pa je zdrava pamet.«

Giacomo Leopardi

Bolj ko so bila podjetja v preteklosti izpostavljena prepihu, manj zdravljenja potrebujejo danes.

Franci Čeč

Cenzura ne more preprečiti niti ene nevarnosti, ki bi bila večja od nje same.

Karl Marx

Tistemu, ki vam prevzame ženo, se boste najbolje maščevali, če mu jo prepustite.

Sacha Guitry

DELAVSKA HRANILNICA, d. o. o.
Ljubljana, Dalmatinova 4

Nudi od 1. 9. 1994 naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim, dobrodelnim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam

Nove obrestne mere na revalorizirano osnovo

Revalorizacijska stopnja za SEPTEMBER 1994 znaša 1,1% mesečno, preračunano na letni nivo 14%.

PASIVNE OBRESTNE MERE ZA BANČNE VLOGE:

	MESEČNE	LETNE
vezane vloge do 30 dni	0,80%–1,10%	10,86%–14,00%
vezane vloge nad 30 dni	1,51%	19,70%
vezane vloge nad 60 dni	1,59%	20,84%
vezane vloge nad 90 dni	1,67%	21,98%
vezane vloge nad 180 dni	1,75%	23,12%
vezane vloge nad 365 dni	1,91%	25,40%

PONUDBA ZA PRIVATNE OSEBE:

Za vezane vloge

	MESEČNA OBRESTNA MERA	LETNA OBRESTNA MERA
do 30 dni	1,18%	15,14%
od 30 do 90 dni:		
do 100.000,00 SIT	1,59%	20,84%
od 100.001,00 SIT		
do 500.000,00 SIT	1,67%	21,98%
nad 500.001,00 SIT	1,75%	23,12%

POSOSILNA PONUDBA

kratkoročna posojila privatnim osebam: z rokom vračila 6 mes.	2,52%	35%
---	-------	-----

Kratkoročna posojila lahko dobijo delavke in delavci, člani tistih sindikatov, ki svoja sredstva varčujejo v hranilnici.

POSTANITE SOLASTNIK DELAVSKE HRANILNICE TUDI VI
POHITITE TER VARČUJTE SVOJA SREDSTVA V VAŠI DELAVSKI HRANILNICI
USTVARITE MOŽNOST, DA BODO ČLANI VAŠEGA SINDIKATA LAHKO DELEŽNI STORITEV DELAVSKE HRANILNICE

NAŠE GESLO JE – KAKOVOST SO LJUDJE!

NAŠ ŽIRO RAČUN JE 50101-625-7316

Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 37

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmožljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/1310033, int. 384, 385, 061/326982 ali 322975; naš telefaks je 061/326982 ali 317298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris.

Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

1. POČITNIŠKI APARTMAJI V PIRANU – sodobno opremljeni za dve ali štiri osebe, 85 oz. 100 DEM dnevno. Termini po 22. 9.
2. POČITNICE NA POKLJUKI V DVO-ALI ŠTIRIPOSTELJNIH APARTMAJIH od 20. septembra do 1. oktobra. Cene: veliki ap. 56 DEM, mali ap. 37 DEM v tolarški protivrednosti. Termini vsako soboto. Turistična taksa ni vključena.
3. POČITNIŠKI DOM V BOHINJU – šest ap. za štiri in dva za osem oseb, cena 60 oz. 120 DEM za večjo enoto. Termini od 22. 9. dalje. Mansardni apartma 50 DEM.
4. APARTMAJI V NASELJU PICAL, APARTMAJI LUNA

	Ap. za 3 osebe	CENE za 4 osebe	za 6 oseb
PICAL	59 DEM	66 DEM	79 DEM
LUNA	42 DEM	49 DEM	

POLPENZION

Hotel Kristal	45 DEM v 1/2 sobah
Hotel Neptun	39 DEM v 1/2 sobah

5. GARSONJERE V ČERVARJU – za štiri osebe, opremljena kuhinja, cena 48 DEM. Posamezni termini v septembru.

6. HIŠICE NA ROGLI – za štiri osebe, termini 7 ali 10 dni, cena dnevnega najema 58 DEM. Prosto po 25. 9.

7. KOPE – garsonjere za 4 osebe, termini od 26. 9. dalje, cena 35 DEM.

8. Postavitve prikolic na VRANSKEM – brezplačna uporaba bazena. Celotna najemnina prostora 500 DEM, možnost shranjevanja prikolic preko zime.

ŠOLA V NARAVI

Organizatorje šole v naravi obveščamo, da imamo v mesecu septembru prosta dva počitniška doma z do 100 ležišči. Cena za polni penzion je 35 DEM.

TERME ZREČE

PETDNEVNI POČITNIŠKI PAKET	300 DEM, POLNI PEN.
DESETDNEVNI POČITNIŠKI PAKET	530 DEM, POLNI PENZ.

Pokličite po telefonu 063/762451.

KMEČKI TURIZEM »Pri Marti«, Drbetinci, 15km od Ptuja. Gostišče ima 60 sedežev, primerno za slavlja, sindikalne izlete, individualne obiske.

Narava je za uživanje

Piše: Andrej Ulaga

Z Uredbo o zavarovanju samoniklih gliv, ki je začela veljati v začetku letošnjega junija, smo napravili nov korak na področju prizadevanj za ohranitev dragocene naravne dediščine. Vlada je omenjeno uredbo sprejela na podlagi zakona o varstvu okolja in z namenom, da bi samonikle glive zavarovali pred nekritičnimi nabiralcami gozdnih sadežev in ohranili biološke raznovrstnosti in naravno ravnotežje. No, malce pozno, vendar bolje danes kot jutri. Sedaj imamo lahko vsaj malce upanja, da bodo tudi naši zanamci

še uzrli kakšen lep gozdni sadež. Lisičko, ajdovčka, karželjna, dežnikarico...

Velika zamuda za uredbo o zavarovanju gob kaže na izrazito pomanjkanje posluha za vrednote naravne dediščine. Očitno nam še ni prodrlo v zavest, kako dragocena je lahko neokrnjena narava. Še posebno v naši lepi Sloveniji, ki ima zaenkrat še vse možnosti za razvoj turizma visoke kategorije. Osnova za turizem višje kategorije pa je kakovostna ponudba, njen najpomembnejši del pa je prav ohraneno naravno okolje.

Ja, kjer se gredo turizem, kjer mlajto lepe denarce na račun tujih in domačih gostov, prav nič ne slepomišijo, ko gre za varovanje narave. Strogi so, zelo strogi. In dobro vedo zakaj. Na Maldivih, zelo mikavnem otočju v Indijskem oceanu, kjer morje spominja na poln akvarij in dobesedno mrgoli najrazličnejših rib, turist ne sme namakati trnka. Lahko pa si nadene podvodno masko in opazuje življenje pod seboj. Podobno je v Rdečem morju. Tudi tu je nepopisno veliko življenja, vendar gorje nepridipravu, ki ne bi spoštoval predpisov in si zaželel kakšno slastno ribico. Narava je tu za gledanje, uživanje in ne ravbanje. In dokler bo takšna, kot je, bo zanimiva za obiskovalce. Ko bo življenje osiromašeno, podobno kot v večini držav, ki so nekoč imele kaj pokazati, tudi turistov ne bo več.

V sosednji Italiji, denimo, ki ima že zelo osiromašeno morje, namenja država precej denarja, da imajo ribiči svoje barke privezane ob pomolih in ne šarijo po morju. Pametneje plačevati nedelo kot uničevati naravo. Ja, imajo pa v Italiji še vedno nekaj lepega gozda. In dobro zaščitenega. Že vedo zakaj. Za nabiranje gob je tu potrebno posebno dovoljenje. Verjetno ne zaradi lepšega. Na avstrijskem Koroškem pa velja prepoved nabiranja gob deset mesecev na leto, vse od 1. septembra do 30. junija. Pri tem kajpak ne gre za kdo ve kakšno pretirano strogost, temveč zgolj za ščepec zdravega razuma in spoštovanje tega, kar človeku še nudi narava.

Ni kaj, sleherno razglabljanje, ali je treba z zakoni in uredbami poskrbeti za ohranitev naravnega ravnotežja, je, brez ovinkov povedano, precej slaboumno. Veljalo pa bi se pošteno zamisliti nad tem, kako zastavljene cilje tudi urediti. Če bo ostala uredba o omejitvi nabiranja gob zgolj na papirju, seveda ne bo dosegla svojega namena. Poletje je namreč pokazalo, da je v zvezi z omejitveno uredbo še precej nejasnosti in veliko nedorečenega, kar močno otežuje delo vseh, ki naj bi stopili na prste ljudem, ki pustošijo gozdove in travnike. Velja torej znova zavhati rokave, uredbo doreči in nejasnosti razčistiti. V korist velike večine nas, predvsem pa v korist naših zanamcev. Ni je lepše dediščine od neokrnjene narave, mar ne?

PONUDBA V MESECU SEPTEMBRU

Prikolice v Luciji, Belvederju, Ankaranu, Fiesi, Koversadi, cena 45 DEM.

STANOVANJA v Novigradu, Dajli, Barbarigi, Maredi.

B SEJEMSKA PONUDBA

1. MILANO MODIT, tridnevni ogled mednarodnih sejmov MODE od 30. 9. do 4. 10. CENA 360 DEM.
2. IMEGA MÜNCHEN, prehrabeni sejem z obiskom OKTOBERFESTA od 18. do 22. 9. Dvodnevni avtobusni ogled 210 DEM.
3. BUREAU 94 BRUSELJ, sejem pisarniške opreme, pisarniških strojev, računalnikov od 21. do 28. 9. Štiridnevni obisk z avionskim prevozom 1390 DEM.
4. MILANO, sejem orodjarskih strojev od 29. 9. do 4. 10. cena tridnevnega ogleda 360 DEM.
5. HOGATEC 94 DÜSELDORF, sejem hotelirstva in gastronomije od 10. do 14. oktobra. Štiridnevno potovanje z letalom 1340 DEM.
6. LINZ, avstrijski strokovni sejem RAČUNALNIK IN PISARNA od 6. do 8. oktobra. INFORMACIJE SALZBURŠKI SEJEM.
7. ESSEN SECURITY od 11. do 14. oktobra. Štiridnevni obisk z vlakom, avionom 1350 DEM.
8. DÜSELDORF GLASTEC, sejem opreme, strojev in izdelkov steklarke industrije od 1. do 5. 11. Štiridnevni obisk 1350 DEM.
9. CODEX LAS VEGAS, največji računalniški sejem od 14. do 18. novembra. Cena osem dnevnega potovanja 2.395 USD.
10. DÜSELDORF MEDICA, sejem zdravniške prakse in bolnišnic od 16. do 21. novembra. Štiridnevno potovanje 1350 DEM.
11. SKI EXPO LJUBLJANA od 29. 11. do 4. 12

1. EVROPA POTOVANJA V TUJINO

ŠPANIJA	5 dni	383 DEM
	8 dni	341 DEM
	6 dni	329 DEM
ŠPANIJA	4 dni	335 USD
	8 dni	580 USD
2. DALJNI VZHOD		
BALI novoletni program	11 DNI	1995 USD
SINGAPUR NOVEMBER, JANUAR 95	13 DNI	1690 USD
PEKING 11. NOVEMBER	8 DNI	1295 USD
TAJSKA SKUPINE 16 OSEB	10 DNI	1490 USD

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Počitniške hišice v ČATEŽU, ATOMSKIH TOPLICAH ali MORAVSKIH TOPLICAH.

Vabimo vas, da nam posredujete ponudbe za novoletne praznike.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 20 dni pred odhodom za že rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4000 tolarjev, pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. V primeru, da naše napotnice ne prejmete sedem dni pred odhodom, nas nujno pokličite. Reklamacije v skladu s turističnimi uzmanci razrešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar,
direktor Borze

FANT, KI SE NI PREDAL

Tistega dne, ko smo obiskali družino Mrak iz Kranja, je deževalo kot iz škafa. Med zavesami dežja smo komajda našli pravi stanovanjski blok. Družina je ravno poobedovala, ko smo stopili skozi vrata. Sin Andrej, katerega smo obiskali, nas je že pričakoval. In tako je nastala življenjska zgodba enega redkih izobražencev – cerebralcev, ki ima že od rojstva neozdravljivo bolezen, cerebralno paralizo, a je kljub temu v življenju veliko dosegel. Danes je star 25 let, končal je fakulteto za organizacijske vede v Kranju in se vpisal na tretjo stopnjo. Ob neizmerni ljubezni in pomoči obeh staršev in vseh tistih, ki so mu stali ob strani.

»Golo življenje smo mu rešili, kar bo več, ste lahko samo srečni. Tako so mi rekli pred 25 leti, ko se mi je rodil drugi sin Andrej.« je povedal oče Adolf Mrak. A sedaj sedi Andrej med nami, končal je gimnazijo v Kranju, obvlada računalnik, ob koncu leta bo končal pripravniški staž. Starša sta upravičeno ponosna nanj, Mama, zgarana, vsa drobna in tiha, s sklenjenimi rokami v naročju, ne govori veliko. Pred mesecem dni se je upokojila, prej pa je delala v Iskri Števecih kot spajkarica, navadna delavka. Oče daje vedeti, da je glava družine: pónosno sedi na stolu, s prekrižanimi nogami. Zaposlen je v telefonski centrali v Iskri Telekom. Hčerka je pravkar prišla iz šole, obiskuje tretji letnik gimnazije, najstarejši sin pa je že na svojem.

Najtežji del poti je za njimi. A za to je bilo potrebno veliko volje, dela, potrpljenja, odrekaj. Še posebej je bilo pomembno sodelovanje obeh staršev in seveda Andreja samega, ki ima neizmerno voljo do življenja. Oče in mati sta praktično večino svojih zadnjih 25 let posvetila predvsem drugemu sinu in mu stala ob strani v dobrem in v slabem. Andrej je samostojen, pomagati si zna sam. Sam pravi ta-

kole: »Sedaj vem, da lahko prehodim vsako pot, na katero se podam z dovolj odločnosti in samozavesti. Nikdar več ne napravim prvega koraka z bojaznijo, da bom stopil v prazno. Vem, da so na vsaki poti ovire, ki jih je treba pre-

Jasno mi je bilo, da bo treba k njemu pripeljati vse znanje, najti način, kako mu omogočiti, da se bo lahko razvijal.«

Prvega pol leta ni bilo nobenega uspeha. Le-ta je prihajal počasi, stopnično za stopnično. Ko je imel Andrej dve

naučila govoriti, pri treh letih mu je manjkalo še polovico glasov. V petem razredu je že vozil kolo, zdravnica Veličkovičeva ga je naučila plavati. Skratka, karkoli so si zamislili, je fant za tisto stvar že pokazal veselje in uspelo je. Fant ima neverjetno življenjsko voljo.

Ko je bil kot otrok doma, se je od jutra do večera igral z lego kockami, v šestem razredu je dobil računalnik. Mrakovi so si ob Andreju na-

Ko sem odhajala, so mi stisnili v roke drobno knjižico z naslovom »Drugačen od drugačnih«, ki jo je napisal Andrej Mrak. Iz nje objavljamo naslednji odlomek:

Stojim na pomolu in zrem v brezmejno morje. O globokih morskih vodah ne vem veliko, vem le to, da bi rad zaplaval, zaplaval v brezmejne vode. Ali je morje mrzlo ali toplo? Kakšne nevarnosti so sredi morja? Ali so morski tokovi veliki, se jim bom lahko upiral ali me bodo odnesli s seboj? Ne vem. Bom kdaj izvedel? Kdo sem jaz! Ali znam plavati? Še nikoli nisem plaval v globokih vodah daleč stran od obal, kjer ni tal pod nogami. Bom utonil, če sedaj skočim v globino? Že mnogokrat sem plaval ob obali, kjer sem lahko preprosto stopil, ko sem se utrudil. Večkrat sem že nameraval zapustiti plitvino, a kaj ko se tako hitro utrudim, zbal sem se in priplaval nazaj na obalo. Rad bi plaval v brezmejnih vodah, rad bi izvedel, kaj je onkraj obzorja. Vem, če ostanem na trdni obali, ne bom nikoli izvedel. Nihče mi ne more povedati, kako je tam onkraj.

magati. Vem, da so padci, in vem, da se vedno znova pobereš še bolj utrjen.«

Kako pripeljati znanje

»Zame je bilo najhujše takrat, ko je bil star eno leto in so zdravniki v Ljubljani rekli, da ne bo nič iz njega,« je rekla mama.

Oče pa: »Sam pri sebi sem takrat sklenil, če bo otrok pokazal zanimanje, mu bomo pomagali, bomo to izkoristili.

leti in pol, so ga po dvakrat in večkrat na dan vozili v kranjski zdravstveni dom: enkrat k fizioterapevtu, drugič k logopedu, tretjič k defektologu. Družini Fister in Veličkovič, od koder sta bila defektolog in nevrolog, sta jim stali ob strani. Kranjska skupina zdravstvenih delavcev jim je vseskozi pomagala. Anka Colnar, fizioterapevtka, je fanta praktično naučila hoditi, ravno pri njej je, star tri leta, shodil. Darinka Milek ga je

Pri Mrakovih doma: Andrej je najraje za računalnikom.

Marija Frančeskin

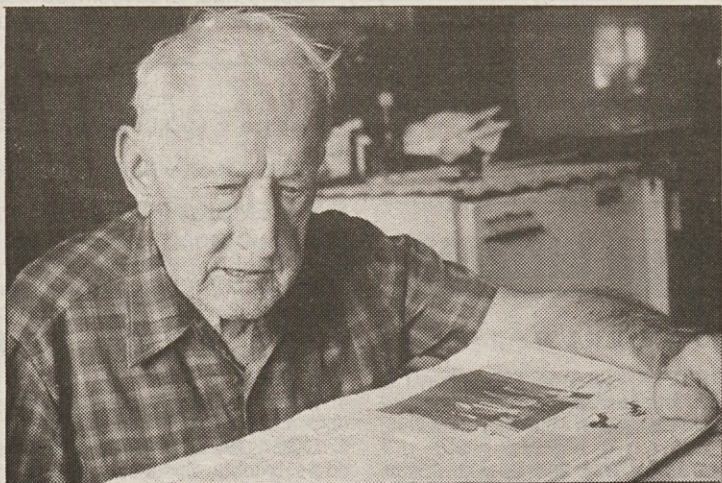
DODATNO ZAVAROVANJE ZA STAROST

Na republiškem zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje teče projekt uvajanja prostovoljnega pokojninskega zavarovanja za dodaten obseg pravic. Do konca leta bodo zaključili vse dejavnosti, ki so potrebne za uvedbo takšnega zavarovanja, prvega marca prihodnje leto naj bi začeli sklepati prve zavarovalne pogodbe.

To bo prvo pokojninsko zavarovanje pri nas, ki bo temeljilo na prostovoljnem varčevanju prihrankov za čas starosti. Kot je na seji upravnega odbora ZPIZ povedal Peter Filipič, direktor skladov v ustanavljanju, nameravajo vpeljati tri vrste prostovoljnega pokojninskega zavarovanja, in sicer dodatno starostno pokojnino, dodatno družinsko pokojnino ter dodatno invalidsko pokojnino. Akti zavarovanja za dodaten obseg pravic, kot so pravilnik, pogoji in pogodba za sklepanje zavarovanja, bodo znani prihodnji mesec, skupščina pokojninskega zavoda pa jih bo sprejela predvidoma v novembru.

V javnost je pricurjalo le nekaj splošnih značilnosti. Bistvo dodatnega zavarovanja je v tem, da bodo zaposleni, ki se bodo upokojili, dobili eno pokojnino iz obveznega in eno pokojnino iz dodatnega zavarovanja. Namen dodatnega zavarovanja je v tem, da zavarovancu nadomesti razliko med plačo in prihodnjo pokojnino, ki bo seveda občutno nižja. Denimo, če je naša plača v vrednosti tisoč mark in bi naša pokojnina znašala 600 mark, se lahko zavarujemo za izpad dohodka v višini 400 mark.

Sistem bo temeljil na plačevanju premij, ki se bodo vpiševale v finančno kartico zavarovanca, kjer se bodo obrestovale in revalorizirale. Kakšne bodo obresti, zaen-

krat še ni znano. Za dodatno pokojnino bo treba plačevati premije najmanj pet let. Najnižja dogovorjena mesečna premija naj bi znašala 35 odstotkov najnižje pokojninske osnove, to pa je 13000 tolarjev.

Vsakdo, ki se bo za takšno dodatno zavarovanje odločil, bo že ob sklenitvi pogodbe vedel, kolikšno dodatno pokojnino bo dobil za vplačano premijo. Pri dodatni starostni pokojnini bodo ponudili dve možnosti: z vračanjem nasledniku ali brez tega. Tisti, ki se bodo odločili za drugo možnost, se pravi, da bodo vplačani denar v primeru smrti, še preden bodo dobili pokojnino, pustili skladu – bodo plačevali za približno 20 odstotkov nižje premije.

Kot je dejal Viktor Franger, vodja sklada, njihovo ciljno prebivalstvo niso upokojenci, ampak sedanji zaposleni, še zlasti tisti z višjimi dohodki. Da bi bilo to zavarovanje za sklad rentabilno, bodo morali pridobiti vsaj 30.000 zavarovancev. Sklad bo praktično »zrel« šele čez 17 let, ko bodo prihodki in odhodki uravnoteženi.

Kdor se bo odločil za dodatno pokojninsko zavarovanje, si bo zagotovil dodatno

membu sedanjega sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja zagotavljala bodočim upokojencem le preživetje. Država prav gotovo računa na zniževanje prispevnih stopenj, ki naj bi razbremenile gospodarstvo. Socialno varnost za na stara leta si bodo morali tako kupovati zaposleni sami.

Po izračunih, ki so jih napravili na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, dobijo današnji upokojenci s pokojnino približno trikrat toliko, kot so svojčas vplačali s pokojninskimi prispevki. Tisti, ki so rojeni po letu 1945 in so danes aktivni zavarovanci, pa za pokojnino lahko pričakujejo le še 60 odstotkov od vplačanih prispevkov. Višjo pokojnino si bodo morali kupiti sami. Če bodo imeli denar, seveda. Veliko socialno razslojevanje se nam tako obeta tudi na področju pokojninskega zavarovanja. O tem bi morali povedati svoja stališča tudi sindikati.

M. F.

BEDA V SLIKI

Brezup begunskega vsakdana

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Okvare sluha lahko prepečimo

Mnogokrat se vprašamo, kaj naj delavec sam ukrene, da ne bi prišlo do tako hudih posledic, ko je potrebna invalidska ocena. Začeti moramo že pri nekajkrat omenjeni poklicni usmeritvi. Vsak od nas mora vedeti, da tisti, ki ima okvarjen sluh, ne sme delati v ropotu. To moramo upoštevati že pri prvi zaposlitvi ali celo na začetku šolanja, zlasti na poklicnih šolah.

Skrbeti moramo tudi za higieno in paziti, da si ne poškodujemo bobniča. Čiščenje sluhovoda s palčicami mora biti previdno. S tako palčico ne smemo pregloboko. Še zlasti ne smemo v sluhovod v vžigalicami ali zobtrebci. Poznal sem človeka, ki si je segal v sluhovod z vijaki. Trdil je, da pri pravem izvijanju ne more priti do poškodbe in še očisti ga dobro. To moram najodločitej odsvetovati.

Ne bi posebej govoril o preprečevanju vnetij in prehladov, kajti to sodi v osnovno skrb za zdravje vsakega od nas.

Kadar pa je delavec na delovnem mestu izpostavljen ropotu, ki ga ne moremo odpraviti z različnimi tehničnimi ukrepi, mora uporabljati osebna varnostna sredstva.

Med osebna varnostna sredstva proti ropotu štejemo:

- švedsko vato,
- ušesne vložke,
- ščitnike in
- čelado.

Katero od teh osebnih varnostnih sredstev moramo na delovnem mestu uporabljati, bodo povedali strokovnjaki službe varstva pri delu v podjetju. Če ropot presega dovoljene meje, ki so z zakonom predpisane, mora delavec ta zaščitna sredstva tudi nositi. Včasih kdo reče, da bo podpisal izjavo in da ne bo nosil zaščitnih sredstev, in to na lastno odgovornost. Vedeti moramo, da pri varstvu pri delu lastne odgovornosti ni!

Pri hrupu ali ropotu le malo nad mejno vrednostjo moramo nositi švedsko vato. Dokazali so, da švedska vata zmanjšuje jakost hrupa za 10 decibelov.

Če je hrup močnejši, priporočamo ušesne vložke ali ščitnike. Kjer je ropot najmočnejši in kjer se prenaša tudi po kosteh ali po takoimenovani kostni prevodnosti, pa priporočamo ali celo zahtevamo čelade. Če greste na letališče, boste videli, da ima osebje, ki dela v neposredni bližini letal, na glavi čelade.

Seveda lahko za svoje zdravje skrbimo tudi tako, da v prostem času svojega sluha ne obremenjujemo s prehudim ropotom. Posebej mislim na moderno glasbo. Na žalost nekateri orkestri svoje neznanje še vedno skrivajo s prehudimi zvočniki in preglasno glasbo.

Pogosto sem na avdiogramih opazil pri mladih ljudeh spremembe sluha ob ponedeljkih zjutraj. Poslušali so pač preglasno glasbo. Sprehodi v miru brez tranzistorjev, kjer moti tišino samo šum vetra in reke, blagodejno vplivajo na naše zdravstveno počutje in tudi na sluh.

Pobuda treh poslancev za spremembe lastninskega zakona

PRIVATIZACIJSKI BOJ ZA KAPITAL IN OBLAST

Po dogodkih v tem tednu, ki zadevajo pobudo treh poslancev (Metke Karner-Lukač in Žarka Preglja (SLS) ter Marjana Poljška (SND) za zbiranje podpisov (40.000) za zakonodajni referendum, s katerim bi parlament prisilili k spremembam zakona o lastninskem preoblikovanju, lahko zgolj ponovimo poglavitno misel: v ozadju predlaganih sprememb zakona o lastninjenju se stranke lasajo za vpliv in nadzor nad čimevečjim kosom družbenega premoženja. Tako na eni strani vladajoča koalicija na čelu z liberalci brani zakonski status quo z argumenti (beri: majavimi številkami) o že zadostno izdanih certifikatih, pobudniki referenduma pa jih spodbijajo. Očitno pa je, da nihče ne ve, koliko je bilo v resnici izdanih »vrednostnih« papirjev, ali pa to ve, vendar manipulira s številkami. Kljub temu pa že zdaj lahko trdimo, da ima pobuda določene pozitivne posledice. Kažejo se v zakonskem predlogu vlade, po katerem bi se lastnina tudi podjetja v Korzetovem skladu v mehkejšem odnosu vlade do možnosti lastninjenja z zadolžnicami iz naslova razlike med izplačanimi in plačami po kolektivni oziroma panožnih kolektivnih pogodbah itd.

SLS oziroma trije poslanci pa hočejo s svojo pobudo veliko več. To so te dni tudi zelo jasno izrazili na novinarski konferenci, ki jo je pripravila SLS in na kateri je Metka Karner-Lukač zelo jasno povedala, da so naravni lastniki vsega slovenskega družbenega (in državnega) premoženja državljanji. Samo po sebi to pomeni, da se morajo po zakonu o lastninskem preoblikovanju

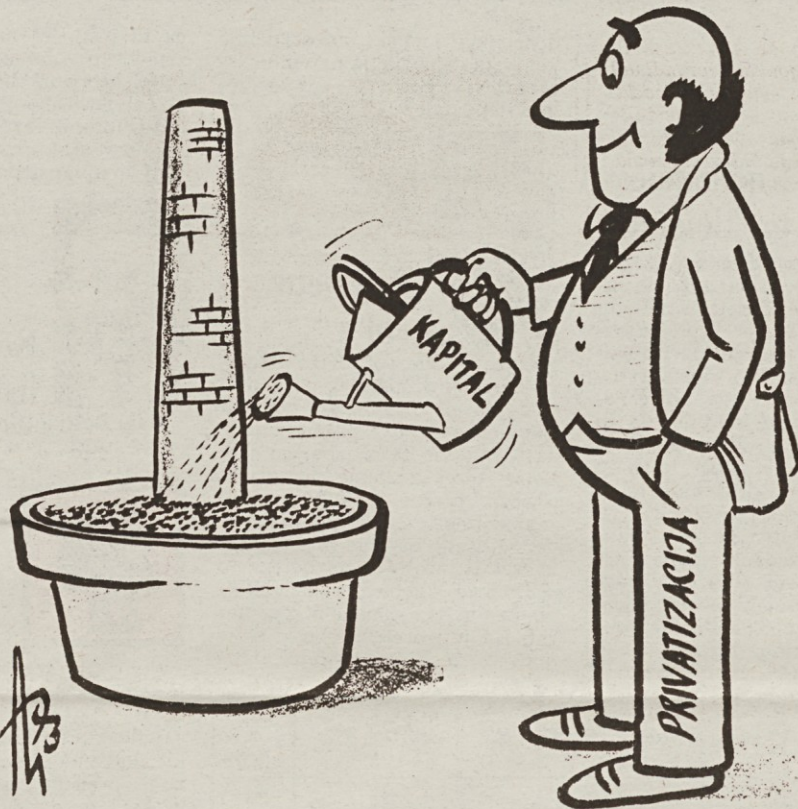
podjetij lastniniti tudi posamezne gosodarske javne službe, banke, zavarovalnice itd., ki jih sedaj zakon ne zajema. Takšno stališče je zajeto tudi v poglavitnem motu pobude treh poslancev, ki se nagibajo k temu, da je treba več družbenega premoženja raz-

stavnikov ljudske stranke zastopala ravno nasprotno stališče.

Metka Karner-Lukač je kot protargument vladi, ki trdi, da je po zakonu že razdeljen maksimum družbenega premoženja, navedla podatek, da še veliko lastnine ni odkrite.

Slovenijalesa, ki ima v tujini 18 podjetij, v otvoritveni bilanci pa ta nastopajo le z ustanovnim kapitalom. Zraven se je vprašala, kaj je še z nerezidenčnimi računi, odlivom kapitala v tujino itd. Ko smo že ravno pri tem, velja omeniti tudi izjavo Saša Lapa (SND),

Spomini na prihodnost

deliti in manj prodati. Vlada oziroma vladajoča koalicija pa naj bi po zatrjevanju pred-

Pri tem je imela v mislih slovensko premoženje v tujini in omenila konkreten primer

ki je dejal, da bi morali omogočiti zakonsko abolicijo za vse tiste, ki bi vrnili kapital iz tujine. Seveda je s tem v zvezi mirno prezrl kar nekaj restriktivnih določb, ki veljajo za lastninjenje družbenih podjetij iz naslova kapitala iz tujine oziroma sploh večjih vsot domačih državljanov. Hkrati pa ne smemo pozabiti, da so te določbe prišle v zakone prav na pritisk SLS oziroma opozicije v tako imenovanem protikorupcijskem obdobju.

Ali bo pobudnikom uspelo zbrati 40.000 potrebnih podpisov? Na to vprašanje seveda ta čas ni moč odgovoriti. Glede tega je Metka Karner-Lukač povedala, da bodo s prihodnjim tednom akcijo zbiranja podpisov intenzivirali do skrajnih moči. Janez Podobnik pa se je zbal, da ne bi ta »akcija spričo medijsko odmevnejših dnevnopolitičnih turbulenc zašla v out«. Rastko Plohl (Neodvisni sindikati Slovenije) je glede tega opozoril na popolno neusposobljenost državnih organov, ki ljudi pošiljajo na matične urade, na policijo in kdo bi vedel kam še. Seveda je odveč poudarjati, da vlada tako ne zagotavlja izvajanja ene od ustavnih funkcij, kar pa je njena poglavitna naloga. Vsekakor večja naloga od navajanja takšnih ali drugačnih števil vrednosti družbenega premoženja, ki da je bilo s certifikati že razdeljeno.

Marijan Poljšak (SND) je v zanj značilnem slogu napadel vladajočo koalicijo, češ da skuša priti do denarja z družbenim kapitalom namesto s pobiranjem davkov. Da se ta vlada še vedno dobrika volilec z nepobiranjem davkov, je bilo slišati od njega.

Marijan Poljšak, poslanec SND, sovlagatelj pobude za referendum »certifikati«

ALI OBSTAJA DRUŽBENI KAPITAL ZA NOVO IZDAJO CERTIFIKATOV?

Osnovna ocena vrednosti družbenega kapitala podjetij, ki naj se lastnijo po ZLPP, je bila in je:

(1) 14 milijard DEM (ocena vrednosti družbenega kapitala)

To oceno je pripravilo ministrstvo oz. g. Rop. Ker je g. Rop domisel, domnevam, da si je dobronamerno pustil neko rezervo za vsak primer.

(2) 3,5 milijarde DEM (ocena rezerve, ki si jo je pripravila vlada)

Tudi se govori, da so bila pri tej izhodiščni oceni izpuščena nekatera podjetja, kar potrjuje domnevo. Ampak tega se ne da odkriti s preiskovalno komisijo, ker vlada obvladuje in manipulira s podatki. Tako stvar lahko razčistiš šele, ko si na oblasti.

V oceno pod (1) ni všteti družbeni kapital podjetij, ki je v tujini. Del tega kapitala je odtujen, vendar se ga delno še lahko vključi v lastninjenje.

(3) 2 milijardi DEM (ocena kapitala v tujini, ki se lahko lastnini)

Nadalje v (1) ni vključen tudi kapital doma, ki je bil odtujen z divjim lastninjenjem in bi ga z revizijami lahko vključili v delitev.

(4) 2 milijardi DEM (ocena kapitala doma, ki bi ga z revizijami lahko vrnili v postopek lastninjenja)

Torej skupaj obstaja:

(5) 4 milijarde DEM (ocena razerve družbenega kapitala v tujini in odtujenega kapitala doma)

Certifikatov je bilo po 31. členu ZLPP izdanih za 40% vrednosti pod (1), to je:

(6) 5,6 milijarde DEM (1. ocena vrednosti izdanih certifikatov).

Če pri oceni vrednosti izdanih certifikatov izhajamo iz ocene 2.000.000 državljanov krat povprečna vrednost certifikata 3000 DEM, pridemo do:

(7) 6 milijard DEM (2. ocena vrednosti izdanih certifikatov)

Številki (6) in (7) se torej ujemata in ni govora, da bi bilo izdanih za 9 milijard DEM certifikatov.

Drži, da so posamezniki lahko pri notranjem odkupu s certifikati s 50-odstotnim popustom odkupili več delnic oz. družbenega kapitala, kot je bilo predvideno, vendar je to gotovo manj kot:

(8) 2 milijardi DEM (ocena maksimalnega primanjkljaja zaradi popusta pri notranjem odkupu).

Ta možni primanjkljaj (8) je lahko pokrit iz rezerv (2), (3) in (4).

TOREJ JE NOVA EMISIJA CERTIFIKATOV POKRITA Z DRUŽBENIM KAPITALOM.

Nova emisija certifikatov je usmeritev lastninjenja družbene lastnine od države oz. tistih, ki so na oblasti, k državljanom. V tem je bistvo. Zato se vlada temu upira. Kapital bank in javnih podjetij je le rezerva za vsak primer.

KOORDINACIJSKI ODBOR ORGANIZACIJ IN STRANK UPOKOJENCEV SLOVENIJE LJUBLJANA, Levstikova 15

Obvestilo!

Koordinacijski odbor organizacij in strank upokojencev je na svoji redni seji dne 6. 9. 1994 obravnaval tudi pobudo poslancev Marjana Poljška in Metke Karner-Lukač za izvedbo zakonodajnega referenduma v zvezi z zakonom o lastninjenju, s predlogom, da naj se podvoji sedanja vrednost certifikatov. Sprejet je bil soglasen sklep, da se ta pobuda zavrne, ker o njej zaradi pomanjkanja ustrezne dokumentacije o realnosti pobude ni mogoče razpravljati in je dvomljiv njen rezultat. To potrjujejo tudi stališča predstavnikov vlade oz. vladnih resorjev.

Sicer pa, vsak član koordinacijskega odbora – upokojenska organizacija ali stranka, lahko ravna po svoji volji, toda brez pravice sklicevanja na koordinacijski odbor, katerega sklep je dokončen.

Za koordinacijski odbor
Rado Roter, predsednik

Na novinarski konferenci je bil prisoten še predstavnik sindikata nezaposlenih, ki prav tako podpira akcijo zbiranja podpisov, čeprav s tem po njegovih besedah le gasimo požar, namesto da bi odpravili njegove vzroke. Metka Karner-Lukač se je s tem v zvezi zjezila nad divjo liberalizacijo družbe, kar se še zlasti kaže pri lastninjenju družbenega premoženja. Po njenih besedah je prav akcija zbiranja podpisov še zadnja priložnost, da se vpliva na potek lastninjenja, od katerega je odvisno, v katero smer bo šel prihodnji razvoj slovenske družbe. Rastko Plohl pa je s tem v zvezi nanizal nekaj podatkov iz insiderstva v ZDA, kjer naj bi bilo že kakih 10.000 podjetij v rokah zaposlenih, kar država izdatno spodbuja z davčnimi olajšavami.

Ob koncu je Lukačeva dodala, da je njihova akcija do-

živela velik odmev na terenu, da pa kljub temu ni ustrezne podpore od organizacij in institucij, ki bi bile za to najbolj poklicane. Plohl je s tem v zvezi omenil Zdrženo listo socialnih demokratov, ki da bi morala stati na čelu akcije. Glede tega je bilo tudi v zraku vprašanje, zakaj na tej novinarski konferenci niso sodelovali predstavniki Svobodnih sindikatov in KNSS, ki bi jih vsekakor morale zanimati večje možnosti za uspešen gospodarski razvoj in zadovoljiv socialni standard njihovih članov. So posredi stare zamere, politična profanost akcije ali kaj drugega? Vprašanje je tembolj na mestu, ker zahtevane spremembe omogočajo večji delež družbenega premoženja zaposlenim kot tudi manjše izčrpavanje podjetij zaradi lastninjenja.

Ivo Kuljač

POLICIJA DEMONSTRACIJE OBLAST

Pavle Čelik

Nova knjiga

Avtor, magister sociologije in miličnik, je policiji bil in je še zapisan z dušo in telesom; bil je komandir policijske postaje, ravnatelj kadetske policijske šole, načelnik slovenske policije. V knjigi Policija, demonstracije, oblast opisuje svoja opažanja in ocene, kako je policija ravnala v minulih 30 letih, predvsem v Ljubljani, ob demonstracijah, zborovanjih, ustanavljanju strank, še posebej v prelomnih časih slovenske republike in države.

V tej knjigi riše portrete posameznikov, opisuje dogodke in njihova ozadja. Kot rdeča nit se v 30-letnem loku njegovega angažiranja v policiji nehoti izpisuje zgodba o policistu, ki ne sme zbuhati strahu, ampak mora biti tudi in predvsem človek.

Cena knjige je 2.600 SIT, 5-odstotni prometni davek je vključen v ceno.

Knjigo lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 061-321-255, 1310-033, faks 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige POLICIJA, DEMONSTRACIJE, OBLAST.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno dne: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

Žig

Podpis naročnika

